Comisia Europeană

Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

ATLASUL ECONOMIEI SOCIALE

ROMÂNIA
2014

Autor: Cristina BARNA

IES
Institutul de Economie Socială

București 2014

ATLASUL ECONOMIEI SOCIALE

ROMÂNIA 2014

Autor: Cristina Barna

Prelucrare date: Irina Sînziana Opincaru

Consultant de specialitate: Ancuța Vameșu

Atlasul Economiei Sociale
România, 2014

Acest material a fost realizat în cadrul proiectului "*Pentru ca economia socială din România să devină vizibilă!*" cofinanțat de Comisia Europeană, Direcția Generală Întreprinderi și Industrie și implementat de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile în parteneriat cu Centrul Național de Pregătire în Statistică și Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice.

Autor: dr. Cristina Barna

Prelucrare date: Irina Sînziana Opincaru

Consultant de specialitate: Ancuța Vameșu

Mulțumirile noastre pentru contribuția adusă la realizarea volumului de față se îndreaptă către:

- colegii noștri din FDSC: Viorelia Avram (manager de proiect), Mircea Kivu, Ștefania Andersen, Ioana Munteanu și Andreea Ciocan
- Centrul Național de Pregătire Statistică: Mariana Brebuleț și Mariana Pietreanu
- Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice: Olivia Rusandu
- Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc din România: Marioara Dună, Iulian Lungu și Viorel Măceșanu
- Federația Națională CARP Omenia: Gheorghe Chioaru, Georgica Badarau și Alina Perjoiu
- Ştefan Constantinescu - autor şi Vlad Achimescu - prelucrare date ediţiile 2012 şi 2011 ale Atlasului Economiei Sociale
- Ioana Munteanu – realizare grafică coperți

Pentru ca economia socială din România să se cunoască şi să fie cunoscută!

Atlasul Economiei Sociale reprezintă o analiză statistică a sectorului economiei sociale în România, şi a principalilor săi actori (asociaţii, fundaţii, cooperative, case de ajutor reciproc ale pensionarilor şi salariaţilor, societăţi comerciale deţinute de organizaţiile de economie socială).

Ediţia 2014 a Atlasului Economiei Sociale prezintă tabloul statistic al anilor 2011 şi 2012, analizând totodată evoluţiile faţă de anii anteriori. Această ediţie continuă demersurile celor două ediţii anterioare, aducând o serie de elemente de noutate: analiza detaliată şi/sau includerea unor tipuri noi de entităţi (asociaţii cu legi speciale - asociaţii agricole şi alte forme asociative în agricultură, programul acţionarilor salariaţi, obşti/composesorate; cooperativele agricole; societăţi comerciale deţinute de organizaţii ale economiei sociale).

Atlasul Economiei Sociale este o publicație periodică a Institutului de Economie Socială (IES) al FDSC.

Toate drepturile asupra acestei lucrări aparțin Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC).
Orice reproducere integrală sau parțială, indiferent de mijloacele tehnice utilizate, fără consimțământul scris al FDSC, este interzisă. Părți din această publicație pot fi reproduse în scopuri necomerciale doar cu precizarea sursei.

ISBN: 978-973-0-17000-9

Cuprins

Introducere 5

Metodologia de cercetare 6

Cadrul conceptual 8

Sectorul Economiei Sociale 14
- Dimensiunea sectorului economiei sociale 2012 14
- Actorii sectorului Economiei Sociale - cifre cheie 2012 (sinteză) 17
- Economia Socială 2012: Atlas Regional 22

Asociaţii şi Fundaţii 29
- Rate de înregistrare şi rate de activitate 29
- Active, Venituri, Rezultate ale exerciţiului financiar 33
- Angajarea în asociaţii şi fundaţii 39
- Domenii de activitate 42
- Repartiţia regională a asociaţiilor şi fundaţiilor 48
- Asociaţii şi fundaţii care desfăşoară activitate economică 52
- Profil asociaţie şi fundaţie în 2011 şi 2012 (indicatori medii) 58
- Uniuni şi Federaţii: analiză în detaliu 2011 şi 2012 59
- Asociaţii cu legi speciale: 60

Cooperative 64
- Principalii indicatori ai cooperativelor 66
- Distribuţia regională a cooperaţiei 70
- Cooperativele meşteşugăreşti 71
- Cooperative de consum 78
- Cooperativele agricole 84
- Cooperativele de credit (Băncile cooperatiste) 90
- Cooperativele de gradul 2 - analiza în detaliu 2011 şi 2012 94
- Organizaţii de reprezentare a cooperativelor - analiza în detaliu 2011 şi 2012 95
- Profil cooperative 2011 şi 2012 (indicatori medii) 96

Casele de Ajutor Reciproc 97
- Casele de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor (CARP) 101
- Casele de Ajutor Reciproc ale Salariaţilor (CARS) 108
- Organizaţii non-profit de reprezentare a CAR 121

Societăţi comerciale deţinute de organizaţii ale economiei sociale 122

Bibliografie 126

Index grafice 127

Introducere

Economia socială a devenit un subiect din ce în ce mai prezent în dezbaterile academice, conferinţe, studii de cercetare, precum şi o prioritate la nivel european pentru perioada 2014 - 2020, o perioadă în care modelele economice şi sociale ale Europei trebuie regândite şi reinventate, iar întreprinderile sociale trebuie să devină motoare ale schimbării, inovării sociale, creşterii economice incluzive şi durabile. Menţionăm în acest sens *Social Business Initiative* şi *Declaraţia de la Strasbourg - 16 - 17 ianuarie 2014*, demersuri la nivel european care recunosc potenţialul economiei sociale, creând start, direcţie şi chemând la acţiune în promovarea eco-sistemului necesar dezvoltării acestui sector în toate statele membre.

La nivel european, economia socială reprezintă 2 milioane de întreprinderi (10% din totalul afacerilor europene) şi angajează peste 11 milioane de salariaţi (echivalentul a 6% din forţa de muncă a UE). Dintre aceştia, 70% sunt angajaţi în asociaţii non-profit, 26% în cooperative şi 3% în mutualităţi[1]. Întreprinderile de economie socială sunt prezente în aproape fiecare sector al economiei, ca de exemplu sectorul bancar, de asigurări, agricultură, meşteşugărit, diverse servicii comerciale, sănătate şi servicii sociale etc

Deşi dimensiunea şi dinamica sectorului nu sunt deocamdată comparabile cu ţările europene cu tradiţie, România se înscrie şi ea în aceeaşi tendinţă de descoperire, re-descoperire şi dezvoltare a economiei sociale, prezentă într-o diversitate de organizaţii şi de domenii, modele de întreprinderi sociale clasice, modele hibrid sau uneori chiar inovative.

Atlasul Economiei Sociale are ca obiectiv să ofere o dimensiune şi analiză statistică a sectorului economiei sociale în România şi a principalilor săi actori (asociaţii, fundaţii, cooperative, case de ajutor reciproc ale pensionarilor şi salariaţilor, societăţi comerciale deţinute de organizaţiile de economie socială).

Ediţia 2014 a Atlasului Economiei Sociale prezintă tabloul statistic al anilor 2011 şi 2012, analizând totodată evoluţiile faţă de anii anteriori. Această ediţie continuă demersurile celor două ediţii anterioare, aducând o serie de elemente de noutate: includerea unor tipuri noi de entităţi (analiza detaliată a asociaţiilor cu legi speciale - asociaţii agricole şi alte forme asociative în agricultură, programul acţionarilor salariaţi - asociaţiile salariaţilor, obşti/composesorate; a cooperativelor agricole; a societăţilor comerciale deţinute de organizaţii ale economiei sociale). De asemenea, sunt incluşi în analiză noi indicatori pentru organizaţiile care au utilizat în raportarea financiară bilanţul lung (salariul brut mediu, impozitele şi contribuţiile plătite de sector etc.), noi indicatori pentru CAR - fondul social şi fondul pentru ajutor de deces, noi indicatori care reflectă nivelul de creditare al băncilor cooperatiste. Totodată, s-au realizat profiluri tipice pentru fiecare categorie de actor al economiei sociale.

[1] Conform European Commission, DG Enterprise & Industry, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/, extrase în martie 2014.

Atlasul Economiei Sociale 2014 este realizat în cadrul proiectului „Making Social Economy Visible in Romania" finanţat de Comisia Europeană, Direcția Generală Întreprinderi și Industrii, implementat de Fundaţia pentru Dezvoltarea Societăţii Civile în parteneriat cu Centrul Naţional de Pregătire în Statistică al Institutului Naţional de Statistică şi Ministerul Muncii, Familiei, Protecţiei Sociale şi Persoanelor Vârstnice.

Metodologia de cercetare

Atlasul Economiei Sociale din România 2014 include date agregate de ordin general (număr organizaţii, domenii de activitate, repartiţie regională) şi date economice (venituri totale, venituri economice, active imobilizate, angajaţi, salariul brut, rezultate ale exerciţiilor financiare - excedent sau deficit, etc) ale principalelor tipuri de organizaţii de economie socială: asociaţii şi fundaţii, cooperative, case de ajutor reciproc, societăţi comerciale deţinute de organizaţiile de economie socială.

Principala sursă de date au constituit-o micro-datele din bilanţurile contabile ale anilor 2000 - 2012 pentru tipurile de organizaţii enunţate mai sus, incluse în Registrul Statistic (REGIS) al Institutului Naţional de Statistică, extrase şi furnizate de către Centrul Naţional de Pregătire în Statistică (CNPS) din cadrul Institutului Naţional de Statistică, partener al FDSC în proiectul „Making Social Economy Visible in Romania[2]" (pentru anii 2011 şi 2012) şi în proiectul Prometeus (pentru anii 2000 - 2010). Alte surse secundare de date folosite au fost: Registrul ONG - Ministerul Justiţiei, Registrul de evidenţă al instituţiilor financiare nebancare - Secţiunea B - Case de Ajutor Reciproc - Banca Naţională a României, Oficiul Naţional al Registrului Comerţului, date interne furnizate de Uniunea Naţională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaţilor din România, date de la Federaţia Naţională Omenia a Caselor de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor din România, date din Anuar Statistic UCECOM 2013, date din rapoarte ale Băncii Centrale Cooperatiste CREDITCOOP 2012.

Proiectul „Making Social Economy Visible in Romania" a avut ca obiectiv principal elaborarea conturilor satelit ale organizaţiilor de economie socială, şi s-a desfăşurat în cadrul metodologic general furnizat de Sistemul European de Conturi Naționale și Regionale („ESA 1995") şi de Manualul CIRIEC de elaborare a conturilor satelit pentru întreprinderile din economia socială[3]. Ca urmare, referirile din Atlasul Economiei Sociale 2014 privind gruparea entităţilor de economie socială, sectoarele instituţionale ale economiei sociale, criteriile de departajare a unităţilor etc, respectă şi ele cadrul metodologic general.

[2] Call for proposals 46/G/ENT/CIP/12F/S01C25 "Economic Impact of Social Enterprises"

[3] Centre Internationale de Recherches et de l´Information sur l´Économie Sociale et Coopérative (CIRIEC), December 2006, José Barea, José Luis Monzón, „Manual of drawing up the satellite accounts of companies in the social economy: co-operatives and mutual societies"; manual elaborat în numele Comisiei Europene, Directoratul General Întreprindere & Industrie.

Faţă de ediţiile anterioare, Atlasul Economiei Sociale 2014 aduce în analiză un tip nou de entitate: societăţile comerciale deţinute de organizaţii ale economiei sociale (grupuri de afaceri de economie socială). Introducerea acestui nou tip de entitate s-a făcut în conformitate cu prevederile Manualului CIRIEC de elaborare a conturilor satelit pentru întreprinderile din economia socială, unde se consideră un grup ca fiind grup de afacere de economie socială dacă întreprinderea sau coaliţia de întreprinderi care conduce şi controlează procesele de luare a deciziei în grup şi beneficiază de activităţile sale este o organizaţie de economie socială. Astfel de grupuri de afaceri de economie socială, cu o frecvenţă de înfiinţare din ce în ce mai mare la nivel european, se pot constitui de una sau mai multe organizaţii de economie socială. Urmare a acestei realităţi şi a prevederilor din manualul amintit mai sus, societăţile comerciale deţinute de organizaţiile de economie socială au fost incluse atât în conturile satelit ale economiei sociale din România pentru anul 2012, cât şi în analiza statistică din ediţia 2014 a Atlasului Economiei Sociale.

Totodată, ediţia 2014 a Atlasului de Economie Socială a avut ca obiectiv şi o analiză cât mai detaliată a tipurilor de entităţi de economie socială din România. În acest sens, faţă de ediţiile anterioare, au fost făcute analize specifice şi pentru asociaţii cu legi speciale, şi anume: societăţile agricole şi alte forme de asociere în agricultură (Legea nr. 36/1991 privind societăţile agricole şi alte forme de asociere în agricultură, cu modificările si completările ulterioare), asociaţiile angajaţilor (Programul Acţionarilor Salariaţi - PAS, conform Legii Privatizării nr. 58/1991, Ordonanţei de Urgenţă nr. 88 /1997), obşti şi composesorate (conform Legii nr. 1/2000 privind reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole forestiere). Totodată, în categoria cooperativelor, s-au analizat detaliat şi cooperativele agricole, în plus faţă de cooperativele meşteşugăreşti, de consum şi de credit.

Asemănător ediţiei din 2012, cele mai importante variabile analizate în ediţia 2014 a Atlasului Economiei Sociale au fost verificate în vederea identificării cazurilor extreme şi improbabile datorate unor erori evidente de completare a bilanţurilor sau de introducere a datelor. Cea mai afectată variabilă, în cazul asociaţiilor, fundaţiilor şi caselor de ajutor reciproc, a fost cea a angajaţilor, situaţie similară ediţiei 2012.

Considerăm că datele cuprinse în ediţia 2014 a Atlasului Economiei Sociale reprezintă un tablou statistic corect al realităţii economiei sociale din România. Atragem însă atenţia cititorilor asupra datelor de total care în unele situaţii pot avea o marjă de eroare de maxim 3% şi explicabilă prin prelucrările care au trebuit operate datorită necesităţii rectificării erorilor evidente de completare a bilanţurilor sau de introducere a datelor. Pentru acurateţea analizei statistice, recomandăm în special analiza indicatorilor de tendinţă centrală (medie, mediana, cuartila 3).

Cadrul conceptual

Conceptul de **economie socială**, de origine franceză, a apărut în economie pentru prima dată în jurul anilor 1930, şi se referă la organizaţii cu anumite trăsături, precum beneficiul membrilor sau al comunităţilor.

Profesorul Jacques Defourny a propus următoarea definiţie a economiei sociale adoptată de Reţeaua Europeană de Cercetare (EMES): *„economia socială cuprinde întreprinderile mişcării cooperatiste, societăţile mutuale şi de asigurări, fundaţiile şi toate celelalte alte tipuri de organizaţii non-profit care au anumite principii care le fac să corespundă celui de „al treilea sector" al economiilor moderne".*

Având obiectivul de recunoaştere în sistemele conturilor naţionale, Centrul Internaţional de Cercetări şi de Informare asupra Economiei Sociale, Publice şi Cooperatiste (CIRIEC)[4] a propus o definiţie a economiei sociale adecvată sistemelor conturilor naţionale: *„Setul de întreprinderi private, organizate formal, cu autonomie de decizie şi libertate de asociere, create pentru a satisface nevoile membrilor lor prin intermediul pieţei prin producerea de bunuri şi furnizarea de servicii, asigurări şi finanţare, în care procesul de luare a deciziilor şi orice fel de distribuţie a profiturilor şi a surplusurilor între membri nu este în mod direct legată de aportul de capital sau de cotizaţiile plătite de membri, fiecare membru având un vot, şi existând un proces de luare a deciziilor democratic şi participativ. Economia socială include de asemenea organizaţiile private, organizate formal cu autonomie de decizie şi libertate de asociere care produc servicii non-piaţă pentru gospodării, şi ale căror surplusuri, dacă există, nu pot fi însuşite de către agenţii economici care le crează, controlează şi finanţează."* Această definiţie este de asemenea în concordanţă cu principiile economiei sociale din CEP-CMAF's Charter of Principles of the Social Economy[5] din 2002 (primează obiectivul individual şi social asupra capitalului, voluntariat şi asociere deschisă, control democratic al membrilor, combinarea intereselor membrilor/utilizatorilor şi/sau interesul general, principiul solidarităţii şi responsabilităţii, management democratic şi autonomie faţă de autorităţile publice, cea mai mare parte a surplusurilor este utilizată în scopul obiectivelor de dezvoltare durabilă, serviciilor în interesul membrilor sau în interesul general).

În conformitate cu definiţia CIRIEC de mai sus, economia socială cuprinde două sub-sectoare majore: *sub-sectorul piaţă sau afaceri* şi *sub-sectorul producătorilor non - piaţă*. Autorii raportului CIRIEC, consideră însă că, din punct de vedere socio-economi, există o evidentă permeabilitate între cele două sub-sectoare şi legături strânse între piaţă şi non-piaţă în economia socială, datorită efectului unei caracteristici comune tuturor organizaţiilor de

[4] CIRIEC – Centre International de recherches et d'information sur l'économie publique, sociale et cooperative (2012): Luis Monzon Campos & Rafael Chaves Avila „The social economy in the European Union", p. 21.

[5] European Standing Conference of Cooperatives, Mutual Societies, Associations and Foundations (CEP - CMAF) - Charter of Principles of the Social Economy; în anul 2008 CEP - CMAF şi-a schimbat numele în Social Economy Europe

economie socială: ele sunt organizaţii ale oamenilor care conduc o activitate cu scopul principal de satisfacere a nevoilor persoanelor, şi nu de remunerare a investitorilor capitalişti[6].

În Sistemul European de Conturi Naționale și Regionale („ESA 1995"), **economia socială se regăseşte în 3** din cele 5 **sectoare instituţionale**: parţial în sectoarele 11 (societăţi nefinanciare) şi 12 (financiare) şi total în sectorul 15 (instituţii non-profit care servesc gospodăriile).

Formele principale de organizare ale economiei sociale sunt **asociaţiile şi fundaţiile, cooperativele şi societăţile mutuale**, considerate totodată şi *forme tradiţionale ale sectorului*.

Întreprinderea socială reprezintă o realitate relativ recentă a economiei sociale, o schimbare de paradigmă recunoscută şi de economişti de renume precum Joseph Stiglitz, a cărei emergenţă poate fi argumentată prin contextul socio-economic curent: efectele crizei, schimbări în privinţa cererii şi ofertei serviciilor de welfare, mobilizare bottom-up, apariţia unei noi arhitecturi economice caracterizată prin noi tipuri de întreprinderi, concepte, categorii, procese şi mecanisme economice. În general, întreprinderea socială se referă la un mod diferit de a face afaceri şi de a furniza servicii de interes general prin misiunea socială. Întreprindera socială reprezintă o nouă formă antreprenorială care combină obiectivul social cu eficienţa economică, caracteristică realităţii socio-economice actuale în care se face trecerea de la valoarea economică clasică la un nou concept - valoare distribuită („shared value"[7]).

În prezent co-există mai multe definiţii ale întreprinderii sociale, însă toate subliniază aspecte diferite ale aceleiaşi realităţi. Prezentăm cea mai recentă definiţie a întreprinderii sociale aşa cum a fost propusă în Social Business Initiative of the European Commission, COM (2011): *„o întreprindere socială este un operator în economia socială al cărui principal obiectiv este mai degrabă să aibă impact social decât să aducă profit proprietarilor sau acţionarilor. Operează prin furnizarea de bunuri şi servicii pentru piaţă într-o manieră antreprenorială şi inovativă şi îşi utilizează profiturile în principal pentru a-şi atinge obiectivele sociale. Este condusă în mod responsabil şi deschis şi, în special, implică angajaţii, consumatorii şi stakeholderii afectaţi de activităţile sale economice."*

În conformitate cu abordarea Reţelei Europene de Cercetare EMES, Comisia Europeană, prin Directoratul General Întreprindere şi Industrie[8] (2013), consideră că *trăsăturile întreprinderii sociale* pot fi divizate în două categorii:

1. trăsături care definesc natura economică şi antreprenorială a întreprinderii sociale - activitate continuă de producere a bunurilor şi/sau furnizare de servicii, grad ridicat de autonomie, nivel semnificativ de risc economic, un minim de angajaţi plătiţi;

[6] CIRIEC (2012), idem, p.22

[7] pentru o abordare aprofundată a conceptului de „shared value" a se vedea Michael E. Porter, Mark R. Kramer (February 2011), *Creating Shared Value*, Harvard Business Review

[8] European Commission - DG Enterprise and Industry (2013), http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/social-enterprises/, extras în 11.08.2013

2. trăsături care definesc dimensiunea sa socială - iniţiativa lansată de un grup de cetăţeni, puterea de luare a deciziilor nu se bazează pe aportul de capital, natură participativă - implicarea persoanelor afectate de activitate, limitarea distribuţiei profitului, scopul explicit de beneficiul al comunităţii).

La nivel european, întreprinderile sociale sunt considerate foarte importante pentru succesul Strategiei Europa 2020 deoarece ele contribuie la creştere inteligentă răspunzând cu inovare socială nevoilor sociale care nu sunt satisfăcute, ele crează creştere durabilă prin impactul lor pozitiv asupra mediului şi prin viziunea lor pe termen lung, şi totodată ele sunt în centrul procesului de creştere incluzivă datorită accentului pus pe oameni şi pe coeziunea socială.

O formă specifică de întreprindere socială cu rol important pe plan european în promovarea incluziunii sociale şi ocupării, este *întreprinderea socială de inserţie (WISE - Work Integration Social Enterprise),* care a apărut în Europa odată cu problemele majore legate de şomaj mai ales în rândurile unor grupuri vulnerabile, de integrarea pe pieţele naţionale ale muncii a numeroşi emigranti, acestea îndeplinind rolul de integrare profesională internă (in cadrul propriei organizaţii), sau externă pe piaţa muncii a persoanelor ce intâmpină dificultăţi serioase de angajare. Principalul criteriu de definire a întreprinderilor sociale de inserţie constă în faptul că acestea trebuie să recruteze şi să menţină în activitate un anumit număr de persoane aparţinând grupurilor vulnerabile, calculat ca procent din numărul total al angajaţilor.

În **România**, *din punct de vedere al formelor juridice ale organizaţiilor*, **economia socială** este alcătuită din asociaţii, fundaţii, cooperative, case de ajutor reciproc, şi societăţi comerciale deţinute de organizaţii de economie socială. Noi forme de organizare ale economiei sociale pentru care există prevederi în proiectul Legii economiei sociale[9] aflat în prezent în dezbatere în Parlament sunt tocmai întreprinderea socială şi întreprinderea socială de inserţie, prezentate mai sus.

Asociaţiile şi fundaţiile (cunoscute şi sub denumirea umbrelă de ONG) sunt organizaţii private, formale, voluntare şi autonome, înfiinţate conform Ordonanţei nr. 26 din 2000, cu modificările şi completările ulterioare, şi desfăşoară activităţi în interes general sau în interesul unor colectivităţi locale ori, după caz, în interesul personal nepatrimonial al membrilor. Asociaţiile şi fundaţiile pot desfăşura orice alte activităţi economice directe, dacă acestea au caracter accesoriu şi sunt în strânsă legătură cu scopul principal al persoanei juridice. Încadrarea asociaţiilor şi fundaţiilor care desfăşoară activităţi economice în sectoarele instituţionale din sistemul conturilor naţionale se face în urma aplicării "criteriului 50%": în cazul în care mai mult de 50% din costurile de producție sunt acoperite din vânzări, organizaţia este considerată producător de piață și este clasificată în sectorul societăților nefinanciare; iar în cazul în care mai puțin de 50% din costurile de producție sunt acoperite din vânzări, este considerată producător non-piață și este clasificată în sectorul instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației.

[9] a se vedea: http://www.senat.ro/Legis/PDF/2014/14L014FG.pdf

În Atlas sunt prezentate într-o secţiune distinctă date privind asociaţiile şi fundaţiile care derulează activitate economică, acestea încadrându-se deci implict în categoria întreprinderilor sociale. Din rândul acestora, au fost evidenţiate şi analizate separat grupuri de organizaţii cu caracter preponderent economic.

În rândul asociaţiilor, se pot distinge mai multe tipuri de ***asociaţii guvernate de legi speciale***, şi anume următoarele:

Societăţile agricole şi alte forme asociative în agricultură - înfiinţate şi care funcţionează pe baza Legii 36 din 1991. Societatea agricolă este o societate de tip privat, cu capital variabil şi un număr nelimitat şi variabil de asociaţi, având ca obiect exploatarea agricolă a pământului, uneltelor, animalelor şi altor mijloace aduse în societate, precum şi realizarea de investiţii de interes agricol. Conform legii, societatea agricolă "nu are caracter comercial" (art.5). Mai mult, societăţile agricole respectă principiile cooperatiste privind participarea la decizie a membrilor, legea precizând că „fiecare asociat are un singur vot, oricare ar fi valoarea părţilor sociale pe care le deţine" (art.62). Exploatarea agricolă poate consta din: organizarea şi efectuarea de lucrări agricole şi îmbunătăţiri funciare, utilizarea de maşini şi instalaţii, aprovizionarea, prelucrarea şi valorificarea produselor agricole şi neagricole şi alte asemenea activităţi. Societăţile agricole sunt de fapt forme hibride de organizare care au atât aspecte de organizaţie non-profit cât şi aspecte cooperatiste, respectând de exemplu principiul cooperatist "un om, un vot".

Asociaţiile salariaţilor numite "Programul acţionarilor salariaţi" (PAS) - s-au constituit în procesul de vânzare a întreprinderilor către salariaţii organizaţi în asociaţii, în contextul privatizării de tip MEBO (Management Employee Buyout - vânzarea către salariaţi şi management) din perioada 1993 - 2000. Prin Legea nr. 77/1994 privind asociaţiile salariaţilor şi membrilor conducerii societăţilor comerciale care se privatizează şi legislaţia care reglementa procesul de privatizare, s-a declanşat acest proces de vânzare a întreprinderilor către salariaţii organizaţi în asociaţii. Asociaţiile erau constituite în scopul de a dobândi şi de a folosi în condiţiile legii, în numele şi pentru aceste persoane, acţiuni ale societăţilor comerciale cu capital majoritar de stat, în vederea privatizării acestora în condiţiile legii, în cadrul unei societăţi comerciale fiind permisă constituirea unei singure astfel de asociaţii. Asociaţia putea fi constituită de salariaţi, foşti salariaţi şi foşti salariaţi care s-au pensionat de la respectiva societate comercială, conducerea societăţii, producătorii agricoli, persoane fizice, care se află în relaţii contractuale, de furnizori sau beneficiari cu societatea comercială agroindustrială care se privatiza. Asociaţiile au fost implicate în ceea ce s-a numit Programul Acţionarilor Salariaţi - PAS. Ele sunt într-o oarecare măsură echivalentul cooperativelor de lucrători – „worker cooperatives", existente şi în România în forma cooperativelor meşteşugăreşti.

Obştile/composesoratele sunt tipuri de organizaţii cunoscute sub denumirea de *commons* în multe ţări europene, care administrează resurse comune, ca de exemplu pădurile, păşunile, zonele de pescuit, lacurile, izvoarele etc. Aceste organizaţii au fost re-înfiinţate în România în

conformitate cu Legea nr. 400/2002 în contextul restituirii păşunilor agricole şi forestiere foştilor proprietari, deoarece era nevoie de un tip specific de organizaţie pentru administrarea terenurilor şi păşunilor agricole. Pricipalele avantaje ale reînfiinţării obştilor/composesoratelor au fost oferirea de locuri de muncă, acces la serviciile oferite de organizaţie, facilităţi în achiziţia de material lemnos, facilităţi în concesionarea de păduri. În prezent, astfel de asociaţii de proprietari de păduri se regăsesc sub diferite forme: forme asociative de tip composesorat (în Transilvania), obşti de moşneni (în Moldova, Muntenia şi Oltenia), obşti de răzeşi, păduri grănicereşti, asociaţii urbariale (în Banat), grupuri asociative de pădure.

Asociaţiile de proprietari sunt forme juridice de organizare şi de reprezentare a intereselor comune ale proprietarilor unui condominium, recunoscute de lege. Asociaţiile de proprietari sunt înfiinţate, organizate şi funcţionează conform legii nr. 230/2007 şi HG nr. 1588/2007 pentru aprobarea normelor metodologice de aplicare a legii. Prin condominium sau clădire sau bloc de locuinţe se înţelege o proprietate imobiliară formată din apartamente şi/sau spaţii cu altă destinaţie decât aceea de locuinţă (proprietatea individuală) şi proprietatea comună indiviză, aferentă în cotă-parte fiecăreia dintre proprietăţile individuale şi de care nu poate fi separată. Asociaţia de Proprietari devine, prin sentinţă judecătorească, persoană juridică cu caracter non-profit. Non-profit înseamnă că sumele provenite din venituri (dobânzi bancare, închirieri spaţii/elemente din proprietatea comună, profit din activităţi lucrative, sponsorizări, subvenţii, finanţări nerambursabile, penalizări etc.) se folosesc numai pentru îmbunătăţirea sau repararea proprietăţii comune, pentru dezvoltarea condominiumului, pentru remunerarea membrilor activi, pentru investiţii în scopurile asociaţiei etc., în funcţie de hotărârile adunării generale a proprietarilor, membri ai asociaţiei. Asociaţiile de proprietari pot opta pentru conducerea contabilităţii în partidă simplă sau în partidă dublă, cele cu activitate economică fiind obligate la conducerea contabilităţii în partidă dublă şi la depunerea bilanţului contabil conform prevederilor legale. În Atasul Economiei Sociale 2014 au fost analizate numai asociaţiile de proprietari care au depus bilanţ contabil, şi ca urmare au fost incluse în Registrul REGIS al INS, pentru celelalte ne-existând date.

Cooperativele sunt asociaţii de persoane ce urmăresc îndeplinirea unor scopuri comune ale membrilor, în special de natură economică, dar şi socială şi culturală. Sunt deţinute în comun şi controlate democratic de către membrii, în conformitate cu principiile cooperatiste. Astăzi, cooperativele iau diferite forme şi operează în toate sectoarele economiei. În general, o cooperativă este înfiinţată de către un grup de oameni care împărtăşesc o nevoie comună, fie că sunt consumatori, producători sau lucrători. În România, cele mai frecvente forme cooperatiste sunt *cooperativele meşteşugăreşti, de consum, agricole şi de credit*. Cele mai frecvente sunt cooperativele de gradul 1, dar există şi cooperative de gradul 2 şi uniuni de cooperative. Cooperativele realizează venituri din vânzări de produse şi servicii pe piaţă, prin urmare se încadrează în sub-sectorul piaţă al economiei sociale.

Casele de ajutor reciproc *(CAR)* se împart în două mari categorii: Case de Ajutor Reciproc ale Salariaţilor (CARS, înfiinţate conform legii nr. 122/1996) şi Case de Ajutor Reciproc ale

Pensionarilor (CARP, înfiinţate conform legii nr. 540/2002). CAR pot fi considerate că fac parte din categoria *societăţilor mutuale de economisire* sau a *uniunilor de credit*, având rolul principal de a strânge fonduri de la membri în „fondul social" şi de a oferi împrumuturi cu dobândă avantajoasă membrilor (uneori şi ajutorare în situaţii deosebite - susţinerea cheltuielilor de înmormântare etc), contribuind astfel la obiectivul european de prevenire a excluziunii sociale. CAR sunt încadrate în categoria instituţiilor financiare nebancare şi sunt înregistrate în Registrul de evidenţă al instituţiilor financiare nebancare al Băncii Naţionale a României, alături de casele de amanet şi de alte entităţi fără scop patrimonial din acest domeniu. Nu sunt instituţii de credit.

Grupurile de afaceri de economie socială cu o frecvenţă de înfiinţare din ce în ce mai mare la nivel european, se pot constitui din una sau mai multe organizaţii de economie socială. La nivel european, un grup este considerat ca fiind grup de afacere de economie socială dacă întreprinderea sau coaliţia de întreprinderi care conduce şi controlează procesele de luare a deciziei în grup şi beneficiază de activităţile sale este o organizaţie de economie socială, indiferent de forma legală pe care o adoptă grupul[10]. În Uniunea Europeană există astfel de grupuri de economie socială în agricultură şi alimentaţie, industrie, distribuţie şi retail, servicii welfare şi alte activităţi. În România am considerat că grupurile de afaceri de economie socială se regăsesc sub forma ***societăţilor comerciale deţinute de organizaţiile de economie socială***.

O formă organizaţională specifică economiei sociale din România, fără a avea însă şi o formă legală specifică (model deschis) este reprezentată de unităţile protejate, cu rol explicit în integrarea persoanelor cu dizabilităţi pe piaţa muncii. Unitatea protejată funcţionează pe model "open form" şi este accesibilă unei palete largi de forme juridice: societăţi comerciale, asociaţii, cooperative, persoane fizice autorizate în condiţiile în care respectă cerinţa angajării a cel puţin 30% din numărul total de angajaţi persoane cu handicap. Deoarece cadrul legal al unităţilor protejate nu face nicio referire la principiile constitutive ale economiei sociale (management participativ, conducere democratică, restricţii în distribuirea profiturilor către acţionari, etc), într-un raport recent de cercetare IES -FDSC[11], se consideră doar unităţile protejate organizate în formele tradiţionale ale economiei sociale: asociaţii, fundaţii, cooperative, în particular cele care au în rândul membrilor persoane cu dizabilităţi pot fi asimilate domeniului întreprinderilor sociale de inserţie sau în cel mai larg al economiei sociale.

[10] Centre Internationale de Recherches et de l´Information sur l´Économie Sociale et Coopérative (CIRIEC), December 2006, José Barea, José Luis Monzón, „Manual of drawing up the satellite accounts of companies in the social economy: co-operatives and mutual societies", p. 49

[11] A se vedea pentru o analiză detaliată - Constantinescu S., Economia socială şi ocuparea forţei de muncă. Integrarea grupurilor vulnerabile pe piaţa muncii, IES, Bucureşti 2013

Sectorul Economiei Sociale

Dimensiunea sectorului economiei sociale 2012

În *anul 2012*, sectorul economiei sociale din România a inclus *39.347 de organizaţii active*[12], care au deţinut *active imobilizate în valoare de 13.917.508 mii lei*, au obţinut *venituri în valoare de 12.298.111 mii lei*, şi *au angajat un număr de aproximativ 131.127 persoane*.

În anul 2012, în cadrul proiectului "Making Social Economy Visible in Romania" („Pentru ca economia socială din Romania să devina vizibilă!"), finanţat de Comisia Europeană, Direcţia Generală Intreprinderi şi Industrie, derulat de Institutul de Economie Socială din cadrul FDSC, în parteneriat cu Ministerul Muncii, Familiei, Protecţiei Sociale şi Persoanelor Vârstnice şi Centrul Naţional de Pregatire în Satistică (CNPS), au fost elaborate şi conturile satelit privind economia socială în România în anii 2011 şi 2012. Urmare a acestui demers derulat de partenerul CNPS în proiect, putem avea şi o imagine a dimensiunii sectorului economiei sociale în total economie naţională: ***ponderea Valorii Adăugate Brute a economiei sociale în total economie naţională a fost în anul 2012 de 1,9%***, în creştere faţă de anul 2011, când sectorul economiei sociale a reprezentat 1,3% din total economie naţională[13].

Completăm acest demers, prin calcularea indicatorului ***ponderea angajaţilor din sectorul economiei sociale[14] în total populaţie salariată[15]: 1,9% în anul 2012***, în creştere faţă de anul 2011 când a fost 1,75%, şi 2010 (1,7%).

Menţionăm însă că aceste creşteri sunt datorate în parte şi faptului că în anul 2012 au fost incluse în sectorul economiei sociale şi grupurile de economie socială (societăţile comerciale deţinute şi controlate de organizaţii ale economiei sociale), recunoscute pe plan european ca entităţi ale economiei sociale şi cu o frecvenţă din ce în ce mai mare de înfiinţare în ultimii ani. Dincolo de valoarea adăugată adusă în economie şi de crearea de locuri de muncă, sectorul economiei sociale a fost şi un contribuitor important la bugetul de stat. Astfel, agregând impozitele pe profit/venit, alte impozite, contribuţiile cu asigurările şi protecţia socială plătite de organizaţiile de economie socială din baza INS pentru care au fost date disponibile[16], a

---

[12] acest număr se referă la organizaţiile de economie socială care au depus bilanţ contabil la sfarşitul anului fiscal, şi ca urmare s-au aflat în baza Institutului Naţional de Statistică în anul 2012. Numărul organizaţiilor de economie socială este mult mai mare dacă se consideră şi entităţile care nu depun bilanţ contabil. De exemplu, aşa cum se poate vedea în următorul capitol, din cele 72.099 asociaţii şi fundaţii înregistrate în Registrul ONG - Ministerul Justiţiei 2012, numai 33.670 au fost organizaţii active care au depus bilanţ contabil la sfârşitul anului.

[13] conform CNPS (2014), raport *Conturile satelit privind Economia Socială în România 2011 - 2012*

[14] conform micro-datelor din bilanţurile contabile ale OES 2012 (REGIS) al Institutului Naţional de Statistică, extrase şi furnizate de către Centrul Naţional de Pregătire în Statistică (CNPS) din cadrul Institutului Naţional de Statistică; prelucrare FDSC - IES

[15] conform INS (2013, 2012) - *România în cifre. Breviar statistic*, populaţia salariată a României a fost în anul 2012 de 6.234 mii pers., iar în anul 2011 de 6.150 mii pers.

[16] menţionăm că pentru ONG care au utilizat în raportare forma de bilanţ prescurtat şi care au avut angajaţi nu a fost posibilă extragerea contribuţiilor cu asigurările şi protecţia socială plătite de angajator, nefiind date disponibile în această formă de bilanţ. **Recomandăm a se privi contribuţia sectorului economiei sociale în total impozite persoane juridice şi contribuţii angajatori, ca un procent estimativ, şi care în realitate este mai mare**.

rezultat că *sectorul economiei sociale a contribuit la bugetul de stat în anul 2012 cu 498.141 mii lei*, în creştere faţă de anul 2011 când valoarea impozitelor şi contribuţiilor plătite a fost de 334.369 mii lei. Raportând sumele respective la total impozite pe venit, profit şi câştiguri din capital de la persoane juridice şi contribuţii angajatori din bugetele de stat 2012 şi 2011[17], apreciem o ***contribuţie a sectorului economiei sociale de 4,18% în total impozite persoane juridice şi contribuţii angajatori în anul 2012***, în creştere faţă de ponderea de 3,04% pe care o deţinea în 2011.

Toţi aceşti indicatori privind dimensiunea sectorului reflectă o dezvoltare constantă, o vizibilitate din ce în ce mai bună de la an la an, şi totodată pot constitui, alături de misiunile sociale ale multor organizaţii déjà internalizate de publicul larg, argumente pentru susţinerea şi alocarile bugetare şi de fonduri europene viitoare pentru domenii importante ale sectorului economiei sociale precum domeniul serviciilor sociale, microcreditarea etc, ce pot avea în mod cert un efect de multiplicare la nivel macroeconomic, conducând la un proces de dezvoltare socio-economică sustenabilă şi la reducerea decalajelor între regiunile de dezvoltare.

Tabel nr.1: Indicatori ai organizaţiilor de economie socială din România în anul 2011

2011	Număr organizații active	Active imobilizate (mii lei)	Venituri (mii lei)	Angajați	Membri (mii)
Asociații și fundații	**29.656**	**6.594.529**	**7.025.410**	**69.907**	-
Cooperative, din care:	**2.145**	**1.062.112**	**1.755.208**	**32.905**	d.n.
Cooperative meșteșugărești	836	615.213	727.264	23.202	d.n.
Cooperative de consum	947	262.380	595.439	7.621	d.n.
Cooperative de credit	87	121.132	195.903	1.858	d.n.
Cooperative agricole	275	63.387	236.602	224	d.n.
CAR, din care:	**2.735**	**3.377.058**	**566.148**	**5.333**	**3.125**
CAR Pensionari	193	678.768	145.194	2.176	1.853*
CAR Salariați	2.542	2.698.290	420.954	3.157	1.272**
Total	**34.536**	**11.033.699**	**9.346.766**	**108.145**	-

Sursa: INS 2011, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

* conform datelor furnizate de Federația Națională Omenia a Caselor de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor; estimări IES pentru organizaţiile neafiliate

** conform datelor furnizate de Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din România; estimări IES pentru organizaţiile nefiliate

[17] conform Ministerului Finanţelor - execuţie bugetară preliminară 2012: 11.748.435 mii lei - impozite pe venit, profit şi câştiguri de capital de la persoane juridice şi 163,889 mii lei contribuţii ale angajatorilor (a se vedea: http://www.cdep.ro/proiecte/2013/000/00/2/Anexa1la10.pdf); execuţie bugetară preliminară 2011: 10.658.786 mii lei - impozite pe venit, profit şi câştiguri de capital de la persoane juridice şi 337.073 mii lei contribuţii ale angajatorilor (a se vedea: http://www.cdep.ro/proiecte/2011/600/90/2/anexele1_10.pdf)

Tabel nr.2: Indicatori ai organizaţiilor de economie socială din România în anul 2012

2012	Număr organizații active	Active imobilizate (mii lei)	Venituri (mii lei)	Angajați	Membri (mii)
Asociații și fundații	**33.670**	**7.198.847**	**7.742.043**	**76.902**	**-**
Cooperative, din care:	**2.228**	**1.122.805**	**1.764.363**	**31.428**	d.n.
Cooperative meșteșugărești	846	599.352	719.036	22.082	d.n.
Cooperative de consum	940	265.295	571.711	7.050	d.n.
Cooperative de credit	86	86.371	156.339	2.049	d.n.
Cooperative agricole	356	171.787	317.277	247	d.n.
CAR, din care:	**2.767**	**3.624.190**	**589.143**	**5.403**	**3.028**
CAR Pensionari	198	768.865	159.879	2.240	1.811*
CAR Salariați	2.569	2.855.325	429.264	3.163	1.217**
Societăți comerciale deținute de organizații de economie socială	**682**	**1.971.666**	**2.202.562**	**17.394**	-
Total	**39.347**	**13.917.508**	**12.298.111**	**131.127**	**-**

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC – IES

* conform datelor furnizate de Federația Națională Omenia a Caselor de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor din România; estimări IES pentru organizaţiile neafiliate

** conform datelor furnizate de Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din România; estimări IES pentru organizaţiile nefiliate

Aşa cum se poate observa în tabelul următor, ***în perioada 2010 - 2012 principalii indicatori ai organizaţiilor de economie socială au înregistrat cu toţii tendinţe de creştere accelerată*****:** *numărul de organizaţii a crescut în 2012 cu 25,62% comparativ cu 2010, activele imobilizate au crescut cu 40,32%, veniturile au crescut cu 59,27%, iar numărul de angajaţi au crescut cu 30,35%.*

Ratele de creştere s-au datorat în parte includerii în analiză a societăţilor comerciale deţinute şi controlate de OES, însă impactul includerii acestora s-a resimţit cel mai mult în evoluţia veniturilor sectorului, ele obţinând 18% din total venituri ale organizaţiilor de economie socială, şi situându-se pe locul 2 ca marime a ponderii în total venituri, după asociaţii şi fundaţii în anul 2012. Mai exact, sectorul economiei sociale fără includerea societăţilor comerciale deţinute de OES, s-ar fi caracterizat prin următoarele valori ale indicatorilor în 2012: număr organizaţii active 38.665, active imobilizate 11.945.842 mii lei, venituri totale 10.095.549 mii lei şi 113.733 salariaţi. Aşadar, şi fără includerea SC deţinute de OES în 2012, sectorul economiei sociale ar fi avut o dinamică pozitivă pentru intervalul 2010 - 2012: 23,44% rata de creştere a numărului de organizaţii, 20,44% rata de creştere a activelor, 30,74% rata de creştere a veniturilor, şi 13,06% rata de creştere a numărului de angajaţi.

Tabel nr.3: Evoluția indicatorilor organizațiilor de economie socială din România în perioada 2010 - 2012

	2010	2011	2012*
Nr. organizații active	31.322	34.536	39.347
Active imobilizate (mii lei)	9.917.788	11.033.699	13.917.508
Venituri (mii lei)	7.721.366	9.346.766	12.298.111
Angajați	100.591	108.145	131.127

Sursa: INS 2010 - 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC – IES

* datele pentru anul 2012 includ societăţile comerciale deţinute de organizaţii ale economiei sociale

Aşa cum se va vedea detaliat în capitolele următoare, tendinţele de creştere accelerată per total sector, sunt însă în mare parte şi rezultatul evoluţiilor pozitive înregistrate la toate formele de economie socială în intervalul 2011 - 2012: asociaţiile şi fundaţiile au avut în 2012 comparativ cu 2011 creşteri de aproximativ 10% atât la active, cât şi la venituri şi angajaţi; casele de ajutor reciproc au înregistrat o creştere a activelor de 7,31% în 2012 faţă de 2011 şi a veniturilor de 4,06%; cooperaţia a avut de asemenea o dinamică pozitivă, şi amintim în special dinamica galopantă a cooperaţiei agricole în ultimii 3 ani de analiză: +180% creştere a numărului cooperativelor agricole în 2012 faţă de 2010, +152,62% creştere a activelor cooperativelor agricole în 2012 faţă de 2010, +164,39% creştere a veniturilor cooperaţiei agricole în 2012 faţă de 2010.

Actorii sectorului Economiei Sociale - cifre cheie 2012 (sinteză)

Cele mai numeroase organizaţii de economie socială în anul 2012, la fel ca şi în anii anteriori, au fost ***asociaţiile şi fundaţiile (AF)***. În anul 2012, acestea au reprezentat *85% din totalul organizaţiilor de economie socială*, au cumulat *52% din totalul activelor organizaţiilor de economie socială*, *63% din totalul veniturilor* şi *59% din forţa de muncă angajată de sector*. Asociaţiile şi fundaţiile înregistrează o tendinţă constant ascendentă a activelor, veniturilor totale şi numărului de angajaţi pe întreg intervalul analizat 2010 - 2012.

În 2012 faţă de 2011, activele AF au înregistrat o rată de creştere de 9,16%, veniturile totale o rată de creştere de 10,2%, iar angajaţii de 10%. Se remarcă doar o uşoară scădere de -2,6% în 2012 faţă de 2011 a numărului de asociaţii şi fundaţii înregistrate în Registrul ONG - Ministerul de Justiţie, fapt care nu a modificat însă dinamica ascendentă a sub-sectorului, după cum am văzut. În anii 2011 şi 2012 *domeniile de activitate care au concentrat cel mai mare număr de AF sunt: social/caritabil, sportiv, profesional*. Ponderea acestor domenii în total AF s-a menţinut relativ constantă în anii 2011 şi 2012: domeniul social/caritabil aproximativ 22% în total AF, domeniul sportiv aproximativ 18% în total AF, şi domeniul profesional aproximativ 12%. Domeniul social-caritabil a concentrat şi cea mai mare parte a veniturilor, activelor şi salariaţilor AF: 24% din total venituri AF, 24% din total active AF şi 30% din total salariaţi.

Ca structură a sub-sectorului AF, *în anul 2012 cea mai mare pondere în total ONG active au avut-o asociaţiile (77%)*, urmate de fundaţii, cu o pondere de 16% şi de asociaţii cu legi speciale (7%). Ultima categorie, inclusă ca analiză detaliată în această ediţie a Atlasului se referă la societăţi agricole şi alte forme asociative în agricultură (cf. l.36/1991), asociații de proprietari (cf. l. 230/2007), obşti/composesorate (cf. l.1/2000) şi programul acționarilor salariați (cf.l.77/1994 s.a.). Analizând structura grupei asociaţii cu legi speciale pentru 2012, s-a observat în această categorie că cea mai mare pondere au avut-o societăţile agricole şi alte forme asociative în agricultură (44% în total asociaţii cu legi speciale), urmate de obşti/composesorate cu o pondere de 41%.

În cadrul asociaţiilor şi fundaţiilor, distingem ***asociaţiile şi fundaţiile care desfăşoară activităţi economice*** şi care reprezintă *sub-sectorul comercial al asociaţiilor şi fundaţiilor*. În anul 2012 numărul asociaţiilor şi fundaţiilor cu activitate economică a fost de 4058, şi a reprezentat 12,1% din total asociaţii şi fundaţii active, o pondere similară anului 2011. Din cele 4058 asociaţii şi fundaţii cu activităţi economice, 54% au fost asociaţii, 32% asociaţii cu legi speciale, 13% fundaţii, şi 1% uniuni. În cadrul asociaţilor cu legi speciale, ponderile cele mai mari au fost reprezentate de societăţile agricole (58%) şi de obşti şi composesorate (41%).

Conform manualului CIRIEC[18], în cazul în care mai mult de 50 % din costurile de producție sunt acoperite din vânzări, o unitate instituțională este considerată producător de piață. Aplicând acest criteriu pentru asociaţiile şi fundaţiile cu activitate economică, au rezultat în anul 2011 un număr de 2.181 AF producători de piaţă (57,06% din total AF cu activitate economică) care au cumulat 1.758.733 mii lei venituri economice, iar în anul 2012 un număr de 2.256 AF producători de piaţă (55,59% din total AF cu activitate economică) care au cumulat venituri economice de 1.896.537 mii lei. Rezultă aşadar, că *în ambii ani peste 50% din asociaţii şi fundaţii cu activitate economică se încadrează în categoria producătorilor de piaţă*. Acestea au cumulat 90,06%, respectiv 89,20% din total venituri din activităţi economice în anii 2011, respectiv 2012.

Cooperaţia în România a fost reprezentată în anul 2012 printr-un număr de 2.228 cooperative, care au însumat active în valoare de 1.222.805 mii lei, 31.428 angajaţi şi au obţinut venituri cumulate de 1.764.363 mii lei. În total sector economie socială, cooperaţia a reprezentat în anul 2012 6% din numărul total de organizaţii, a cumulat 8% din total active, a obţinut 14% din total venituri, şi a angajat 24% din total salariaţi. Din cele 2228 cooperative, 42% erau cooperative de consum, 38% cooperative meşteşugăreşti,16% cooperative agricole, şi numai 4% cooperative de credit.

Activele şi veniturile cele mai importante revin cooperaţiei meşteşugăreşti şi de consum: *cooperativelor meşteşugăreşti le revin 53% din total active cooperaţie şi 41% din total venituri*,

[18] Centre Internationale de Recherches et de l´Information sur l´Économie Sociale et Coopérative (CIRIEC), December 2006, José Barea, José Luis Monzón, „Manual of drawing up the satellite accounts of companies in the social economy: co-operatives and mutual societies", p.28

iar cooperativelor de consum le revin 24% din total active cooperaţie şi 32% din total venituri. Cu privire la numărul de angajaţi, *cooperaţia meşteşugărească* se detaşează faţă de celelalte forme de cooperative, totalizând în anul 2012, *70,26% din total angajaţi din sectorul cooperatist*.

Analiza evoluţiei principalilor indicatori ai cooperativelor în intervalul 2009 - 2012, indică *cea mai bună dinamică pentru cooperativele agricole*. Numărul cooperativelor agricole a crescut cu 29,45% în 2012 faţă de 2011, iar per total interval 2010 - 2012 cu 180%, în timp ce celelalte tipuri de cooperative au înregistrat o stagnare din punct de vedere al numărului de organizaţii. Aceeaşi dinamică pozitivă pentru cooperativele agricole este caracteristică şi pentru active (au crescut cu 152,62% în 2012 faţă 2010), venituri (au crescut cu 164,39% în 2012 faţă de 2010), şi, într-o măsură mai mică pentru angajaţi (au crescut cu 10,26% în 2012 faţă de 2011, revenind aproximativ la numărul angajaţilor din 2010). Celelalte tipuri de cooperative au avut o evoluţie oscilantă (fie rate de creştere foarte mici, fie scăderi foarte uşoare) a principalilor indicatori pentru intervalul 2009 - 2012. Aceste evoluţii pozitive, precum şi importanţa dezvoltării cooperativelor agricole ca oportunitate strategică de dezvoltare economică în contextul imperativului modernizării agriculturii în România, au determinat includerea în această ediţie a Atlasului Economiei Sociale, a unei secţiuni distincte de analiză detaliată a cooperativelor agricole în anii 2011 şi 2012.

Cooperaţia de credit, deşi a înregistrat scăderi la nivelul veniturilor şi imobilizărilor în 2012 faţă de 2011, se remarcă prin faptul că a reuşit să crească depozitele atrase în 2012 faţă de 2011 cu 25,47% ceea ce indică creşterea gradului de încredere în aceste entităţi. Conform datelor CREDITCOOP, cea mai mare parte a creditelor acordate de băncile cooperatiste a fost absorbită de mediul rural (61,33% din total credite), ceea ce evidenţiază rolul acesteia în susţinerea şi dezvoltarea mediului rural din România.

Analiza *cooperativelor de gradul 2* introdusă în această ediţiei a Atlasului evidenţiază faptul că integrarea pe orizontală sau pe verticală a activităţii economice desfăşurate de cooperativele de gradul 1, poate conduce la creşterea rentabilităţii economice: în anul 2012, 90,9% din cooperativele de gradul 2 înregistrând profit, iar rata profitului fiind de 9,73%, net superioară marjelor de profit obţinute de cooperativele de gradul 1.

În anul 2012, în România erau un număr total de 2845 ***case de ajutor reciproc*** înregistrate în Registrul de evidenţă Instituţii Financiare Nebancare, Secţiunea B - Case de Ajutor Reciproc al Băncii Naţionale a României. Efectiv, au fost însă active (cu bilanţ contabil raportat la INS) un număr de *2.767 CAR, din care 2.569 CARS (92,84% din total CAR) şi 198 CARP (7,16% din total CAR)*, rata de activitate pentru total CAR fiind de 97,3%. Din cele 2.569 CARS din 2012, cea mai mare parte (72% din total CARS), 1852 de organizaţii sunt afiliate UNCARSR (Uniunea Naţională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaţilor din România), iar un număr de 717 organizaţii sunt neafiliate UNCARSR. Cu privire la CARP, Federaţia Naţională Omenia a Caselor de Ajutor Reciproc a Pensionarilor din România, cea mai puternică organizaţie de pensionari din ţară, are

142 CARP-uri afiliate, cu peste 1.400.000 membri răspânditi atât în mediul urban (53%), cât si în mediul rural (47%).

CAR au cumulat în anul 2012 active în valoare de 3,624,190 mii lei (în creştere cu 7,31% faţă de anul 2011), au obţinut venituri totale de 589,143 mii lei (în creştere cu 4,06% faţă de anul 2011), şi au angajat un total de 5,403 persoane (în creştere cu 1,31% faţă de anul 2011).

In total economie socială, casele de ajutor reciproc au reprezentat 7% din total organizaţii, 26% din total active (situându-se pe locul 2 după asociaţii şi fundaţii), 5% din total venituri şi 4% din total angajaţi. Cea mai mare parte a veniturilor şi activelor au revenit CARS (73% din total venituri CAR şi 79% din total active CAR), iar tot CARS au creat şi cele mai multe locuri de muncă (59% din total angajaţi CAR). Dacă în prezent numărul de membri ai asociaţiilor este greu de estimat, în cazul CAR, utilizând datele principalelor uniuni şi federaţii din domeniu, se poate estima un număr impresionant de membri - peste 3 milioane de membri, din care aproximativ 1,8 milioane membri CARP şi 1,2 milioane membri CARS.

Deşi pentru ambele tipuri de CAR s-au înregistrat tendinţe de creştere la toţi indicatorii în 2012 faţă de 2011 (nr. organizaţii, imobilizări totale, venituri totale, fondul social al membrilor, fondul pentru ajutor de deces al membrilor, capitalul permanent), s-a remarcat o dinamică mai accelarată a indicatorilor în cazul CARP. Evoluţia tipurilor de CAR, gradul de conştientizare a acestor entităţi ca posibilitate de întrajutorare financiară, dinamica indicatorilor CARS pe segmente - afiliate UNCARSR şi CARS neafiliate, sunt cu atât mai interesante în contextul actual al sectorului, în care funcţionarea CAR ar putea fi schimbată datorită unei propuneri legislative noi (care presupune, printre altele: existenţa unui singur tip de CAR, extinderea setului de activităţi economice posibile ale CARP către CARS, extinderea plajei de membri şi la alte categorii ale pieţei muncii în afară de salariaţi etc).

În anul 2012 au fost incluse în datele agregate ale sectorului economiei sociale şi grupurile de afaceri de economie socială, regăsite sub forma ***societăţilor comerciale deţinute de organizaţiile de economie socială*** *(SC deţinute de OES* - acele societăţi comerciale care au acţionar majoritar, peste 50%, una sau mai multe organizaţii de economie socială). Astfel de societăţi comerciale pot avea totodată rolul unui mecanism alternativ de finanţare al organizaţiilor de economie socială care le deţin în scopul auto-susţinerii financiare. De asemenea, menţionăm că, începând cu anul 2012, aceste entităţi au fost incluse şi în conturile satelit ale economiei sociale elaborate de CNPS - INS.

În anul 2012, organizaţiile de economie socială din România au deţinut 903 societăţi comerciale (înregistrate la ONRC), din care au fost active (cu bilanţ depus, aflate în bazele INS) un număr de 682. Rata de activitate *a SC deţinute de OES a fost de 75,52%*. Analizând situaţia SC active, *aproape în exclusivitate (94,28% din total SC ale OES active) au fost deţinute de asociaţii şi fundaţii*, şi numai 3,37% au fost deţinute de cooperative şi un număr nesemnificativ (5 SC, reprezentând 0,73% din total SC deţinute de OES) au revenit CARS/P. Aceste societăţi

comerciale au cumulat 1,971,667 mii lei active imobilizate, au obţinut 2,202,563 mii lei venituri, au angajat 17,397 salariaţi.

În medie, au avut 26 de salariaţi remuneraţi cu un salariu brut apropiat nivelului salariului mediu pe ţară şi au avut o marja a profitului de 4%. Ca pondere în sector economie socială, deşi au avut o pondere mică în total organizaţii (2%), s-a remarcat ponderea ridicată în total venituri (18%, pe locul 2 după asociaţii şi fundaţii), 14% în total active şi 13% în total angajaţi.

Grafic nr. 1: Distribuţia numărului de organizaţii de economie socială pe tipuri de organizaţii în 2012 (% în total OES)

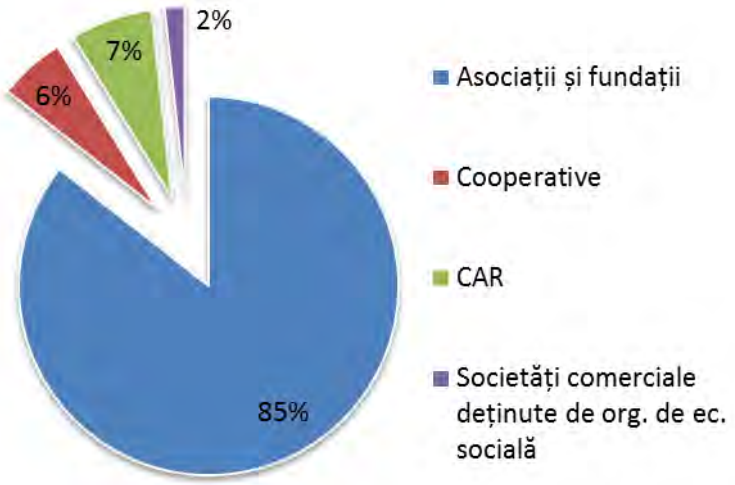

Grafic nr.2: Distribuţia activelor imobilizate pe tipuri de organizaţii în 2012 (% în total active imobilizate OES)

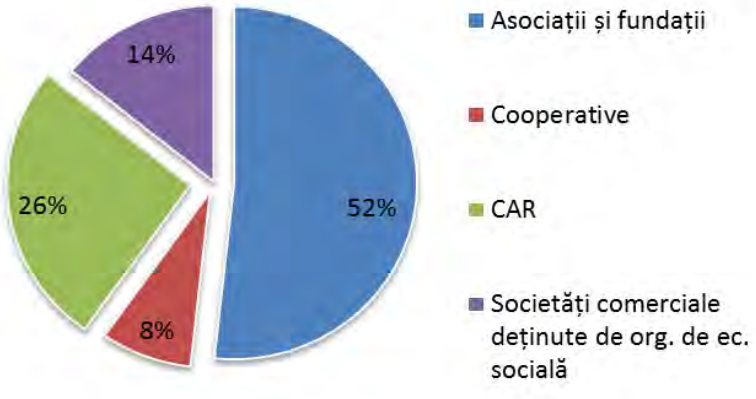

Grafic nr.3: Distribuţia veniturilor pe tipuri de organizaţii în 2012
(% în total venituri OES)

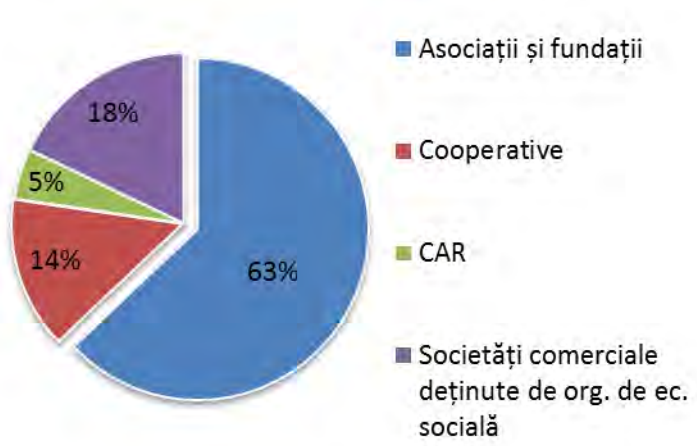

Grafic nr. 4: Distribuţia angajaţilor pe tipuri de organizaţii în 2012
(% în total angajaţi OES)

Economia Socială 2012: Atlas Regional

Tabelul şi graficele următoare prezintă centralizat principalii indicatori ai organizaţiilor active de economie socială pe cele 8 regiuni de dezvoltare ale României. Aşa cum se poate vedea, regiunile care au concentrat cel mai mare număr de organizaţii de economie socială în anul 2012 au fost: regiunea Centru (19% din total OES), regiunea Nord-Est (17% din total OES) şi regiunea Bucureşti - Ilfov cu 16% din total OES. Regiunile care au generat cele mai mari venituri din economie socială în 2012 au fost: regiunea Bucureşti-Ilfov cu 27% din total venituri OES, şi regiunile Nord-Est şi Centru, la egalitate, cu 13% din total venituri OES. Cele mai mari active imobilizate au fost cumulate de regiunile Bucureşti - Ilfov (26% din total active OES), Nord-Est (14% din total active OES), şi pe locul 3, la egalitate, regiunile Vest şi Sud cărora le-au revenit, 12% din total active imobilizate OES. Cele mai multe locuri de muncă în economia socială au

fost create în regiunile Bucureşti-Ilfov (21% din total angajaţi în OES), şi regiunile Nord-Est şi Centru, la egalitate cu 15% din total angajaţi OES.

Tabel nr. 4: Repartiţia principalilor indicatori ai organizaţiilor active de economie socială pe regiuni de dezvoltare în 2012

Regiunea	Nr. OES active	Venituri totale (mii lei)	Active Imobilizate (mii lei)	Angajaţi
Nord Est	4.493	1.138.374	1.351.235	13.941
Sud Est	3.449	959.240	827.355	11.531
Sud	3.749	1.156.547	1.434.797	11.778
Bucureşti Ilfov	6.275	2.722.183	3.109.816	23.732
Sud Vest	2.986	613.601	891.575	7.798
Centru	7.254	1.333.341	1.227.529	16.558
Vest	3.723	910.362	1.459.639	11.533
Nord Vest	6.736	1.261.874	1.643.872	16.862

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Grafic nr.5: Distribuţia regională a numărului de organizaţii de economie socială în 2012 (% în total organizaţii de economie socială)

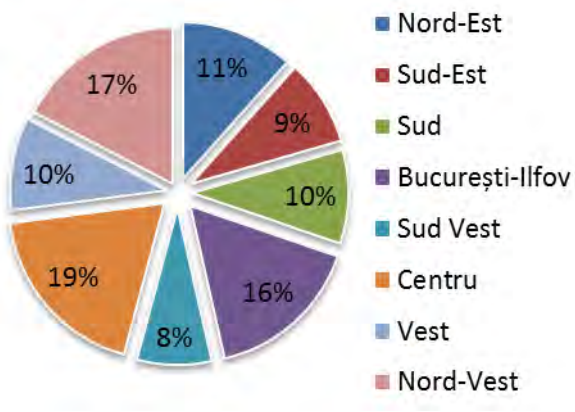

Grafic nr. 6: Distribuţia regională a veniturilor organizaţiilor de economie socială în 2012 (% în total venituri obţinute de organizaţiile de economie socială)

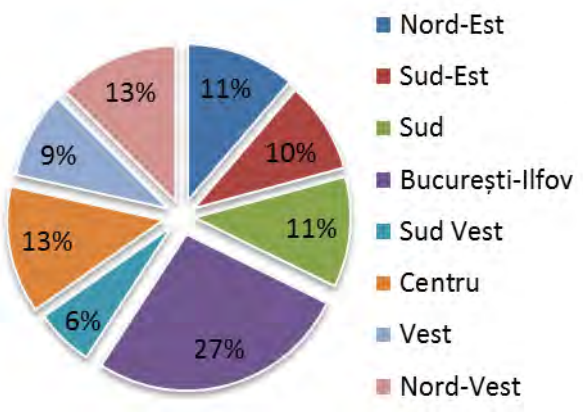

Grafic nr.7: Distribuţia regională a activelor imobilizate în 2012
(% în total active imobilizate ale organizaţiilor de economie socială)

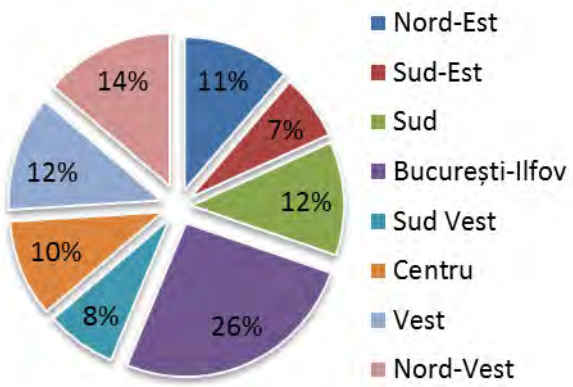

Grafic nr.8: Distribuţia regională a numărului de angajaţi în 2012
(% în total angajaţi ai organizaţiilor de economie socială)

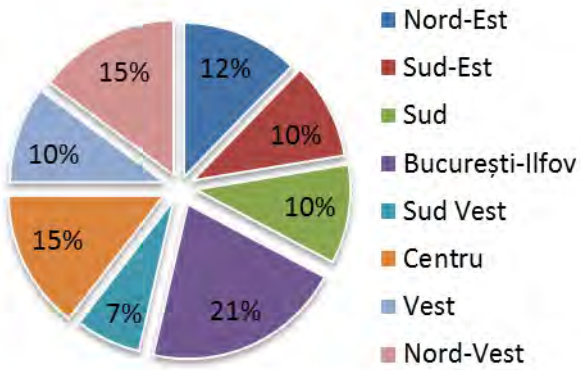

Regiunea Nord-Est

Regiunea Nord-Est, cea mai săracă regiune a ţării cu un PIB/locuitor de 3412 Euro în 2012, prezintă un număr ridicat de cooperative şi de case de ajutor reciproc şi un număr relativ mediu de asociaţii şi fundaţii. În anul 2012 a fost regiunea care a concentrat numărul cel mai mare de cooperative meşteşugăreşti (235), cooperative de consum (164), cooperative agricole (77) şi CARP (35), şi, deşi nu a fost în top, un număr ridicat (peste media naţională pe regiune) de cooperative de credit şi CARS. Se observă prin această reprezentare bună a sectorului în regiune, rolul economiei sociale în dezvoltarea regională şi în reducerea decalajelor economice între regiuni. În această regiune, economia socială a cumulat 1.138.374 mii lei venituri totale, cu 8,3% mai mult faţă de anul 2011. De altfel, economia socială a creat constant din ce în ce mai multe locuri de muncă în această regiune caracterizată de o rată a şomajului peste media naţională: angajaţii în sectorul conomiei sociale (13.941 pers.) au crescut cu 5,8% în 2012 faţă de 2011.

Tabel nr.5: Principalii indicatori ai organizaţiilor de economie socială din regiunea Nord-Est, 2012

2012	AF	Coop Meşteşugăreşti	Coop Consum	Coop Credit	Coop Agricole	CARP	CARS
Nr. organizaţii active	3.604	**235**	**164**	**13**	**77**	**35**	**365**
Venituri totale (mii Lei)	777.628	77.919	85.952	25.254	62.929	37.792	70.900
Active Imobilizate (mii Lei)	560.430	58.939	53.193	12.389	21.521	218.429	426.334
Total Personal	8.849	2.562	1.181	328	53	492	476

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Regiunea Sud-Est

Regiunea Sud-Est, acoperă 15% din suprafaţa totală a ţării şi este a doua ca mărime din ţară, iar în anul 2012 a avut un PIB pe locuitor de 4563 Euro, fiind a treia regiune cea mai săracă din România. Această regiune prezintă un număr mare al caselor de ajutor reciproc şi al cooperativelor. Se remarcă numărul mare al cooperativelor de credit (14), fiind alături de Regiunea Sud, o regiune care concentrează cel mai mare număr al acestor organizaţii, şi un număr peste media naţională pe regiune la cooperative meşteşugăreşti, agricole şi CARS. Veniturile totale ale organizaţiilor de economie socială din această regiune au crescut cu 4,70% în 2012 faţă de 2011, însumând 959.240 mii lei. Locurile de muncă create de economia socială au avut de asemenea o dinamcă ascendentă, crescând cu 4,01% în 2012 faţă de 2011, şi totalizând 11.531 salariaţi.

Tabel nr.6: Principalii indicatori ai organizaţiilor de economie socială din regiunea Sud-Est, 2012

2012	AF	Coop Meşteşugăreşti	Coop Consum	Coop Credit	Coop Agricole	CARP	CARS
Nr. organizaţii active	2.758	**132**	110	**14**	**51**	21	**363**
Venituri totale (mii Lei)	596.863	105.117	60.435	17.545	111.171	15.643	52.466
Active Imobilizate (mii Lei)	301.634	65.392	25.028	8.366	31.285	56.200	339.450
Total Personal	6.888	2.890	761	275	38	190	489

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Regiunea Sud

Regiunea Sud, o regiune cu un nivel al PIB-ului pe locuitor de 4611 Euro, cu două judeţe (Argeş şi Prahova) industrializate, a concentrat în anul 2012 cel mai mare număr de CARS (464), şi de cooperative de credit (14). De asemenea, a avut un număr peste media naţională pe regiune la cooperative agricole şi CARP, şi un număr de cooperative de consum egal cu media naţională pe regiune. Toţi indicatorii organizaţiilor de economie socială au înregistrat un trend crescător şi în această regiune: veniturile totale au crescut cu 6,3%, activele imobilizate cu 20,44%, iar numărul de angajaţi cu 7,96%.

Tabel nr.7 : Principalii indicatori ai organizaţiilor de economie socială din regiunea Sud, 2012

2012	AF	Coop Meşteşugăreşti	Coop Consum	Coop Credit	Coop Agricole	CARP	CARS
Nr. organizaţii active	2.992	75	118	**14**	**55**	**31**	**464**
Venituri totale (mii Lei)	840.117	73.304	62.957	19.874	48.105	38.313	73.877
Active Imobilizate (mii Lei)	441.725	65.951	32.602	9.337	101.922	206.752	576.508
Total Personal	6.804	2.714	870	322	57	537	474

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Regiunea Bucureşti - Ilfov

Regiunea Bucureşti - Ilfov este o regiune cu o putere şi o dinamică economică superioară celorlalte regiuni, caracterizată prin economia bazată pe servicii a capitalei, printr-o rată a şomajului scăzută, sub media naţională, o structură socială şi profesională cu un standard ridicat, şi prin multiple oportunităţi care au transformat regiunea într-o aglomerare urbană cu peste 2 milioane locuitori şi cu cel mai ridicat PIB pe cap de locuitor - 13.213 Euro. În această regiune sectorul asociativ este foarte puternic, aici concentrându-se un număr de 6005 asociaţii şi fundaţii în anul 2012 (cu mult peste media naţională de 4209 AF pe regiune, situându-se pe locul 3 după regiunea Centru care a concentrat 6509 AF şi regiunea Nord-Vest cu 6037 AF). Regiunea Bucureşti-Ilfov s-a remarcat şi prin faptul că a generat cele mai mari venituri din economia socială comparativ cu celelalte regiuni (2.722.183 mii lei), a acumulat cele mai mari active imobilizate (3.109.816 mii lei), şi a avut cel mai mare număr de angajaţi (23.732 pers.).

Tabel nr.8 : Principalii indicatori ai organizaţiilor de economie socială din regiunea Bucureşti - Ilfov, 2012

2012	AF	Coop Meşteşugăreşti	Coop Consum	Coop Credit	Coop Agricole	CARP	CARS
Nr. organizaţii active	**6.005**	46	29	4	12	10	169
Venituri totale (mii Lei)	2.491.325	133.706	9.077	22.964	765	9.233	55.113
Active Imobilizate (mii Lei)	2.546.625	109.563	7.842	15.353	1.175	35.147	394.111
Total Personal	19.672	3.217	140	185	16	215	287

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Regiunea Sud-Vest

Regiunea Sud-Vest este a doua cea mai săracă regiune din ţară după regiunea Nord-Est, cu un PIB pe locuitor de 4258 Euro. Această regiune a generat cele mai mici venituri din economia socială (613.601 mii lei), a cumulat cele mai mici active imobilizate (891.575 mii lei) şi a generat cele mai puţine locuri de muncă (7798 angajaţi). Cele mai bine reprezentate forme de economie

socială în această regiune au fost casele de ajutor reciproc: 30 CARP, peste media naţională pe regiune de 25 de organizaţii, şi un număr de CARS (312) aproape de media regională.

Tabel nr.9: Principalii indicatori ai organizaţiilor de economie socială din regiunea Sud-Vest, 2012

2012	AF	Coop Meşteşugăreşti	Coop Consum	Coop Credit	Coop Agricole	CARP	CARS
Nr. organizaţii active	2.449	77	79	8	31	**30**	312
Venituri totale (mii Lei)	435.720	47.907	44.988	17.836	1.875	16.730	48.545
Active Imobilizate (mii Lei)	358.227	57.019	18.489	9.246	561	75.765	372.268
Total Personal	4.415	1.838	612	282	13	209	429

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Regiunea Centru

Regiunea Centru, cu un PIB pe locuitor de 5324 Euro, cu o pondere încă importantă a industriei în regiune, s-a remarcat ca fiind în anul 2012 regiunea cu cel mai puternic sector asociativ, concentrând cel mai mare număr de asociaţii şi fundaţii comparativ cu celelalte regiuni. Alte forme ale economiei sociale bine reprezentate în regiune, cu un număr de organizaţii peste media naţională pe regiune au fost cooperativele de consum şi cooperativele agricole. Per total, în anul 2012, economia socială din regiunea Centru a generat venituri totale de 1.333.341 mii lei, în creştere cu 12,94% faţă de anul 2011, şi a cumulat active imobilizate de 1.227.529 mii lei, în creştere cu 12,58% faţă de anul 2011. Sectorul economiei sociale din regiune a angajat în 2012 16.558 persoane, în creştere cu 6,01% faţă de 2011.

Tabel nr.10: Principalii indicatori ai organizaţiilor de economie socială din regiunea Centru, 2012

2012	AF	Coop Meşteşugăreşti	Coop Consum	Coop Credit	Coop Agricole	CARP	CARS
Nr. organizaţii active	**6.509**	103	**166**	9	**50**	22	**395**
Venituri totale (mii Lei)	1.026.429	90.964	83.097	16.879	38.239	14.978	62.755
Active Imobilizate (mii Lei)	666.505	91.325	40.294	10.614	7.207	53.439	358.145
Total Personal	12.066	2.653	936	273	42	199	389

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Regiunea Vest

Regiunea Vest are un nivel al PIB pe locuitor (6281 Euro) situat pe locul doi după regiunea Bucureşti-Ilfov, şi este caracterizată prin diversitate etnică şi culturală. Regiunea cuprinde Banatul, provincie istorică românească cu o dezvoltare economică timpurie şi mai puternică în comparaţie cu alte provincii din ţară. Exceptând CARP, numărul de organizaţii s-au situat sub media naţională la toate celelalte forme de organizare ale economiei sociale. Ca urmare,

regiunea a generat venituri din economia socială sub media naţională, însă a cumulat active importante în valoare de 1.459.639 mii lei, şi a angajat 11.533 persoane. Toţi indicatorii au înregistrat un trend crescător în 2012 comparativ cu 2011.

Tabel nr.11: Principalii indicatori ai organizaţiilor de economie socială din regiunea Vest, 2012

2012	AF	Coop Meşteşugăreşti	Coop Consum	Coop Credit	Coop Agricole	CARP	CARS
Nr. organizaţii active	3.316	74	114	10	31	**26**	152
Venituri totale (mii Lei)	702.422	83.828	62.786	9.379	16.554	16.343	19.050
Active Imobilizate (mii Lei)	1.154.368	62.431	35.087	5.879	261	67.900	133.713
Total Personal	7.480	2.662	746	121	12	278	234

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Regiunea Nord - Vest

Regiunea Nord - Vest cu un PIB pe locuitor de 4961 Euro, s-a caracterizat printr-o dezvoltare puternică a asociaţiilor şi fundaţiilor (se situează pe locul 2 după regiunea Centru ca număr de AF). Este o regiune cu un nivel ridicat de dezvoltare a economiei sociale, numărul cooperativelor de consum, de credit, agricole, numărul CARS situându-se semnificativ peste media naţională. Regiunea a obţinut în 2012 venituri totale din economia socială în valoare de 1.261.874 mii lei, în stagnare faţă de 2011, a cumulat active imobilizate în valoare de 1.643.872, în creştere faţă de 2011 cu 12,22%, şi a angajat un număr de 16.862 persoane, în foarte uşoară creştere faţă de 2011.

Tabel nr.12: Principalii indicatori ai organizaţiilor de economie socială din regiunea Nord -Vest, 2012

2012	AF	Coop Meşteşugăreşti	Coop Consum	Coop Credit	Coop Agricole	CARP	CARS
Nr. organizaţii active	6.037	104	160	14	49	23	349
Venituri totale (mii Lei)	871.536	106.286	162.414	26.604	37.636	10.842	46.556
Active Imobilizate (mii Lei)	1.169.330	88.730	52.756	15.182	7.852	55.230	254.792
Total Personal	10.728	3.546	1.804	263	16	120	385

Sursa: INS 2012, alte date secundare; prelucrare FDSC - IES

Asociaţii şi Fundaţii

Rate de înregistrare şi rate de activitate

Evoluţia numărului de asociaţii şi fundaţii înregistrate în Registrul ONG - Ministerul de Justiţie în perioada 2000 - 2012 prezentată în tabelul de mai jos, se caracterizează printr-o tendinţă de creştere a numărului de organizaţii, în anul 2012 ajungându-se la un total de 55.596 asociaţii înregistrate şi 16.504 fundaţii înregistrate. Analiza ratelor anuale ale înregistrărilor arată vârfuri de înregistrare a asociaţiilor în anii 1993, 2000 şi 2002 şi vârfuri de înregistrare a fundaţiilor în anii 1992, 1994 şi 1996. În perioada 2010 - 2012 observăm rate mai scăzute pentru înregistrări asociaţii (5,5% în 2010 faţă de 2009, 9,7% în 2011 faţă de 2010), şi chiar o rată de înregistrare în descreştere de -2,6% în 2012 faţă de 2011. În aceeaşi perioadă fundaţiile se caracterizează prin rate anuale de înregistrare în descreştere, cu o uşoară revenire în anul 2012. Remarcăm că după anul 2005, peste 90% din organizaţiile înregistrate anual au fost asociaţii, iar începând cu anul 2006 s-au înregistrat valori absolute anuale ale numărului de asociaţii înregistrate de peste 3000.

Notă metodologică: Diferenţele de date pentru intervalul 1990 - 2010 faţă de Ediţia 2012 a Atlasului Economiei Sociale se justifică printr-o serie de curățări ale Registrului ONG efectuate de către Ministerul de Justiție. Prelucrarea de date privind situaţia înregistrărilor AF s-a făcut considerând următoarele aspecte: completările efectuate în Registru ONG pentru anii din urmă, eliminarea unităţilor dublate („poziţii închise”- AF mutate de la o judecătorie la alta datorită schimbărilor de sediu), reclasificarea categoriei „neprecizate”, corectarea unor erori de tipul - organizaţii cu mai multe numere unice în acelaşi judeţ.

Tabel nr.13: Rate anuale de înregistrare ale AF în perioada 1990 - 2012

An	Înregistrări Anuale Asociaţii	Asociaţii înregistrate: Rate de creştere/ scădere faţa de anul anterior (%)	Înregistrări Cumulate Asociatii	Înregistrări Anuale Fundaţii	Fundaţii înregistrate: Rate de creştere/ scădere faţa de anul anterior (%)	Înregistrări Cumulate Fundaţii	%Asociaţii înregistrate din total AF înregistrate
<1990	5			4			
1990	1.186		1.191	39		43	
1991	809	-31.8%	2.000	82	110.3%	125	90.8%
1992	742	-8.3%	2.742	184	**124.4%**	309	80.1%
1993	1.138	**53.4%**	3.880	243	32.1%	552	82.4%
1994	1.492	31.1%	5.372	600	**146.9%**	1.152	71.3%
1995	1.897	27.1%	7.269	1.155	92.5%	2.307	62.2%
1996	2.208	16.4%	9.477	3.478	**201.1%**	5.785	38.8%
1997	2.360	6.9%	11.837	4.005	15.2%	9.790	37.1%
1998	1.338	-43.3%	13.175	1.567	-60.9%	11.357	46.1%

An	Înregistrări Anuale Asociaţii	Asociaţii înregistrate: Rate de creştere/ scădere faţa de anul anterior (%)	Înregistrări Cumulate Asociatii	Înregistrări Anuale Fundaţii	Fundaţii înregistrate: Rate de creştere/ scădere faţa de anul anterior (%)	Înregistrări Cumulate Fundaţii	%Asociaţii înregistrate din total AF înregistrate
1999	1.395	4.3%	14.570	968	-38.2%	12.325	59.0%
2000	2.251	**61.4%**	16.821	894	-7.6%	13.219	71.6%
2001	2.801	24.4%	19.622	568	-36.5%	13.787	83.1%
2002	3.938	**40.6%**	23.560	427	-24.8%	14.214	90.2%
2003	2.242	-43.1%	25.802	323	-24.4%	14.537	87.4%
2004	2.225	-0.8%	28.027	252	-22.0%	14.789	89.8%
2005	2.687	20.8%	30.714	254	0.8%	15.043	**91.4%**
2006	**3.330**	23.9%	34.044	265	4.3%	15.308	**92.6%**
2007	**3.432**	3.1%	37.476	309	16.6%	15.617	**91.7%**
2008	**3.014**	-12.2%	40.490	236	-23.6%	15.853	**92.7%**
2009	**3.481**	15.5%	43.971	196	-16.9%	16.049	**94.7%**
2010	**3.671**	5.5%	47.642	164	-16.3%	16.213	**95.7%**
2011	**4.028**	9.7%	51.670	145	-11.6%	16.358	**96.5%**
2012	**3.925**	-2.6%	**55.595**	146	0.7%	**16.504**	**96.4%**

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza Registrului ONG - Ministerul Justiţiei la data de 28.02.2014

Tabelul următor evidenţiază evoluţia *ratei de activitate* (calculată ca raport procentual între numărul organizaţiilor active[19] şi numărul organizaţiilor înregistrate în Registrul ONG) şi a *ratei de activitate economică* (calculată ca raport procentual între organizaţiile cu activitate economică şi cele active).

Tabel nr.14: Evoluţia ratelor de activitate AF în perioada 2000 – 2012

	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Asociatii şi Fundaţii înregistrate (Registrul ONG)	30.040	45.757	53.093	56.343	60.020	63.855	68.028	72.099
Asociaţii şi Fundaţii Active	10.494	16.532	19.354	20.478	22.589	26.322	29.656	33.670
Rate de activitate (%)	**34.93%**	**36.13%**	**36.45%**	**36.35%**	**37.64%**	**41.22%**	**43.59%**	**46.70%**
Asociaţii şi Fundaţii cu act. economică	1.219	2.466	3.116	2.353	2.404	2.730	3.832	4.058
Rate de activitate economică (%)	**11.6%**	**14.9%**	**16.1%**	**11.5%**	**10.6%**	**10.4%**	**12.92%**	**12.05%**

Sursa: Registrul ONG - Ministerul de Justiţie, INS 2000 - 2012, prelucrare IES-FDSC

La sfârşitul anului 2012 erau înregistrate 72.099 Asociații și Fundații în Registrul ONG, Ministerul de Justiţie, dintre care doar 46,70% au depus bilanţ contabil la sfârșitul aceluiași an. Se remarcă însă trendul pozitiv de creştere a ratei de activitate pentru întregul interval analizat (de la o rată de activitate de 34,93% în anul 2000 la 46,70% în anul 2012). În plus, comparând cu rata de activitate a societăţilor comerciale cu răspundere limitată, asociaţiile şi fundaţiile au avut o rată de activitate mai mare (de exemplu, în anul 2011 rata de activitate pentru societăţile

[19] Organizaţii active - organizaţii care au depus bilanţ contabil în anul respectiv de raportare financiară.

comerciale tip SRL a fost de numai 27,49%[20]). Din cele 33.670 organizaţii active în anul 2012, doar 4.058 au desfăşurat activitate economică, rata de activitate economică fiind de 12,05%. Observăm că ratele activităţii economice rămân scăzute, un număr mic de organizaţii alegând să deruleze activităţi economice direct (şi nu prin intermediul unei subsidiare societate comercială).

Evoluţia ratei de activitate economică din ultimii ani, după scăderea bruscă din anul 2008 datorată conjuncturii economice nefavorabile, a fost uşor oscilantă, scâzând uşor în anii 2009 şi 2010, şi crescând în 2011 şi 2012 la aproximativ 12%.

Grafic nr.9: Evoluţia AF înregistrate, AF active şi AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012

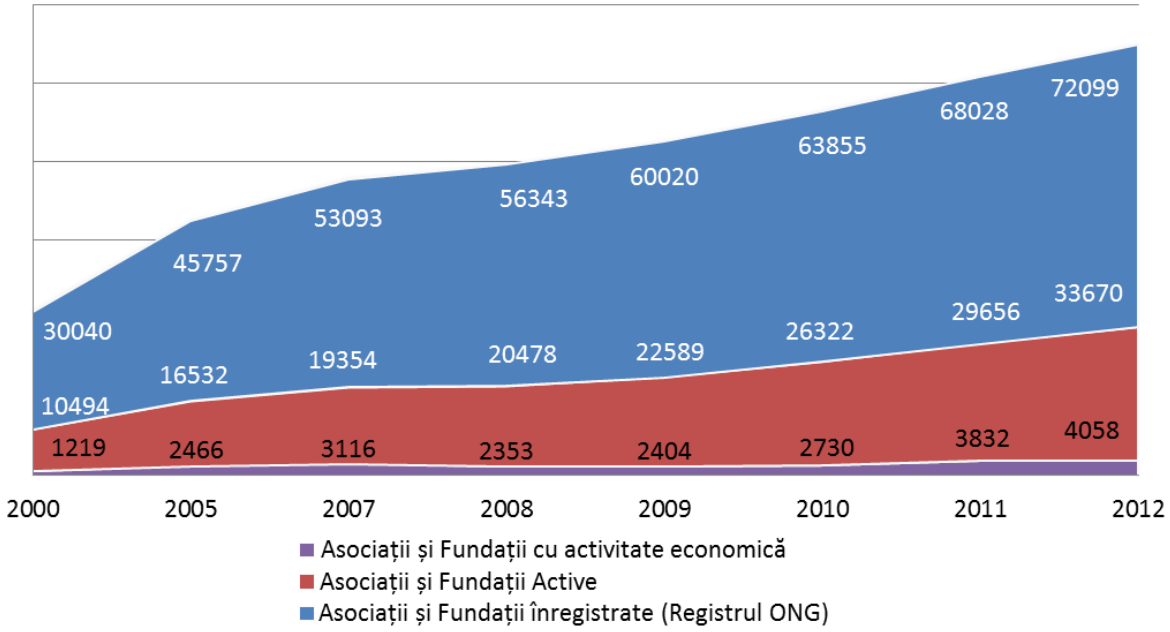

Grafic nr. 10 : Evoluţia ratelor de activitate şi de activitate economică AF în perioada 2000 – 2012

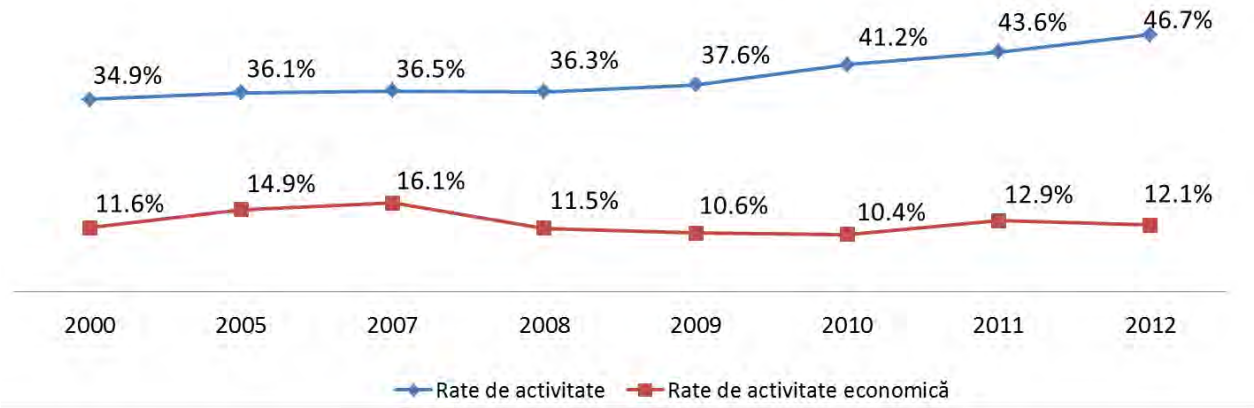

[20] conform Anuarului Statistic 2012 - INS, România a avut un număr de 1.524.224 SRL, din care au fost active un număr de 419.033.

În Atlasul Economiei Sociale din acest an am studiat dinamica unor sectoare distincte din rândul sectorul asociativ, aceste organizații având un caracter pronunțat economic, activitatea lor fiind de asemenea reglementată, alături de OG 26/2000, prin alte legi speciale. Este vorba despre societăţile agricole şi alte forme asociative în agricultură (reglementate încă din 1991 prin Legea 36/1991), asociațiile de proprietari (conform legii 230/2007), obşti/composesorate (conform legii 1/2000), și asociațiile de salariați implicate în programul de privatizare către acționarii salariați (cf. Legii 77/1994 s.a.).

În tabelul următor este prezentată tipologia ONG active[21] în anii 2011 şi 2012. În anul 2012 cea mai mare pondere în total ONG active au avut-o asociaţiile (84%), urmate de fundaţii, cu o pondere de 16%.

Analizând evoluția asociațiilor cu legi speciale, se observă în această categorie că cea mai mare pondere au avut-o societăţile agricole şi alte forme asociative în agricultură (44% în total ONG cu legi speciale), urmate de obşti/composesorate cu o pondere de 41%. Modelul de structură în 2012 este asemănător anului 2011. Ca evoluţie numerică se observă că doar societăţile agricole şi alte forme asociative în agricultură şi asociaţiile de salariaţi au înregistrat un foarte uşor trend negativ, restul categoriilor de ONG înregistrând creştere în 2012 faţă de 2011, ceea ce a condus la o rată de creştere a asociaţiilor şi fundaţiilor active de 13,53% în 2012 faţă de 2011.

Tabel nr. 15: Tipologia ONG active în 2011 şi 2012

Anul / Tipul de organizaţii	2011	2012
Asociaţii, din care	**24.148**	**28.011**
Asociații cu legi speciale, din care:	2.185	2.225
societăţi agricole şi alte forme asociative în agricultură (cf. l.36/1991)	1.004	968
asociații de proprietari* (cf. l. 230/2007)	181	197
obşti/composesorate (cf. l.1/2000)	854	921
programul acționarilor salariați (cf.l.77/1994 s.a.)	146	139
Fundaţii	**5.373**	**5.518**
Federaţii	**13**	**15**
Uniuni	**122**	**126**

Sursa: INS 2011, 2012; prelucrare IES-FDSC

* *Notă:* Numărul asociaţiilor de proprietari se referă exclusiv la asociaţiile de proprietari care au optat pentru conducerea contabilităţii în partidă dublă şi au depus bilanţ contabil conform prevederilor legale, fiind astfel incluse în Registrul Statistic REGIS al INS.

[21] în cadrul ONG active sunt incluse asociaţiile, fundaţiile, uniunile şi federaţiile

Grafic nr. 11: Structura ONG active în anul 2012

(% număr de organizații pe tipuri în total ONG active)

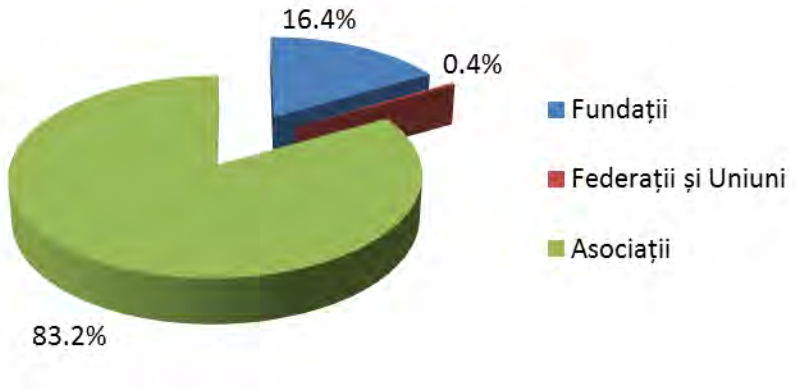

Grafic nr. 12: Structura asociaţiilor cu legi speciale în anul 2012

Active, Venituri, Rezultate ale exerciţiului financiar

În următoarele tabele sunt analizate activele şi veniturile asociaţiilor şi fundaţiilor, indicatori importanţi din sfera sustenabilităţii economice a organizaţiei.

Reprezentând o parte importantă a patrimoniului, ***activele imobilizate*** reprezintă bunurile şi valorile cu o durată de utilizare mai mare de un an şi care nu se consumă la prima utilizare, acestea fiind împărțite în trei categorii: *imobilizări necorporale, imobilizări corporale şi imobilizări financiare*.

În intervalul 2000 - 2012 se observă că totalul activelor imobilizate ale asociaţiilor şi fundaţiilor a înregistrat o tendinţă crescătoare de la an la an, totalizând o creştere de 10,63 ori, la nivelul intervalului. În anul 2012 rata de creştere a activelor imobilizate faţă de 2011 a fost de 9,16%.

Modelul structural al activelor imobilizate în anii 2011 şi 2012 este similar, ponderea cea mai mare în total active fiind deţinută de imobilizările corporale - mijloace fixe, terenuri etc (peste 80% în ambii ani, situaţie neschimbată începând cu anul 2005), urmată de imobilizările financiare şi de cele necorporale.

Tabel nr.16: Evoluţia activelor AF în perioada 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Medie Active Imobilizate (lei)	20.110	94.685	163.732	173.460	220.452	222.367	213.806
Cuartila 3 (75%) Active Imobilizate (lei)	3.703	5.003	5.000	4.360	4.725	5.028	4.712
Mediana (50%) Active Imobilizate (lei)	650	0	0	0	0	0	0
Total Active Imobilizate (mii lei), din care:	**211.030**	**1.564.864**	**3.168.223**	**3.917.762**	**5.800.096**	**6.594.529**	**7.198.847**
% imobilizări necorporale	3.1%	0.6%	0.8%	1.7%	1.5%	1%	1.6%
% imobilizări corporale	79.6%	81.6%	83.2%	87.3%	85.1%	82,8%	84.1%
% imobilizări financiare	17.2%	17.9%	16%	11.1%	13.4%	16,1%	14.3%

Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Tabel nr.17: Evoluţia distribuţiei AF pe intervale de active imobilizate 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
0 lei	28.7%	52%	55.1%	58.7%	59%	58.8%	60%
1 - 10 000 lei	57.6%	27.3%	24.1%	21%	20.1%	19.6%	19%
10 001 - 40 000 lei	8.5%	8%	7.8%	7.5%	7.1%	7.1%	7.1%
40 001 - 200 000 lei	3.6%	7.6%	7.3%	6.8%	7.1%	7.1%	6.9%
Peste 200 000 lei	1.5%	5.1%	5.7%	6%	6.7%	7.4%	7%

Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Analizând indicatorii de tendinţă centrală (media, mediana şi cuartila 3) şi distribuţia AF pe intervale de active imobilizate pentru anul 2012, *observăm o concentrare a activelor imobilizate de peste 200.000 lei în rândul a 7% dintre organizaţii, în timp ce 60% dintre asociaţii şi fundaţii nu au raportat active imobilizate*.

Media activelor imobilizate ale asociaţiilor şi fundaţiilor a fost în 2012 de 213.806 lei, însă 75% din total organizaţii au înregistrat active imobilizate sub valoarea de 4712 lei (cuartila 3).

Grafic nr. 13: Evoluţia activelor imobilizate AF în perioada 2000 - 2012

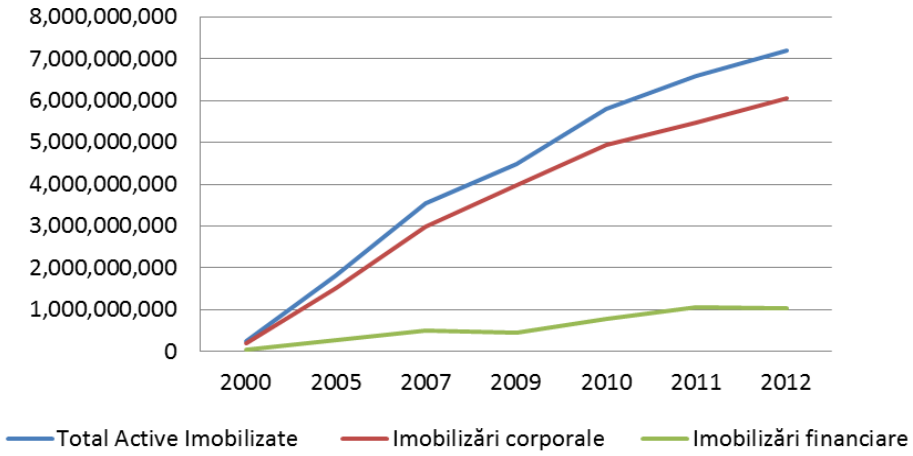

La sfârşitul anului 2012, ***patrimoniul total al asociaţiilor şi fundaţiilor*** active în România se ridica la aproximativ 15 miliarde lei (echivalentul a aproximativ 3,4 miliarde Euro[22]) din care 7,1 miliarde active imobilizate şi 8 miliarde active circulante.

Activele circulante sunt elemente patrimoniale care datorită destinaţiei şi naturii lor nu rămân durabil în organizaţie - de exemplu: stocuri, avansuri acordate furnizorilor, creanţe. Media activelor circulante ale asociaţiilor şi fundaţiilor în 2012 a fost de 238.964 lei, foarte aproape de media activelor imobilizate. Jumătate dintre asociaţii şi fundaţii au avut însă active circulante mai mici sau egale cu 6.732 lei, iar 75% dintre ele active circulante mai mici de 43.093 lei.

Datoriile pe termen scurt (datorii ce trebuie plătite până la 1 an) au fost de 3,4 miliarde lei, iar datoriile pe termen lung (datorii ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de 1 an) au fost de 1,1 miliarde lei.

Tabel nr.18: Patrimoniul AF în anul 2012

Active /Datorii	Total	Media	Mediana	Cuartila 3 (75%)
Active Imobilizate (lei)	7.198.847.105	213.806	0	4.712
Active Circulante (lei)	8.040.888.290	238.964	6.732	43.093
Datorii - până într-un an (lei)	3.440.556.029	102.185	608	11.133
Datorii - pe o perioadă mai mare de un an (lei)	1.185.064.929	35.196	0	0

Sursa: INS 2012; prelucrare IES-FDSC

Veniturile totale ale asociaţiilor şi fundaţiilor au înregistrat o tendinţă constantă de creştere în perioada 2000 - 2012, în intervalul 2005 - 2012 crescând de aproximativ 4 ori. În anul 2012 veniturile totale au crescut faţă de 2011 cu 10,2%, iar in 2011 faţă de 2010 cu 23,8%.

[22] exprimarea în Euro s-a făcut prin utilizarea cursului de schimb Euro mediu anual BNR in 2012: 1 Euro=4,4560 lei.

Veniturile totale ale asociaţiilor şi fundaţiilor au fost în anul 2012 de 7,74 miliarde lei. Analiza indicatorilor de tendinţă centrală (medie, mediană, cuartila 3) şi a distribuţiei organizaţiilor pe intervale de venituri nu indică o tendinţă de concentrare puternică a veniturilor pe segmente. Astfel, 15% dintre organizaţii au obţinut venituri totale peste 200.000 lei, 19,4% au obţinut venituri în intervalul 40 001 - 200 000 lei, iar 22,8% nu au obținut deloc venituri.

Media veniturilor totale ale asociaţiilor şi fundaţiilor în 2012 a fost de 229.939 lei, în uşoară scădere faţă de 2011, cu 2,93%. Analiza medianei şi cuartilei 3 arată faptul că jumătate dintre organizaţii au obţinut venituri totale sub 11904 lei, iar 75% dintre organizaţii venituri sub 81.418 lei. 22,8% din total organizaţii nu au obţinut venituri (venituri 0), iar 15% dintre organizaţii au concentrat venituri mari, peste 200.000 lei.

Atât în anul 2011, cât şi în anul 2012, veniturile din activităţi economice au avut o pondere aproximativ egală în total venituri: 27%. Se remarcă dublarea ponderii veniturilor din activităţi economice în total venituri începând cu anul 2011 - de la 13,4% în 2010 la 27,79% în 2011, ceea ce reflectă o nouă orientare a asociaţiilor şi fundaţiilor către activităţi continue de producţie sau prestare servicii către piaţă, caracteristică esenţială pentru noua abordare privind întreprinderea socială. În plus, asociaţiile şi fundaţiile au demonstrat şi în anii 2011 şi 2012 o funcţionare eficientă, susţinând cheltuielile totale din cuantumul veniturilor totale: în 2011 ponderea cheltuielilor în venituri a fost de 93,30%, iar în anul 2012 a fost de 96,20%.

Tabel nr. 19: Evoluţia veniturilor şi cheltuielilor AF, total şi din activităţi economice 2000 - 2012

	2000	**2005**	**2007**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Medie Venituri Totale (Lei)	40.629	124.284	158.453	167.563	215.729	236.897	229.939
Cuartila 3 (75%) Venituri Totale (Lei)	7.423	44.332	60.375	67.870	80.116	80.692	81.418
Mediana (50%) Venituri Totale (Lei)	550	3.802	6.999	8.797	12.660	11.031	11.904
Venituri Totale (mii lei), din care:	**426.322**	**2.053.796**	**3.065.281**	**3.784.076**	**5.674.974**	**7.025.410**	**7.742.043**
% Venituri din act. economice	**6%**	**18%**	**19%**	**17%**	**13%**	**28%**	**27%**
Medie Venituri Economice (Lei)	2.461	22.434	30.265	28.448	28.977	65.843	63.147
Mediana Venituri Economice (Lei)	0	0	0	0	0	0	0
Cheltuieli Totale (mii lei), din care:	390.333	1.864.467	2.745.000	3.472.843	5.200.882	6.554.748	7.448.099
% Cheltuieli din act. economice	6.3%	19.4%	19.2%	17.4%	13.9%	26.5%	26.3%

Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Tabel nr.20: Distribuţia AF pe intervale de venituri totale 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
0 lei	25.6%	29.9%	27.3%	25.4%	20.7%	23.5%	22.8%
1 - 10 000 lei	52.1%	28.7%	26.3%	26.1%	26.1%	25.3%	25.1%
10 001 - 40 000 lei	10.8%	15.2%	16.5%	16.8%	18.9%	17.1%	17.6%
40 001 - 200 000 lei	8.0%	15.8%	17.4%	18.3%	19.5%	18.7%	19.4%
Peste 200 000 lei	3.5%	10.3%	12.5%	13.4%	14.7%	15.3%	15.0%

Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Grafic nr. 14 AF: Evoluţia veniturilor totale şi a veniturilor din activităţi economice în perioada 2000 – 2012

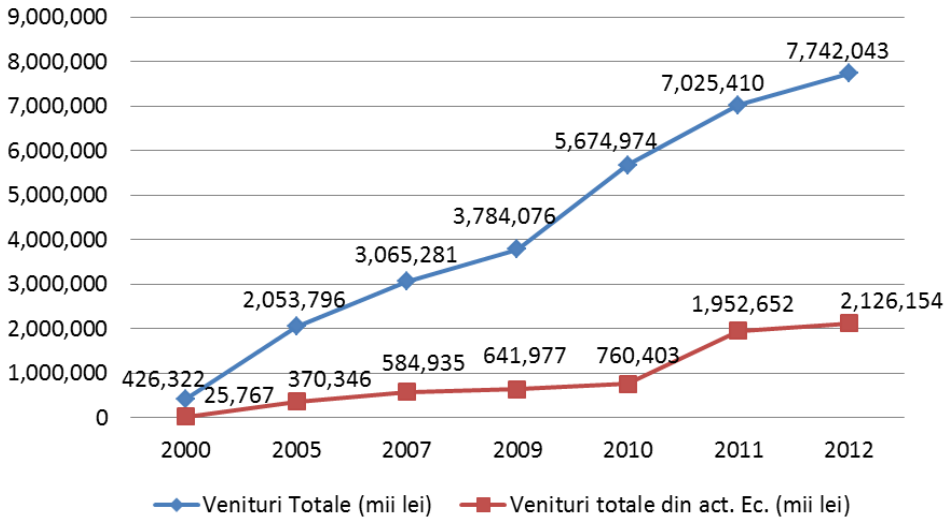

Analizând ***rezultatele exerciţiului financiar pentru asociaţii şi fundaţii*** pe întreg intervalul 2000 - 2012, observăm o evoluţie aproximativ constantă a ponderii organizaţiilor care au obţinut excedent: aproximativ 40% din total AF, cu un maxim în anul 2010 (45,70% din total AF au avut excedent) şi un minim în anul 2005 când ponderea a fost de 37,8%. Valoarea cumulată a excedentelor a avut un trend crescător în perioada 2000 - 2011, crescând de aproximativ 3 ori în intervalul 2005 - 2011. În anul 2012 totalul excedentelor a înregistrat o uşoară tendinţă de scădere faţă de anul 2011, de 4,86%, tendinţă regăsită mai pregnant şi în evoluţia mediei excedentului, care a scăzut cu 17,78%, de la 75.320 lei în 2011 la 61.923 lei în 2012. Analiza distribuţiei asociaţiilor şi fundaţiilor pe intervale de excedent arată o concentrare puternică a valorilor excedentelor: astfel, în anul 2012, numai 5,4% dintre asociaţii şi fundaţii au obţinut excedente peste 200.000 lei, iar 59,8% dintre organizaţii au obţinut excedente foarte mici, între 1 - 10.000 lei. Modelul distribuţiei pe intervale s-a păstrat acelaşi pe întreg intervalul 2000 - 2012.

Dacă în anul 2012, 43,79% dintre organizaţii au generat excedentele analizate, 38,27% dintre organizaţii au generat un deficit total de 619.050 lei. Media deficitului a fost de 48.041 lei, iar cele mai ridicate valori ale deficitelor (peste 200.000 lei) au concentrat 3,4% dintre organizaţii. Cele mai multe organizaţii care au înregistrat deficit (65,6% din total organizaţii) au avut deficite mici, între 1 - 10.000 lei, ceea ce crează premisa recuperării lor rapide în anul 2013, şi trecerea către rezultat zero sau chiar excedent.

Eficienţa funcţionării asociaţiilor şi fundaţiilor poate fi apreciată şi prin indicatorul *rata excedentului net* (calculată ca raport procentual între excedentul net şi cheltuielile totale ale organizaţiei). În ultimii doi ani analizaţi, acest indicator a avut o tendinţă constantă de descreştere (în 2011 a scăzut la 14,64% faţă de 16,28% în 2010, iar în 2012 a scăzut la 12,26%), ceea ce indică faptul că organizaţiile s-au confruntat cu unele probleme.

Tabel nr. 21: Rezultate ale exerciţiului financiar AF 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
% AF cu rezultatul net al exercitiului - excedent	**40.7%**	**37.8%**	**41.6%**	**43.0%**	**45.7%**	**43.0%**	**43.8%**
Total excedent (mii Lei)	**58.928**	**343.116**	**532.539**	**583.311**	**840.950**	**959.647**	**912.994**
Medie excedent (Lei)	13.813	54.934	66.170	60.055	69.846	75.320	61.923
% AF cu rezultatul net al exercitiului - deficit	**32%**	**35.9%**	**34.3%**	**35.7%**	**37.4%**	**38.4%**	**38.3%**
Total deficit (mii Lei)	23.126	153.691	211.479	272.023	367.395	488.825	619.050
Medie deficit (Lei)	6.895	25.896	31.873	33.691	37.337	42.887	48.041
% AF cu rezultatul net al exercitiului - Zero	27.3%	26.3%	24.1%	21.3%	16.9%	18.6%	18%
Excedent Net / Cheltuieli totale (%)	15.1%	18.4%	19.4%	16.8%	16.2%	14.7%	12.3%

Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Tabel nr. 22: Distribuţia AF pe intervale de excedent /deficit: 2000 - 2012

	Intervale de excedent (% din total Asociaţii şi Fundaţii cu excedent)						
	2000	**2005**	**2007**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
1 - 10 000 lei	86%	64%	61%	60%	61%	57%	60%
10 001 - 40 000 lei	9%	19%	21%	21%	21%	22%	21%
40 001 - 200 000 lei	4%	12%	13%	14%	13%	15%	14%
Peste 200 000 lei	1%	2%	2%	3%	3%	7%	5%
	Intervale de deficit (%din total Asociaţii şi Fundaţii cu deficit)						
	2000	**2005**	**2007**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
1 - 10 000 lei	93%	76%	70%	68%	68%	68%	66%
10 001 - 40 000 lei	5%	16%	19%	19%	19%	19%	19%
40 001 - 200 000 lei	2%	7%	10%	10%	10%	11%	12%
Peste 200 000 lei	1%	2%	2%	3%	3%	3%	3%

Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Grafic nr.15: Evoluţia rezultatelor nete ale exerciţiului financiar AF 2000 - 2012

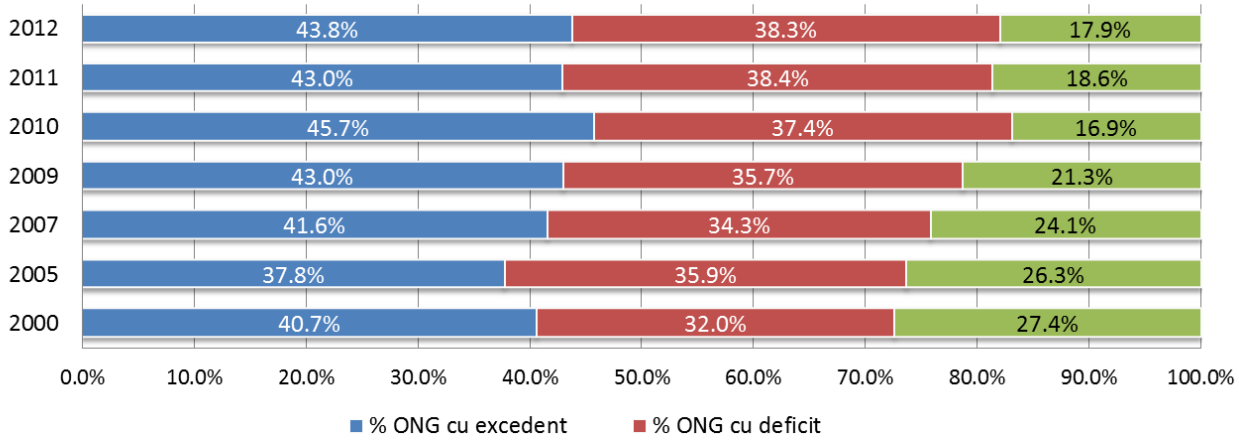

Angajarea în asociaţii şi fundaţii

În tabelul următor este prezentată evoluţia efectivului de personal al asociaţiilor şi fundaţiilor în perioada 2000 - 2012. Menţionăm că, după ce s-a constatat o dispersie foarte ridicată, datele de personal au fost curăţate suplimentar prin identificarea datelor incorecte, inexacte, şi apoi ştergerea, sau, după caz corectarea lor. Pentru anii 2011 şi 2012, la fel ca şi în cazul ediţiei anterioare a Atlasului, au fost eliminate cazurile extreme şi improbabile (organizaţii cu mii sau chiar zeci de mii de angajaţi, cazuri cu sute şi zeci de angajaţi dar cu venituri foarte mici care nu pot susţine un astfel de efort de angajare, situaţii datorate confuziei între angajaţi şi membri în raportare, sau greşeli evidente de raportare) aflate cu mult peste 3 abateri standard faţă de medie (40 angajaţi). Astfel, au fost eliminate un număr de 297 cazuri, din care 139 cazuri pentru anul 2011, şi 158 cazuri pentru anul 2012.

Se observă că pentru intervalul 2000 - 2012 efectivul total de personal a avut un trend crescător, în 2012 crescând de 4 ori faţă de anul 2000. O rată de creştere accentuată a efectivului total de personal s-a înregistrat în 2011 faţă de 2010 (14,70%), continuată de o creştere moderată în 2012 faţă de 2011 (10%). Efectivul de personal pentru activităţi economice a avut în 2011 şi 2012 o pondere aproximativă de 21% în total personal, nivel asemănător anilor 2010 şi 2009. Se remarcă creşterea accentuată a numărului absolut de angajaţi pentru activităţi economice în 2011 faţă de 2010 cu 19,71%, după care, în 2012 faţă de 2011 s-a înregistrat o creştere de 7%.

Un indicator extrem de important pentru asociaţiile şi fundaţiile care au desfăşurat activitate economică a fost reprezentat de productivitatea muncii. Aceasta a fost în 2012 de 132.084 lei/salariat/an (sau, altfel exprimat: 11.007 lei/salariat/lună sau 68,79 lei/salariat/oră - considerând săptămâna standard de 40 ore lucrătoare). Se observă un nivel al productivităţii

muncii net superior mediei pe ţară care în anul 2012 a fost de 19,5 lei/oră, echivalentul a 5,4 euro/oră, însă încă cu mult sub nivelul mediu UE -28 de 31,9 euro/oră.

De asemenea, observăm că şi raportul venituri totale/total personal a înregistrat o tendinţă crescătoare pe întreg intervalul analizat, crescând în 2012 faţă de 2000 de aproape 5 ori.

Tabel nr.23: Evoluţia personalului salariat: 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Total personal, din care:	**19.173**	**48.238**	**51.912**	**48.633**	**60.947**	**69.907**	**76.902**
Efectiv personal pentru activităţi economice	1.942	12.548	14.103	10.549	12.561	15.038	16.097
% personal pentru activităţi economice	**10%**	**26%**	**27%**	**22%**	**21%**	**22%**	**21%**
Productivitatea muncii* (lei/salariat/an)	13.260	28.487	41.454	60.835	60.519	129.848	132.084
Venituri totale/Total Personal (lei/salariat/an)	22.218	42.178	59.021	77.760	93.049	100.497	100.829

Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC;
Notă: Productivitatea muncii = venituri economice / total personal pentru activităţi economice

Analiza indicatorilor de tendinţă centrală arată un număr mediu de salariaţi aproximativ constant în intervalul 2005 - 2012: aprox. 2 angajaţi/organizaţie, în condiţiile în care *75% dintre organizaţii se bazează numai sau în cea mai mare proporţie pe voluntari - au zero sau 1 angajat*.

Distribuţia asociaţiilor şi fundaţiilor pe intervale de angajaţi în anul 2012 indică o puternică concentrare: numai 2,3% dintre organizaţii au peste 20 de angajaţi, în timp ce 68,2% dintre organizaţii nu au nici un angajat, 21,5% dintre organizaţii au între 1 şi 5 angajaţi, iar 4,7% între 6 şi 10 angajaţi. Modelul distribuţiei este asemănător anilor anteriori.

Tabel nr. 24: Angajarea în AF: indicatori de tendinţă centrală 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Nr. mediu salariaţi/organizaţie	1.8	2.9	2.7	2.2	2.3	2.37	2.29
Mediana salariaţi/organizaţie	0	0	0	0	0	0	0
Cuartila 3 (75%) salariaţi/organizaţie	0	1	1	1	1	1	1
Distribuţia AF pe intervale de angajaţi							
niciun angajat	82%	69%	69%	71%	70%	69%	68%
1 - 5 angajaţi	12%	19%	20%	19%	20%	21%	22%
6 - 10 angajaţi	2%	5%	5%	5%	5%	5%	5%
11 -20 angajaţi	2%	3%	3%	3%	3%	3%	3%
peste 20 angajaţi	2%	3%	3%	3%	3%	2%	2%

Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Grafic nr. 16: Evoluţia numărului de salariaţi, 2000 – 2012

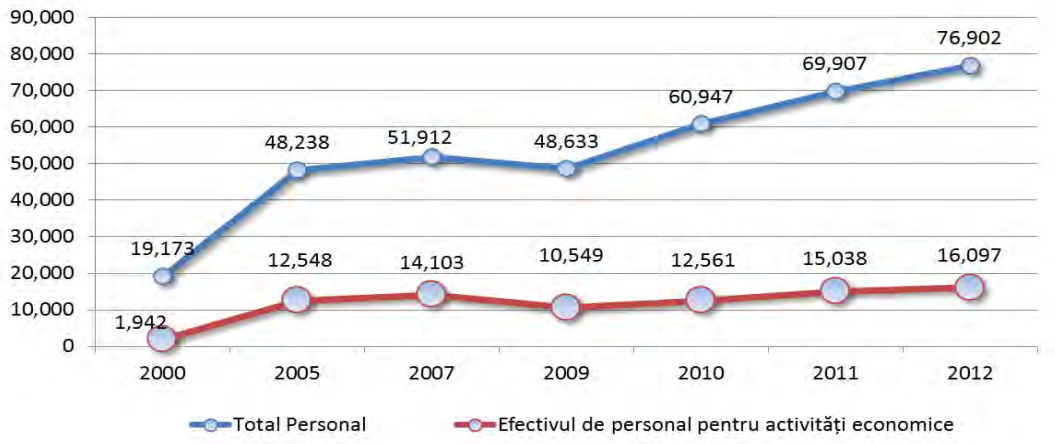

Grafic nr.17: Distribuţia AF pe intervale de salariaţi, 2012

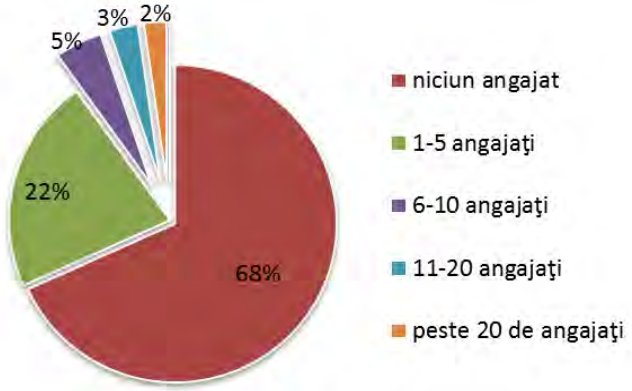

În tabelul următor este prezentată o ***analiză a nivelului salarizării*** în asociaţii şi fundaţii în anii 2011 şi 2012, numai în cazul organizaţiilor care au raportat date de bilanţ privind salarizarea (aproximativ 6% din total asociaţii şi fundaţii active). Astfel, datele pentru anul 2012, arată un salariu mediu brut anual / organizaţie de 26.466 lei (echivalentul a 2.206 lei salariu brut lunar). Nivelul salariului mediu brut lunar/organizaţie a fost mai mare cu 4,18% în anul 2012 faţă de salariul mediu brut la nivel de ţară (salariul mediu brut pe ţară a fost în 2012 de 2.117 lei), ceea ce conduce la prezumţia că este posibil ca o parte dintre asociaţii şi fundaţii să fi reuşit să creeze locuri de muncă remunerate decent.

Tabel nr. 25: Indicatori privind salarizarea în AF* în 2011 şi 2012

	2011	2012
Salariul mediu brut anual/organizaţie (lei)	24.038	26.466
Salariul mediu brut lunar /organizaţie (lei)	2.003	2.206

Sursa: INS 2011 - 2012; prelucrare IES-FDSC

*Notă: Aceşti indicatori sunt valabili doar pentru AF care au utilizat bilanţul lung[23] în raportare, şi care au cel puţin 1 angajat şi costuri salariale declarate în formular, mai exact pentru un număr de 1924 organizaţii în anul 2011, şi 1943 organizaţii în anul 2012.

[23] în conformitate cu Reglementările contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial, organizaţiile patronale şi sindicale, precum şi alte **organizaţii fără scop patrimonial, care nu desfăşoară activităţi economice**, **cu excepţia persoanelor juridice fără scop patrimonial de utilitate publică**, întocmesc **situaţii financiare anuale**

Domenii de activitate

Asociaţiile şi fundaţiile din România se caracterizează printr-o diversitate a domeniilor de activitate şi a scopurilor organizaţiei. În tabelul de mai jos sunt evidenţiate principalele domenii de activitate, şi evoluţiile de la un an la altul, pentru comparabilitatea datelor utilizându-se aceeaşi metodologie de clasificare propusă de autorii ediţiei 2010 a Atlasului Economiei Sociale. Păstrarea metodologiei de clasificare se justifică şi prin faptul că în anii 2011 şi 2012, 68,86% dintre organizaţii, respectiv 68,82%, au declarat codul CAEN 9499 (Ale activităţi asociative) sau nu au completat codul CAEN, iar în acest caz o clasificare numai după coduri CAEN ar fi fost nerelevantă, neacoperind majoritatea organizaţiilor. Similar ediţiei trecute, au fost selectate 12 domenii principale[24].

Tabel nr. 26: Domenii de activitate AF in perioada 2000 - 2012

Domenii de activitate	2000	2005	2005/ 2000 rata de creştere	2010	2010 (% în total AF)	2011	*2011 (% în total AF)*	2011/ 2010 rata creştere	2012	*2012 (% în total AF)*	2012 /2011 rata creştere
1. Social/ Caritabil	4.393	5.008	+14%	5.961	22.6%	**6.651**	***22.4%***	+11.6%	**7.587**	***22.5%***	+14.1%
2. Sportive	1.531	2.866	+87%	5.046	19.2%	**5.415**	***18.3%***	+7.3%	**6.115**	***18.2%***	+12.9%
3. Educaţie	614	1.427	+132%	2.927	11.1%	3.257	***11.0%***	+11.3%	3.858	***11.5%***	**+18.5%**
4. Culturale	875	1.602	+83%	2.738	10.4%	3.211	***10.8%***	+17.3%	3.713	***11.0%***	+15.6%
5. Profesionale	443	1.326	+199%	2.570	9.8%	**3.641**	***12.3%***	**+41.7%**	**4.113**	***12.2%***	+13.0%
6. Religioase	860	1.302	+51%	1.715	6.5%	1.818	***6.1%***	+6.0%	1.992	***5.9%***	+9.6%
7. Agricol	148	576	+289%	1.620	6.2%	2.813	***9.5%***	**+73.6%**	3.214	***9.5%***	+14.3%
8. Sănătate	533	1.074	+102%	1.601	6.1%	1.655	***5.6%***	+3.4%	1.808	***5.4%***	+9.2%
9 Dezvoltare/ Turism	316	675	+114%	1.387	5.3%	1.685	***5.7%***	**+21.5%**	2.040	***6.1%***	**+21.1%**
10. Obşti/ Silvice	40	597	+1393%	1.106	4.2%	1.195	***4.0%***	+8.0%	1.326	***3.9%***	+11.0%
11. Civice	251	621	+147%	970	3.7%	1.092	***3.7%***	+12.6%	1.273	***3.8%***	**+16.6%**
12. Mediu	224	410	+83%	743	2.8%	868	***2.9%***	+16.8%	989	***2.9%***	+13.9%

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanţuri AF, a informaţiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiţiei

Notă metodologică: Pentru anii 2011 şi 2012, s-a utilizat metodologia de încadrare a AF în domeniile de activitate propusă de autorii Ediţiei 2010 a Atlasului Economiei Sociale. Încadrarea AF într-un anumit domeniu de activitate s-a realizat pe baza codului CAEN din bilanţul contabil şi prin reclasificarea acelor AF care nu au completat codul CAEN în formularul de bilanţ sau a celor încadrate în domeniul „alte activităţi asociative". Reclasificarea s-a realizat pe baza aplicării unor cuvinte cheie specifice fiecărui domeniu atât pe denumirile organizaţiilor, cât şi pe descrierea misiunii acestora disponibilă în Registrul ONG de la Ministerul Justiţiei. De asemenea, s-a menţinut şi reorganizarea secţiunilor CAEN astfel încât să corespundă cât mai bine domeniilor de activitate ale ONG, propusă în Ediţia 2010 a Atlasului Economiei Sociale.

---

simplificate care cuprind: bilanţ prescurtat, contul prescurtat al rezultatului exerciţiului. În aceste situaţii simplificate nu sunt cuprinse date privind nivelul salarizării.

[24] Menţionăm că au existat situaţii în care unele organizaţii au fost încadrate în mai mult de un domeniu.

În anii 2011 şi 2012 *domeniile de activitate care au concentrat cel mai mare număr de AF sunt: social/caritabil, sportiv, profesional*. Ponderea acestor domenii în total AF s-a menţinut relativ constantă în anii 2011 şi 2012: domeniul social/caritabil aproximativ 22% în total AF, domeniul sportiv aproximativ 18% în total AF, şi domeniul profesional aproximativ 12%. Comparând cu datele anului 2010, putem observa o scădere a dimenisiunii domeniului educaţiei, datorată probabil ritmului general de scădere a numărului de studenţi la nivel naţional în perioada post-criză şi ca efect a problemelor controversate cu care s-au confruntat unele universităţi private. Ratele de creştere anuală indică un dinamism deosebit al domeniilor agricol[25], profesional şi dezvoltare/turism în anul 2011, şi al domeniilor dezvoltare/turism, educaţie şi civic în 2012.

Grafic nr.18: Distribuţia AF pe domenii de activitate – număr de organizaţii - în anul 2012

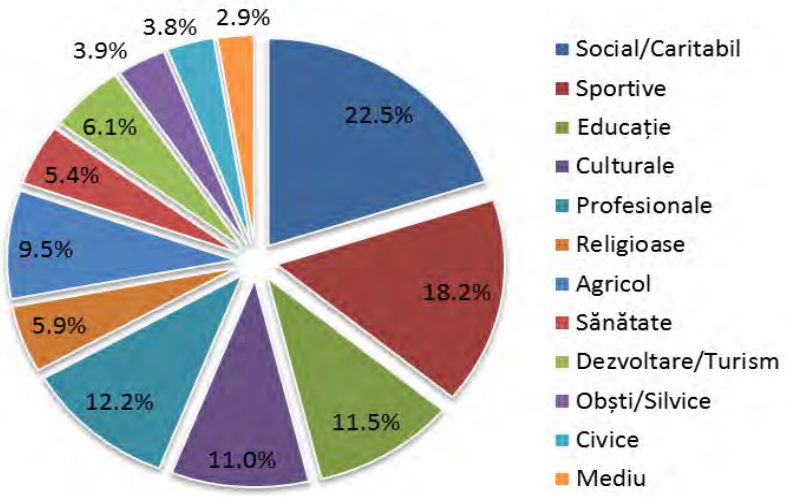

Datele privind evoluţia personalului salariat pe domenii de activitate în anii 2011 şi 2012 indică faptul că în aceşti ani *organizaţiile din domeniile social/caritabil, educaţie, profesional şi sportiv sunt cei mai importanţi angajatori din cadrul asociaţiilor şi fundaţiilor din România*. În anul 2012 domeniul social/caritabil a concentrat 23.240 salariaţi (30% din total salariaţi AF), urmat de domeniul educaţie cu 11345 salariaţi (15% în total salariaţi AF), şi de domeniul profesional cu 10.105 salariaţi (13% în total salariaţi AF) care s-a aflat la mică distanţă de domeniul sportiv cu 9.711 salariaţi. Se observă că situaţia nu este schimbată comparativ cu intervalul 2000 - 2011, când domeniile de top în angajare au fost tot social/caritabil, educaţie şi sportiv. La fel ca în anii anteriori, domeniile cu numărul cel mai mic de salariaţi au fost domeniile civic şi mediu.

Analiza indicatorilor de tendinţă centrală şi distribuţia pe intervale de salariaţi pe domenii de activitate în anul 2012 indică o distribuţie extrem de inegală la nivelul tuturor domeniilor. De exemplu, domeniul social/caritabil, domeniul de top în angajare, s-a caracterizat printr-o medie de 3 angajaţi/organizaţie, însă 66.7% dintre organizaţii nu au avut nici un angajat, 6,3% au avut între 6 - 10 angajaţi, iar numai 6,8% dintre organizaţii au avut peste 11 salariaţi. Cuartila 3 indică faptul că 75% dintre organizaţiile din domeniul caritabil/social au avut sub 2 angajaţi.

[25] Rata de creştere ridicată a domeniului agricol în anul 2011 faţă de 2010 se datorează creşterii în anul 2011 a numărului asociaţiilor agricole şi a altor forme asociative în agricultură (a se vedea secţiunea ONG cu legi speciale).

Tabel nr.27: Evoluţia personalului salariat pe domenii de activitate AF: 2000-2012

Domenii de activitate	2000	2005	2007	2009	2010	2010 (% în total)	2011	2011 (% în total)	2012	2012 (% în total)
Social/Caritabil	7.362	18.550	18.593	17.239	16.480	27%	**20.916**	**30%**	**23.240**	**30%**
Educație	3.484	7.078	7.880	7.813	12.613	21%	**10.516**	**15%**	**11.345**	**15%**
Sportive	3.396	7.894	8.119	7.224	9.577	16%	9.255	**13%**	**9.711**	**13%**
Profesionale	1.307	3.326	3.680	2.634	6.870	11%	**9.559**	**14%**	**10.105**	**13%**
Religioase	2.202	5.857	5.800	5.430	6.142	10%	5.502	8%	5.999	8%
Agricol	481	1.557	4.032	3.740	3.614	6%	7.333	10%	8.108	11%
Sănătate	1.132	3.583	3.234	3.266	3.477	6%	3.731	5%	4.275	6%
Culturale	1.190	2.502	3.177	2.593	3.281	5%	42.30	6%	4.325	6%
Dezvoltare/ Turism	466	1.410	1.791	2.056	3.045	5%	4.270	6%	5.238	7%
Obşti/Silvice	27	2.255	2.603	3.354	2.752	5%	3.066	4%	3.791	5%
Civice	478	1.883	1.235	1.119	1.579	3%	1.966	3%	2.142	3%
Mediu	275	968	1.138	1.329	1.198	2%	1.861	3%	2.282	3%
Total AF	*19.173*	*48.239*	*51.912*	*48.636*	*60.983*		*69.907*		*76.902*	

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanţuri AF, a informaţiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiţiei

Tabel nr.28: Distribuţia salariaţilor pe domenii de activitate AF: Indicatori de tendinţă centrală şi distribuţia pe intervale de salariaţi 2012

2012	Nr. Org	Total Angajati	Medie	Mediană	Cuartila 3	Niciun Angajat	1-5 Angajaţi	6-10 Angajaţi	11-20 Angajaţi	Peste 20 de angajaţi
Social/Caritabil	7.587	23.240	3	0	2	66.7%	20.2%	6.3%	3.6%	3.2%
Educație	3.858	11.345	3	0	2	67.3%	18.8%	6.6%	4.1%	3.2%
Sportive	6.115	9.711	2	0	1	72.7%	21.2%	2.6%	1.7%	1.8%
Profesionale	4.113	10.105	2	0	2	64.7%	25.3%	4.5%	3.0%	2.5%
Religioase	1.992	5.999	3	0	2	62.4%	23.7%	5.9%	4.7%	3.2%
Agricol	3.214	8.108	3	0	2	57.0%	30.9%	6.2%	4.0%	1.8%
Sănătate	1.808	4.275	2	0	1	67.4%	23.7%	4.4%	2.5%	2.0%
Culturale	3.713	4.325	1	0	0	77.9%	16.9%	2.7%	1.4%	1.1%
Dezvoltare/ Turism	2.040	5.238	3	0	2	65.0%	22.9%	6.5%	2.9%	2.7%
Obşti/Silvice	1.326	3.791	3	0	2	60.3%	28.5%	5.2%	2.5%	3.4%
Civice	1.273	2.142	2	0	1	72.3%	19.1%	4.1%	2.8%	1.7%
Mediu	989	2.282	2	0	1	72.5%	18.6%	4.6%	2.3%	2.0%
Total AF	*33.670*	*76.902*	*2*	*0*	*1*	*68.2%*	*21.9%*	*4.7%*	*2.8%*	*2.3%*

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanţuri AF, a informaţiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiţiei

Grafic nr. 19: Distribuţia salariaţilor pe domenii de activitate în 2012

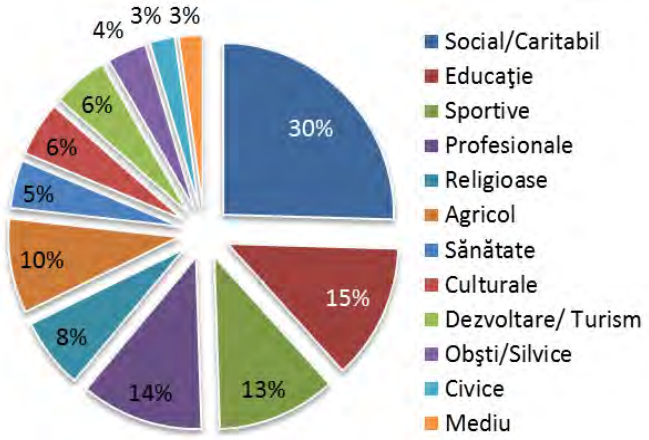

În anul 2012, *cele mai mari venituri au fost obţinute de organizaţiile din domeniul social/caritabil* (1.862.333 mii lei, reprezentând o pondere de 24% în total venituri), *urmate de organizaţiile din domeniul agricol* (1.484.269 mii lei, cu o pondere de 19% în total) *şi de organizaţiile din domeniul profesional* (1.170.309 mii lei, cu o pondere de 15% în total). Comparativ cu anii anteriori, situaţia este asemănătoare anului 2011, însă avem o schimbare faţă de anul 2010 când, pe locurile 2 şi 3 în funcţie de veniturile cumulate obţinute, s-au aflat domeniile educaţie şi sportiv.

Ca şi în anii anteriori, se observă o distribuţie inegală a veniturilor, la nivel general, 22,8% din organizaţii nu au obţinut deloc venituri, şi numai 15% au obţinut venituri mari, peste 200.000 lei, ponderi apropiate ponderilor individuale pentru o mare parte a domeniilor.

Tabel nr.29: Evoluţia veniturilor pe domenii de activitate AF: 2000-2012

Total Venituri	2000 (mii lei)	2005 (mii lei)	2007 (mii lei)	2009 (mii lei)	2010 (mii lei)	2010 (% în total)	2011 (mii lei)	2011 (% în total)	2012 (mii lei)	2012 (% în total)
Agricol	42.586	49.521	179.238	362.487	380.403	7%	**1.393.914**	**20%**	**1.484.269**	**19%**
Obşti/ Silvice	574	113.994	145.850	214.972	228.711	4%	341.696	5%	347.354	4%
Educaţie	68.270	302.640	402.377	525.545	887.912	16%	746.880	11%	859.371	11%
Culturale	23.368	101.200	181.578	212.834	383.420	7%	398.007	6%	428.532	6%
Sportive	58.015	273.544	499.522	602.654	890.931	16%	735.032	10%	810.743	10%
Ecologie	6.454	30.968	55.322	106.388	112.148	2%	210.361	3%	208.642	3%
Civice	12.857	67.234	92.630	124.515	235.015	4%	242.997	3%	269.051	3%
Etnice	9.610	52.692	94.189	109.866	153.844	3%	122.041	2%	145.035	2%
Religioase	75.311	281.434	434.764	427.936	378.453	7%	427.095	6%	476.628	6%
Dezvoltare/ Turism	12.514	77.877	122.997	228.552	372.219	7%	558.960	8%	636.572	8%
Profesionale	18.918	201.997	284.743	273.760	754.011	13%	**1.123.203**	**16%**	**1.170.309**	**15%**
Social/ Caritabil	171.485	719.174	988.960	1.131.729	1.197.894	21%	**1.532.580**	**22%**	**1.862.333**	**24%**
Sănătate	17.808	146.656	159.085	214.631	263.039	5%	347.740	5%	396.402	5%
Total AF	*425.985*	*2.034.585*	*3.064.143*	*3.782.184*	*5.671.357*		*7.025.410*		*7.742.043*	

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanţuri AF, a informaţiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiţiei

Tabel nr.30: Distribuţia veniturilor pe domenii de activitate: Indicatori de tendinţă centrală şi distribuţia pe intervale de venituri: 2012

2012	Nr.Org	Total venituri (mii lei)	Medie (lei)	Mediana (lei)	Cuartila 3 (lei)	0 venituri	1-10000 venituri	10001-40000 venituri	40001-200000 venituri	peste 200000 venituri
Social/ Caritabil	7.587	1.862.333	245.464	9.921	84.586	26.7%	23.5%	15.5%	18.0%	16.3%
Sportive	6.115	810.743	132.583	9.700	44.100	21.1%	29.5%	22.7%	18.8%	7.8%
Educatie	3.858	859.371	222.750	12.245	75.858	15.2%	31.3%	19.9%	18.6%	14.9%
Profesionale	4.113	1.170.309	284.539	13.085	96.276	21.5%	25.9%	16.0%	20.3%	16.3%
Culturale	3.713	428.532	115.414	7.872	47.259	21.0%	32.3%	19.4%	18.3%	9.0%
Agricole	3.214	1.484.269	461.814	46.853	241.403	22.2%	12.9%	12.7%	24.8%	27.4%
Religioase	1.992	476.628	239.271	15.608	106.364	21.8%	23.5%	16.4%	20.4%	17.9%
Dezvoltare/ Turism	2.040	636.572	312.046	10.000	94.663	23.8%	26.2%	15.7%	16.1%	18.1%
Sanatate	1.808	396.402	219.249	14.346	85.552	20.5%	26.1%	18.4%	20.5%	14.5%
Civice	1.273	269.051	211.353	6.151	47.513	25.1%	30.0%	17.3%	15.6%	11.9%
Obsti/Silvice	1.326	347.354	261.956	69.623	218.111	8.1%	11.5%	18.6%	34.6%	27.2%
Mediu	989	208.642	210.963	5.307	67.877	26.4%	30.7%	14.0%	16.3%	12.6%
Total AF	*33.670*	*7.742.043*	*229.939*	*11.904*	*81.418*	*22.8%*	*25.1%*	*17.6%*	*19.4%*	*15.0%*

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanţuri AF, a informaţiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiţiei

Grafic nr. 20: Distribuţia veniturilor pe domenii de activitate în 2012

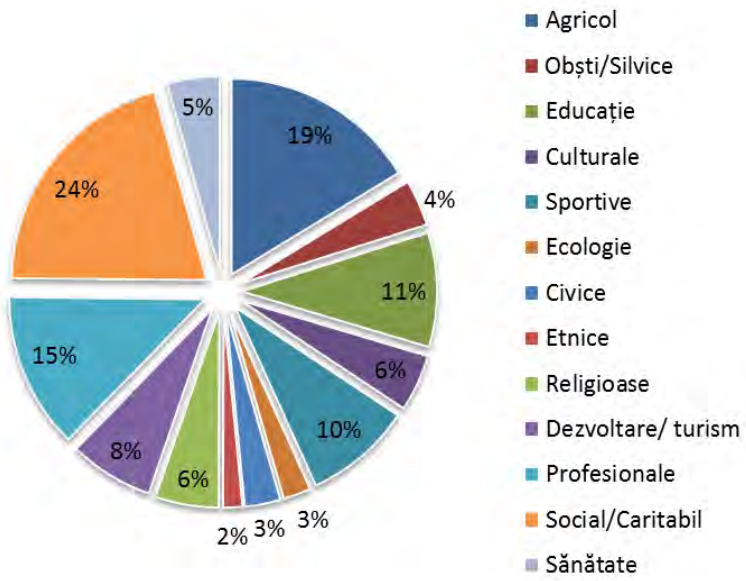

În anii 2011 şi 2012, la fel ca şi în anii 2007, 2009 şi 2010, *domeniul cu cele mai mari active a fost social/caritabil* (cu o pondere de 24% în total active în anul 2012). Spre deosebire de anii anteriori, în 2011 şi 2012 *pe locul 2 respectiv 3 se situează domeniul profesionale*, cu active în valoare de 1,222,482 mii lei şi o pondere de 19 % în total active în 2011, respectiv active de 1,206,048 mii lei, şi o pondere de 17% în total active în 2012, iar *domeniul obşti/silvice ajunge pe locul 2 în 2012*, cu o pondere de 13% în total active în ambii ani. Domeniile cu cele mai mici active, rămân, ca şi în anii anteriori, domeniile sănătate, civice şi mediu.

Indicatorii de tendinţă centrală arată o distribuţie extrem de inegală activelor AF pe domenii de activitate în anul 2012, la nivel general 58,5% dintre organizaţii nedeţinând active, şi numai 7,8% dintre organizaţii având active peste 200.000 lei. Cele mai inegale distribuţii sunt în cazul domeniilor sportive, civice şi culturale.

Tabel nr.31: Evolutia activelor pe domenii de activitate AF: 2000-2012

Total active imobilizate	2000 (mii lei)	2005 (mii lei)	2007 (mii lei)	2009 (mii lei)	2010 (mii lei)	2010 (% în total)	2011 (mii lei)	2011 (% în total)	2012 (mii lei)	2012 (% în total)
Social/ Caritabil	70.716	570.040	881.782	1.188.566	1.337.890	24%	**1.626.588**	**25%**	**1.739.219**	**24%**
Obşti/Silvice	147	79.594	790.058	1.130.213	1.178.471	21%	**1.151.252**	**17%**	**1.261.353**	**18%**
Educaţie	41.242	311.824	413.217	497.828	966.596	17%	654.774	10%	734.378	10%
Profesionale	7.285	96.525	267.898	169.837	790.843	14%	**1.222.482**	**19%**	**1.206.048**	**17%**
Religioase	41.927	349.690	467.980	565.677	690.319	12%	656.422	10%	719.376	10%
Sportive	13.893	114.884	263.833	234.941	354.507	6%	347.163	5%	322.030	4%
Culturale	13.918	118.324	125.817	182.402	218.219	4%	257.514	4%	268.968	4%
Agricol	20.122	47.957	63.969	110.156	196.774	4%	618.201	9%	686.075	10%
Dezvoltare/ Turism	8.303	48.558	58.836	109.886	173.503	3%	535.508	8%	739.005	10%
Sănătate	9.780	64.963	81.168	109.814	121.003	2%	145.511	2%	183.389	3%
Civice	4.131	30.541	49.473	46.968	75.224	1%	129.015	2%	151.989	2%
Mediu	3.839	19.812	25.126	45.190	52.191	1%	81.166	1%	91.347	1%
Total AF	*210.984*	*1.560.688.*	*3.167.762*	*3.917.570*	*5.591.887*		*6.594.529*		*7.198.847*	

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanţuri AF, a informaţiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiţiei

Tabel nr.32: Distribuţia activelor imobilizate pe domenii de activitate: Indicatori de tendinţă centrală şi distribuţia pe intervale de active: 2012

2012	Nr.Org	Total active (mii lei)	Medie (lei)	Mediana (lei)	Cuartila 3 (lei)	0 active	1-10000 active	10001-40000 active	40001-200000 active	peste 200000 active
Social/ Caritabil	7.587	1.739.219	229.237	0	10.074	57.2%	17.7%	7.3%	8.0%	9.8%
Obşti/Silvice	1.326	1.261.353	951.247	0	40.403	52.1%	14.9%	8.0%	11.1%	14.0%
Educaţie	3.858	734.378	190.352	0	4.000	60.7%	20.3%	7.2%	6.2%	5.5%
Profesionale	4.113	1.206.048	293.229	0	3.220	62.3%	18.6%	6.1%	6.4%	6.6%
Religioase	1.992	719.376	361.133	124	50.364	49.1%	15.9%	8.2%	10.6%	16.2%
Sportive	6.115	322.030	52.662	0	596	68.9%	18.3%	5.9%	4.2%	2.7%
Culturale	3.713	268.968	72.440	0	1.364	66.1%	20.5%	6.3%	4.1%	3.0%
Agricol	3.214	686.075	213.465	1.264	60.530	41.5%	19.6%	10.5%	13.5%	14.8%
Dezvoltare/ Turism	2.040	739.005	362.258	0	5.084	60.3%	18.6%	8.4%	7.1%	5.6%
Sănătate	1.808	183.389	101.432	0	7.659	56.2%	20.9%	8.2%	8.5%	6.2%
Civice	1.273	151.989	119.394	0	1.450	66.4%	17.4%	6.4%	5.4%	4.4%
Mediu	989	91.347	92.363	0	3.283	60.6%	20.4%	7.8%	6.5%	4.8%
Total AF	*33.670*	*7.198.847*	*213.806*	*0*	*4.712*	*58.5%*	*18.6%*	*7.5%*	*7.6%*	7.8%

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanţuri AF, a informaţiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiţiei

Grafic nr. 21: Distribuţia activelor imobilizate pe domenii de activitate

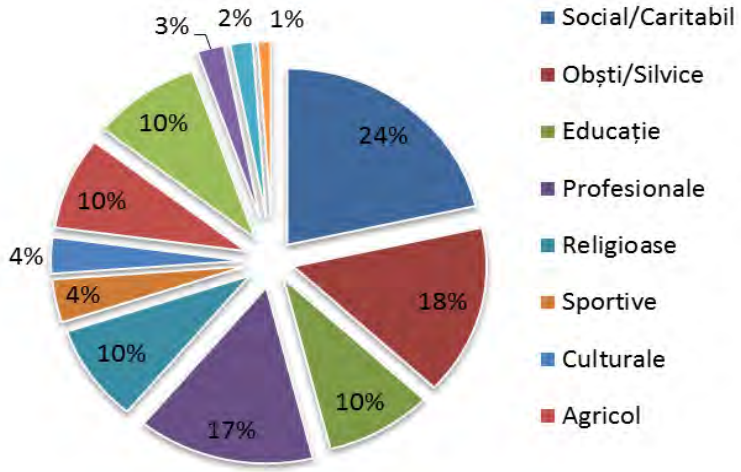

Repartiţia regională a asociaţiilor şi fundaţiilor

Analiza din tabelele următoare arată faptul că *asociaţiile şi fundaţiile sunt localizate în principal în regiunile care prezintă în mod tradiţional niveluri de dezvoltare mai ridicate: Centru, Nord-Vest şi Bucureşti-Ilfov*. În anul 2012, regiunea Centru concentra 19,3% din total asociaţii şi fundaţii din România, urmată de regiunile Nord-Vest şi Bucureşti-Ilfov cu ponderi relativ egale: 17,9%, respectiv 17,8%. Analizând situaţia asociaţiilor şi fundaţiilor cu activitate economică, topul regiunilor de dezvoltare se menţine la fel, cu o uşoară schimbare în clasament: regiunea Centru concentra 20,5% din total asociaţii şi fundaţii cu activitate economică din România, urmată de regiunea Bucureşti-Ilfov cu o pondere de 17,2%, şi de regiunea Nord-Vest cu 15,3%. Menţionăm ca regiunea Sud-Vest este regiunea cu cele mai puţine asociaţii şi fundaţii.

Tabel nr. 33: Distribuţia AF şi AF cu activitate economică pe regiuni de dezvoltare în anul 2012 – număr de organizaţii

Regiune de dezvoltare	Asociaţii şi fundaţii		Asociatii şi fundaţii cu activitate economică	
	Număr de organizaţii	%	Număr de organizaţii	%
Nord-Est	3.604	10.7%	330	8.5%
Vest	3.316	9.8%	437	11.3%
Sud-Est	2.758	8.2%	417	10.8%
Centru	6.509	**19.3%**	795	**20.5%**
Nord-Vest	6.037	**17.9%**	592	**15.3%**
Sud-Vest	2.449	7.3%	257	6.6%
Sud	2.992	8.9%	383	9.9%
Bucureşti - Ilfov	6.605	**17.8%**	668	**17.2%**

Sursa: INS 2012; prelucrare IES-FDSC

Analizând repartiţia veniturilor, salariaţilor şi imobilizărilor pe regiuni de dezvoltare în anul 2012, rezultă că *regiunea Bucureşti - Ilfov concentrează cea mai mare parte a veniturilor AF (32,17%), a imobilizărilor (35,37% din total imobilizări AF) şi a locurilor de muncă create (25,58% din total salariaţi AF) deşi în această regiune sunt prezente doar 17,9% din organizații*. Regiunea Centru concentrează cele mai multe organizații (19,3% din total) înregistrând însă o pondere mai mică de 13,25% din total venituri şi 15,69% din total salariaţi (fiind astfel pe locul 2 în ceea ce priveşte repartiţia după aceşti indicatori), iar regiunea Nord-Vest concentrează 16,24% din total imobilizări.

Tabel nr.34: Evoluţia principalilor indicatori economici ale AF pe regiuni de dezvoltare în perioada 2000 - 2012

Nord - Est	**2000**	**2005**	**2007**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Nr. Asociaţii şi Fundaţii	1.476	1.430	1.975	2.422	2.977	3.165	3.604
Venituri (mii lei)	46.914	152.227	301.970	361.472	490.386	700.766	777.628
Imobilizări (mii lei)	22.425	118.542	173.468	209.594	441.967	525.953	560.431
Salariaţi	1.127	4.186	5.517	5.485	6.972	7.935	8.849

Vest	**2000**	**2005**	**2007**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Nr. Asociaţii şi Fundaţii	922	1.521	1.816	2.309	2.663	2.956	3.316
Venituri (mii lei)	46.733	193.083	216.517	275.843	559.324	589.640	702.423
Imobilizări (mii lei)	19.049	147.940	860.116	907.759	1.067.187	1.102.584	**1.154.368**
Salariaţi	2.869	5.479	5.419	5.123	6.680	6.833	7.480

Sud - Est	**2000**	**2005**	**2007**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Nr. Asociaţii şi Fundaţii	531	994	1.322	1.717	2.046	2.442	2.758
Venituri (mii lei)	32.753	103.247	234.154	374.175	422.736	561.033	596.864
Imobilizări (mii lei)	7.659	58.170	85.903	140.820	241.369	283.871	301.634
Salariaţi	1.741	3.671	4.412	4.524	5.920	6.278	6.888

Centru	**2000**	**2005**	**2007**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Nr. Asociaţii şi Fundaţii	2.013	3.288	3.640	4.637	4.875	5.827	6.509
Venituri (mii lei)	78.787	301.956	387.780	556.718	835.938	897.160	**1.026.429**
Imobilizări (mii lei)	45.084	200.457	246.922	384.670	491.026	576.344	666.505
Salariaţi	3.771	6.557	8.253	7.794	8.992	11.013	**12.066**

Nord - Vest	**2000**	**2005**	**2007**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Nr. Asociaţii şi Fundaţii	3.167	3.487	3.780	4.324	4.980	5.356	6.037
Venituri (mii lei)	86.686	328.868	455.897	555.840	927.546	893.015	871.537
Imobilizări (mii lei)	37.284	238.449	329.289	758.627	906.881	1.067.721	**1.169.330**
Salariaţi	3.771	6.557	8.253	7.794	8.992	10.057	10.728

Sud - Vest	**2000**	**2005**	**2007**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Nr. Asociaţii şi Fundaţii	839	1.314	1.484	1.757	2.023	2.188	2.449

Venituri (mii lei)	13.539	85.107	139.315	199.007	344.986	393.266	435.720
Imobilizări (mii lei)	19.116	92.787	110.173	156.242	200.818	241.857	358.227
Salariaţi	766	3347	2.910	3.675	3.789	4.371	4.415

Sud	**2000**	**2005**	**2007**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Nr. Asociaţii şi Fundaţii	1.024	1.323	1.644	2.039	2.396	2.657	2.992
Venituri (mii lei)	48.573	89.605	156.760	257.882	579.451	773.064	840.118
Imobilizări (mii lei)	17.324	54.457	91.663	106.984	201.562	393.322	441.726
Salariaţi	1.816	2.939	3.883	3.803	5.376	5.921	6.804

Bucuresti-Ilfov	**2000**	**2005**	**2007**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Nr. Asociaţii şi Fundaţii	524	3.177	3.692	3.387	4.362	5.065	6.005
Venituri (mii lei)	72.337	799.679	1.173.084	1.203.634	1.514.761	2.217.467	**2.491.325**
Imobilizări (mii lei)	43.091	653.742	1.270.702	1.253.074	2.249.291	2.402.878	**2.546.625**
Salariaţi	4.037	13.752	13.116	9.785	14.088	17.499	**19.672**

Sursa: INS 2000 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Grafic nr. 22: Repartiţia AF pe regiuni de dezvoltare în 2012

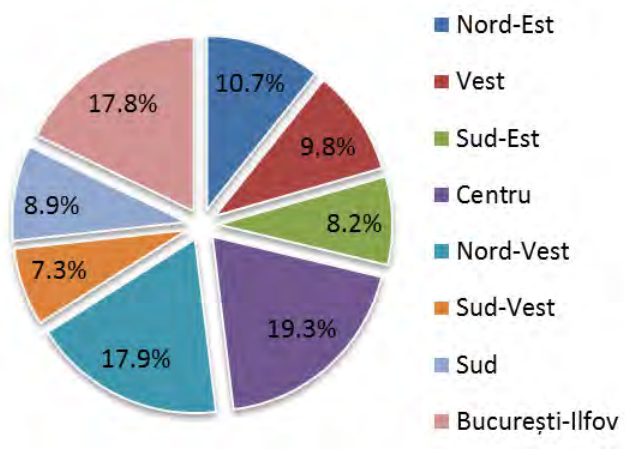

Grafic nr. 23: Repartiţia veniturilor AF pe regiuni de dezvoltare în 2012

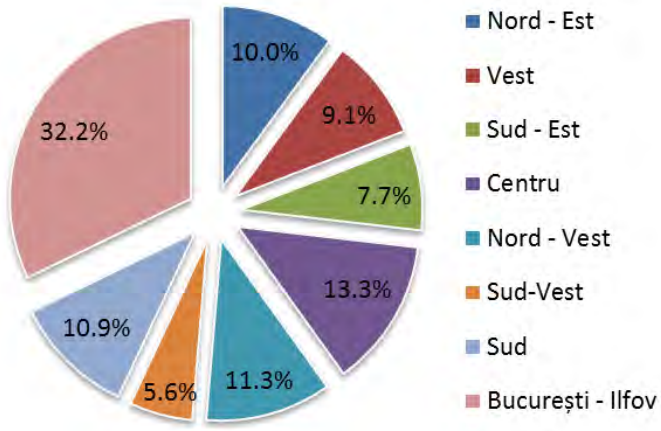

Grafic nr. 24: Repartiţia salariaţilor AF pe regiuni de dezvoltare în 2012

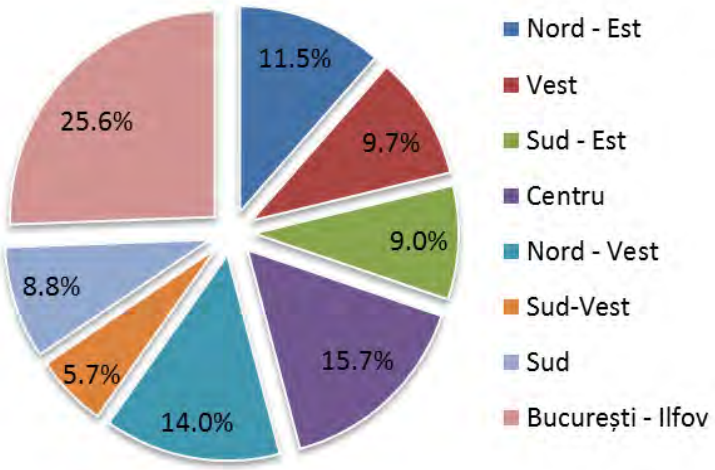

Grafic nr. 25: Repartiţia imobilizărilor AF pe regiuni de dezvoltare în 2012

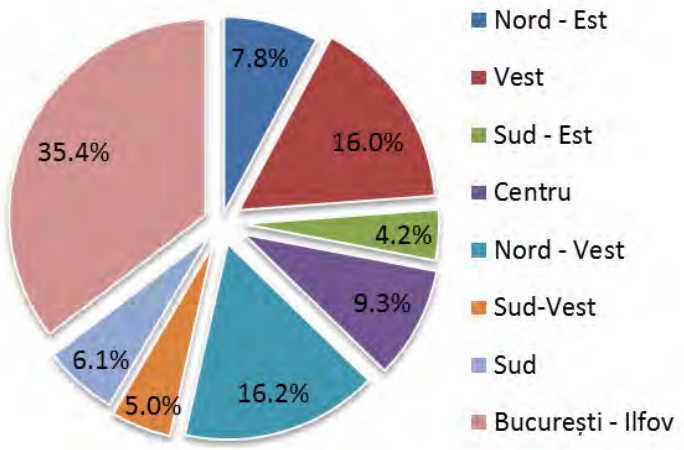

Analizând distribuţia AF pe domenii de activitate şi regiuni de dezvoltare în anul 2012, se observă că domeniile agricol, obşti/silvice, educaţie,cultural, sportiv, dezvoltare/turism au fost cel mai bine reprezentate în regiunea Centru, domeniile religioase şi social - caritabil în regiunea Nord-Vest, iar domeniile cultural, mediu, civice, profesional şi sănătate în regiunea Bucureşti - Ilfov.

Tabel nr.35: Distribuţia AF pe domenii de activitate şi regiuni de dezvoltare 2012 (% pe rând)

2012	Nord-Est	Vest	Sud-Est	Centru	Nord-Vest	Sud-Vest	Sud	Bucuresti-Ilfov
Agricol	13.7%	7.8%	17.4%	**18.4%**	15.2%	8.4%	16.6%	2.4%
Obşti/ Silvice	3.4%	17.1%	3.3%	**33.3%**	28.9%	9.7%	4.0%	0.3%
Educaţie	12.3%	9.1%	8.1%	**16.7%**	15.9%	7.0%	7.2%	23.8%
Culturale	9.8%	8.4%	5.8%	**22.4%**	19.3%	5.3%	6.0%	**23.0%**
Sportive	9.8%	11.0%	8.8%	**21.0%**	17.4%	6.7%	9.4%	15.9%
Mediu	11.4%	7.6%	9.2%	19.9%	14.4%	7.4%	7.8%	**22.3%**
Civice	10.1%	10.0%	9.0%	13.3%	11.5%	7.1%	8.2%	**30.7%**

Religioase	11.5%	13.4%	5.7%	18.9%	**22.2%**	5.3%	7.5%	15.5%
Dezvoltare/ Turism	14.1%	7.7%	7.9%	**22.8%**	15.0%	8.4%	10.6%	13.5%
Profesionale	11.3%	8.9%	8.8%	14.2%	15.0%	6.6%	7.4%	**28.0%**
Social/Caritabil	12.3%	10.3%	6.9%	17.6%	**18.8%**	8.8%	9.8%	15.5%
Sănătate	9.3%	8.6%	6.1%	17.1%	17.6%	7.0%	7.5%	**26.7%**
Total AF	10.7%	9.8%	8.2%	19.3%	17.9%	7.3%	8.9%	17.8%

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanţuri AF, a informaţiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiţiei

Asociaţii şi fundaţii care desfăşoară activitate economică

Asociaţiile şi fundaţiile care desfăşoară activităţi economice[26] reprezintă *sub-sectorul comercial al asociaţiilor şi fundaţiilor*. De regulă, activităţile economice ale asociaţiilor şi fundaţiilor se referă la vânzări directe de bunuri şi servicii şi la contracte de furnizări servicii, iar această orientare antreprenorială către mecanismele pieţei, apropie aceste organizaţii cel mai mult de conceptul modern de întreprindere socială.

Analizând evoluţia în timp a asociaţiilor şi fundaţiilor cu activitate economică, observăm o creştere accelerată a numărului acestora în intervalul 2000 - 2007, de 155%. Anul 2008, este marcat de o scădere a numărului acestora de 24% faţă de 2007, datorată probabil crizei economice. Perioada 2008 - 2012 se caracterizează printr-o revenire a orientării către activităţi economice, în anul 2012 numărul asociaţiilor şi fundaţiilor cu activitate economică fiind de 4058, şi reprezentând 12,1% din total asociaţii şi fundaţii active, o pondere similară anului 2011.

Din cele 4058 asociaţii şi fundaţii cu activităţi economice, 85,68% au fost asociaţii (din care 37,53% asociaţii cu legi speciale, care vor face obiectul unei analize mai în detaliu în prezentul raport), 13% fundaţii, şi 1% uniuni. În cadrul ONG cu legi speciale, ponderile cele mai mari au fost reprezentate de societăţile agricole (58%) şi de obşti şi composesorate (41%).

Începând cu luna mai 2014, conform Legii pentru modificarea şi completarea Legii nr. 346/2004 privind stimularea înfiinţării şi dezvoltării intreprinderilor mici si mijlocii IMM, şi asociaţiile şi fundaţiile cu activitate economică, pot beneficia de *recunoaşterea statutului de IMM*, şi implicit de condiţii egale pentru finanţările prin programele naţionale şi accesul la achiziţii publice de produse, lucrări şi servicii.

[26] Au fost considerate asociaţii şi fundaţii care desfăşoară activităţi economice acele organizaţii care au raportat date de bilanţ în categoria venituri din activităţi economice şi/sau cheltuieli din activităţi economice.

Conform manualului CIRIEC[27] și a sistemului statistic de conturi european SEC95, în cazul în care mai mult de 50% din costurile de producție sunt acoperite din vânzări, o unitate instituțională este considerată producător de piață.

Aplicând acest criteriu pentru asociaţiile şi fundaţiile cu activitate economică, au rezultat în anul 2011 un număr de 2.181 AF producători de piaţă (57,06% din total AF cu activitate economică) care au cumulat 1,758,733 mii lei venituri economice, iar în anul 2012 un număr de 2.256 AF producători de piaţă (55,59% din total AF cu activitate economică) care au cumulat venituri economice de 1,896,537 mii lei. Rezultă aşadar, că *în ambii ani de analiză peste 50% din asociaţiile şi fundaţiile cu activitate economică se încadrează în categoria producătorilor de piaţă*. Acestea au cumulat 90,06%, respectiv 89,20% din total venituri din activităţi economice în anii 2011, respectiv 2012.

Tabel nr. 36: Evoluţia AF cu activitate economică 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012
AF active (cf. INS)	10.494	16.532	19.354	20.478	22.589	26.322	29.656	33.670
AF cu act. economică (cf. INS)	**1.219**	**2.466**	**3.116**	**2.353**	**2.404**	**2.730**	**3.832***	**4.058***
Rate de act. economică	11.6%	14.9%	16.1%	11.5%	10.6%	10.4%	12.9%	12.1%

Sursa: INS; prelucrare IES-FDSC

**Notă: în anii 2011 şi 2012, faţă de ediţiile anterioare ale atlasului, au fost incluse în rândul AF cu activitate economică şi societăţile agricole: în anul 2011 - 796 societăţi agricole, iar în anul 2012 - 761 societăţi agricole.*

Grafic nr. 26: Evoluţia nr. AF active şi AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012

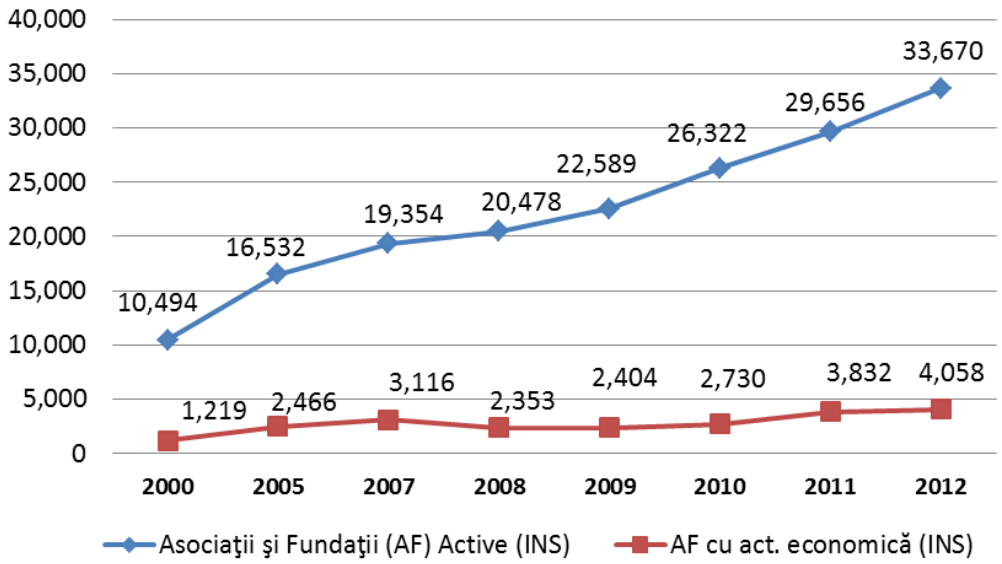

[27] Centre Internationale de Recherches et de l´Information sur l´Économie Sociale et Coopérative (CIRIEC), December 2006, José Barea, José Luis Monzón, „Manual of drawing up the satellite accounts of companies in the social economy: co-operatives and mutual societies", p.28

Tabel nr. 37: Tipologia AF cu activitate economică în 2011 şi 2012

	2011	2012
Asociaţii, din care:	**3.284**	**3.477**
Asociatii -ONG cu legi speciale, din care:	1.324	1.305
societăţi agricole şi alte forme asociative în agricultură (cf. l.36/1991)	796	761
asociaţii de proprietari (cf. l. 230/2007)	11	13
obşti/composesorate (cf. l.1/2000)	514	529
programul acţionarilor salariaţi (cf.l.77/1994 s.a.)	3	2
Fundaţii	**502**	**531**
Federaţii	**0**	**2**
Uniuni	**46**	**48**

Sursa: INS 2011, 2012; prelucrare IES-FDSC

Grafic nr. 27: Structura AF cu activităţi economice în 2012

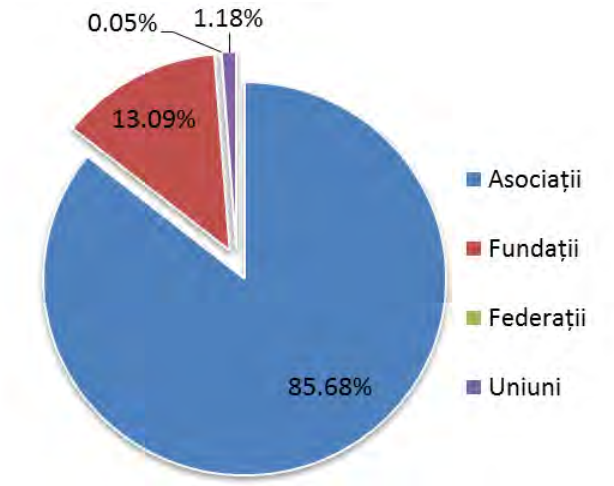

Organizaţiile cu activităţi economice se regăsesc în toate domeniile de activitate. În anii 2011 şi 2012 *domeniile de activitate cu cele mai mari ponderi ale asociaţiilor şi fundaţiilor cu activitate economică în total domeniu sunt: obşti/silvice* - peste 50% în ambii ani, *agricol* (35,7% în 2011, respectiv 30,6% în 2012) şi *profesionale* - aproximativ 12% în ambii ani.

În evoluţie, observăm că domeniul obşti/silvice a avut întotdeauna cea mai mare pondere a activităţilor economice, pentru întreg intervalul analizat: 2000 - 2012. Situaţia opusă, cea mai scăzută incidenţă a activităţilor economice este caracteristică domeniilor religioase, sport, mediu şi social /caritabil.

Tabel nr.38: Incidenţa activităţilor economice în cadrul domeniilor de activitate AF (AF% cu activitatea economică din domeniul respectiv)

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Obşti/Silvice	32%	76%	72%	61%	45%	**53%**	**51%**
Agricol	19%	20%	29%	17%	13%	**36%**	**31%**
Profesionale	22%	18%	18%	10%	13%	**12%**	**12%**
Educaţie	19%	20%	18%	12%	11%	10%	9%
Culturale	14%	14%	15%	9%	9%	10%	9%
Dezvoltare/Turism	19%	17%	19%	9%	9%	9%	9%
Religioase	12%	12%	12%	8%	9%	8%	7%
Civice	18%	18%	17%	10%	9%	9%	9%
Sănătate	13%	14%	15%	8%	8%	7%	8%
Mediu	9%	12%	14%	7%	8%	8%	7%
Social/Caritabil	9%	10%	11%	7%	8%	7%	7%
Sport	13%	11%	12%	6%	8%	7%	7%

Sursa: prelucrare IES-FDSC în baza datelor INS 2000 - 2012, a codurilor CAEN din bilanţuri AF, a informaţiilor cuprinse în Registrul ONG de la Ministerul Justiţiei

Grafic nr. 28: Incidenţa activităţilor economice pe domenii de activitate în 2012

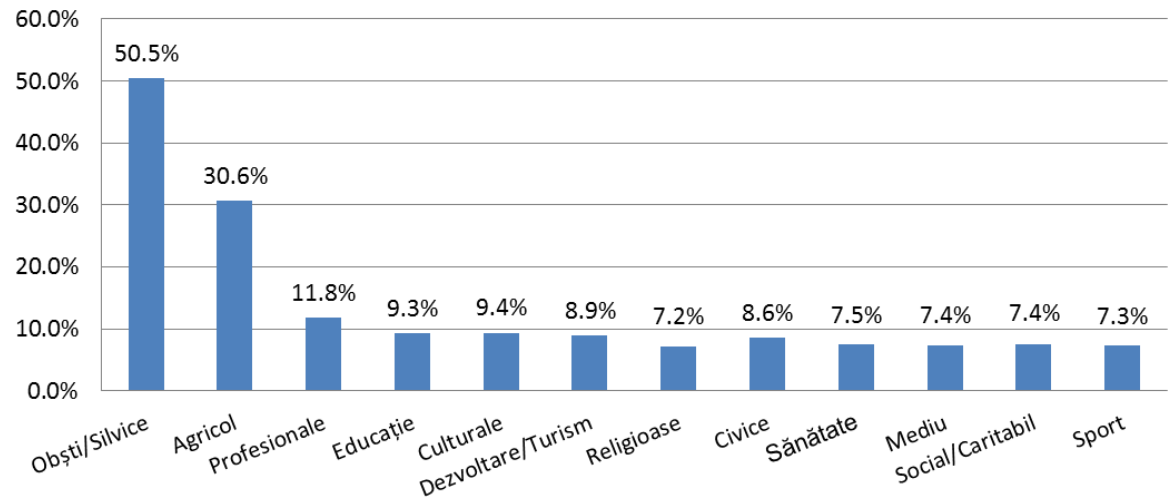

Principalii indicatori economici, rezultatul net al exerciţiului financiar, precum şi rezultatul net al activităţii economice ale asociaţiilor şi fundaţiilor cu activitate economică pentru perioada 2000-2012, sunt prezentate în tabelele următoare. Se observă un trend crescător al indicatorilor imobilizări totale, venituri totale, venituri totale din activităţi economice pentru întreg intervalul analizat. De asemenea, se remarcă o pondere relativ constantă (de aproximativ 60%) a AF cu activitate economică care au înregistrat excedent şi profit.

În anul 2012, veniturile totale din activităţi economice au fost de 2.126.154 mii lei, şi au avut o contribuţie de 63,35% în totalul veniturilor AF cu activitate economică, şi de 26,36% în totalul veniturilor AF. Analiza indicatorilor de tendinţă centrală arată o medie a veniturilor totale din activităţi economice de 523 mii lei, însă jumătate dintre AF cu activitate economică au avut venituri economice sub 64 mii lei, iar 75% sub 301 mii lei.

Analizând performanţa economică a AF cu activitate economică în anul 2012, datele indică un profit brut cumulat de 256.754 mii lei. 568 AF cu activitate economică (14% din totalul AF cu activitate economică) au plătit în anul 2012 impozit pe profit, situându-se peste pragul reglementat: au avut venituri economice > 10% din veniturile fără scop patrimonial şi au avut venituri economice > 15.000 EUR.

Tabel nr.39: Evoluţia principalilor indicatori economici si a rezultatului net al exercitiului financiar pentru AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012

(mii lei)	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Total Imobilizări	**66.788**	**690.396**	**1.236.307**	**1.684.984**	**2.558.770**	**3.155.909**	**3.356.145**
Medie Imobilizări	55	280	397	701	938	823	827
Mediana Imobilizări	2	5	4	9	6	13	13
Cuartila 3 Imobilizări	11	60	64	115	130	208	207
Venituri totale	**123.679**	**913.399**	**1.392.367**	**1.556.552**	**2.222.993**	**3.510.176**	**3.713.789**
Medie venituri totale	101	370	447	647	814	916	915
Mediana venituri totale	10	69	84	139	142	176	170
Cuartila 3 venituri totale	54	258	317	488	510	713	688
Cheltuieli totale	112.377	861.532	1.247.391	1.460.576	2.069.328	3.299.437	3.565.432
Total excedent net	19.424	125.365	230.367	190.437	262.749	399.498	352.321
% ONG cu excedent net	**58.4%**	**57.0%**	**59.3%**	**59.3%**	**60.2%**	**62.4%**	**59.9%**
Excedent net / Cheltuieli totale (%)	17.3%	14.6%	18.5%	13.0%	12.7%	12.1%	9.9%
Total Personal	**7.333**	**18.904**	**21.438**	**17.892**	**22.860**	**27.800**	**28.861**
Venituri totale / Total Personal	17	48	65	87	97	126	128

Sursa: INS; prelucrare IES-FDSC

Notă: În anii 2011 şi 2012, faţă de ediţiile anterioare ale Atlasului, au fost incluse în rândul AF cu activitate economică şi societăţile agricole: în anul 2011 - 796 societăţi agricole, iar în anul 2012 - 761 societăţi agricole. Acest fapt a condus la creşterea valorilor indicatorilor pentru anii 2011 şi 2012.

Tabel nr.40: Evoluţia principalilor indicatori economici si a rezultatului net al activtăţii economice pentru AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012

(mii lei)	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Venituri totale din act. ec.	**25.767**	**370.346**	**584.935**	**641.977**	**760.403**	**1.952.652**	**2.126.154**
Medie venituri totale din act. ec.	21	150	188	267	279	509	523
Mediana venituri totale din act. ec.	1	16	22	50	49	64	64
Cuartila 3 venituri totale din act. ec.	9	85	117	185	180	309	301
Chelt. totale din act. ec.	**24.521**	**360.647**	**524.792**	**603.585**	**720.125**	**1.735.857**	**1.966.702**
% AF care au înregistrat profit	**61.6%**	**60.7%**	**61.6%**	**56.5%**	**58.2%**	**60%**	**57.5%**
Total personal pt. activ. ec.	**1.709**	**7.437**	**8.939**	**7.159**	**7.615**	**12.780**	**13.610**
Productivitatea muncii în act. ec.	15	48	65	90	100	153	156

Sursa: INS; prelucrare IES-FDSC

Notă: în anii 2011 şi 2012, faţă de ediţiile anterioare ale Atlasului, au fost incluse în rândul AF cu activitate economică şi societăţile agricole: în anul 2011 - 796 societăţi agricole, iar în anul 2012 - 761 societăţi agricole. Acest fapt a condus la creşterea valorilor indicatorilor pentru anii 2011 şi 2012.

Tabel nr. 41: Indicatori ai performanţei economice pentru AF cu activitate economică în anii 2011 şi 2012

	2011	2012
Profit brut (AF cu act.ec.) - mii lei	285.375	256.754
Impozit pe profit plătit - mii lei din care: *Impozit pe profit plătit de AF** *Impozit pe profit plătit de societăţi agricole*	30.808 *6.028* *24.780*	27.328 *7.882* *19.446*
Profit net - mii lei	254.567	229.426
Rata profitului net (%)	14.66%	11.66%

Sursa: INS; prelucrare IES-FDSC

Notă*: AF cu activitate economică plătitoare de impozit pe profit au fost considerate organizaţiile care au îndeplinit concomitent 3 condiţii: au plătit impozit pe profit, au avut venituri economice > 10% din veniturile fara scop patrimonial şi au avut venituri economice > 15.000 EUR. Din prelucrări, au rezultat un număr de 544 AF în anul 2011 şi 568 AF în 2012.

Grafic nr. 29: Evoluţia veniturilor totale şi a veniturilor din activităţi economice pentru AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012

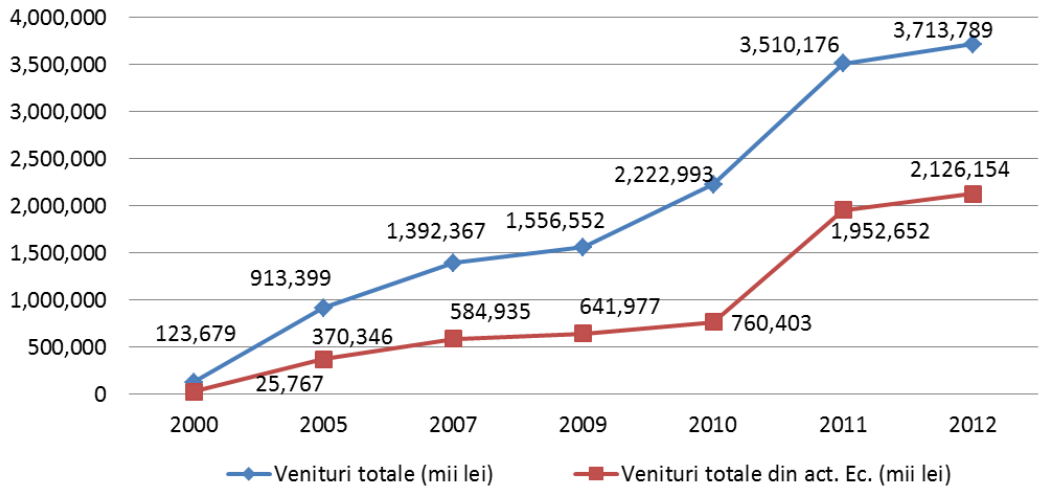

Grafic nr. 30: Evoluţia activelor imobilizate pentru AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012

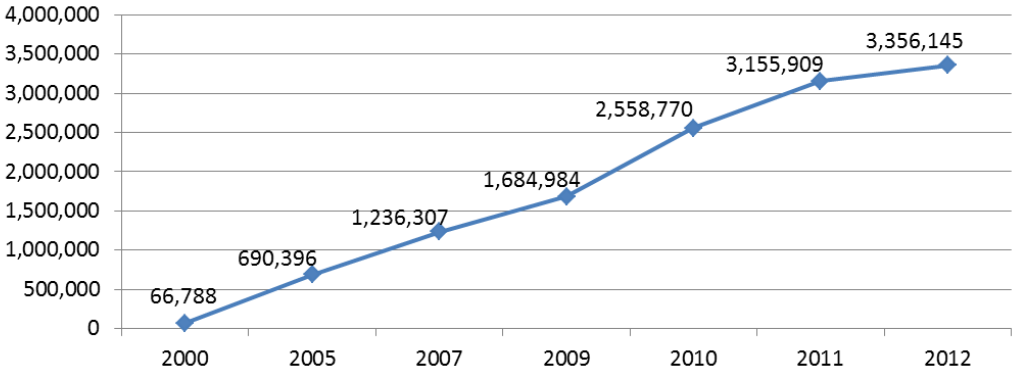

Grafic nr. 31: Evoluţia personalului total şi personalului total pentru activităţi economice: AF cu activitate economică în perioada 2000 – 2012

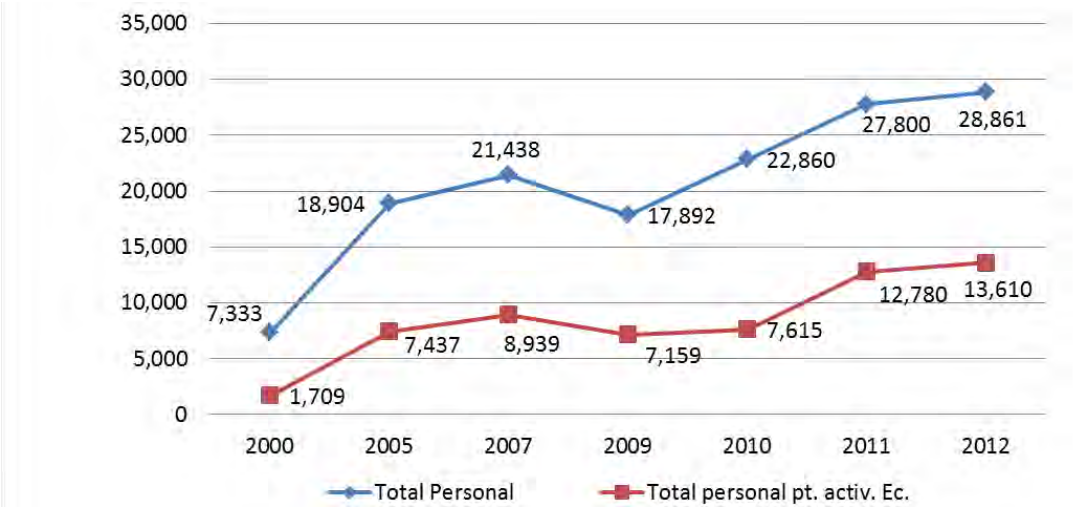

Grafic nr. 32: Evoluţia productivităţii muncii pentru AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012

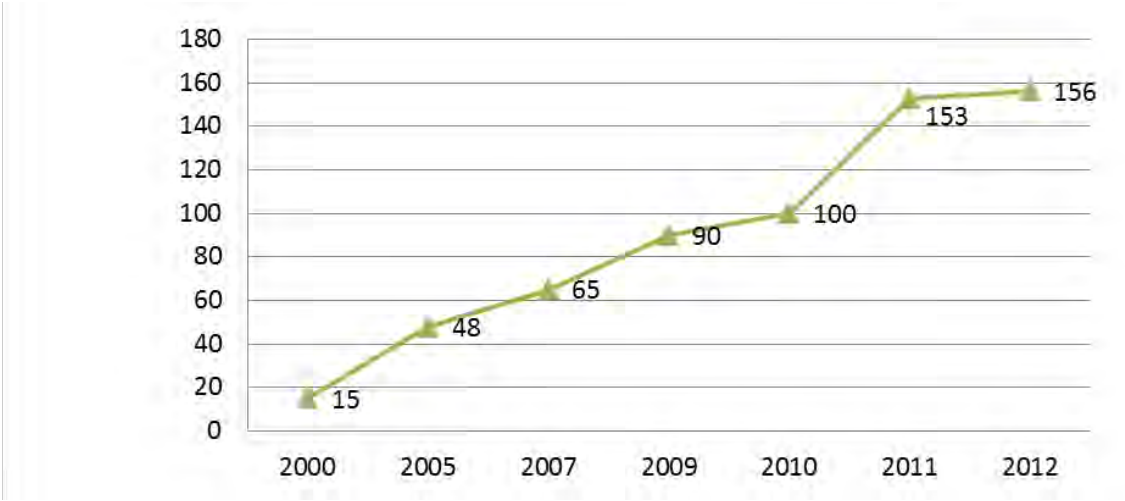

Profil asociaţie şi fundaţie în 2011 şi 2012 (indicatori medii)

În încheierea acestei secţiuni, prezentăm în tabelele următoare valorile medii ale indicatorilor unei AF fără şi cu activitate economică pentru anii 2011 şi 2012. Se poate observa cu uşurinţă faptul că AF cu activitate economică se caracterizează prin valori mai mari la majoritatea indicatorilor: active imobilizate, venituri totale, salariaţi, excedent, nr. salariaţi.

Tabel nr.42: Profil AF în 2011 şi 2012 (indicatori medii)

	AF fără activitate economică		AF cu activitate economică	
	2011	2012	2011	2012
Active imobilizate - medie (lei)	133.156	129.768	823.567	827.044
Venituri totale - medie (lei)	136.123	136.035	916.017	915.177
Salariaţi - medie (lei)	1.6	1.6	7.3	7.1
Excedent - medie (lei)	21.691	18.934	104.253	86.821
Deficit - medie (lei)	11.620	14.017	49.259	50.262
Profit - medie (lei)	-	-	74.472	63.271

Sursa: INS 2011 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Uniuni şi Federaţii: analiză în detaliu 2011 şi 2012

Tabelul următor prezintă principalii indicatori economici ai uniunilor şi federaţiilor, rezultatul net al exerciţiului financiar şi rezultatul net al activităţii economice pentru anii 2011 şi 2012. Precizăm că federaţia este persoana juridică constituită din două sau mai multe asociaţii sau fundaţii, acestora aplicându-se în mare parte prevederile legii pentru asociaţiile fără scop patrimonial. Până la adoptarea Ordonanței Guvernului 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aceste forme asociative se puteau numi federații sau uniuni.

În anul 2012, cele 126 uniuni şi 15 federaţii au cumulat 3,15% din imobilizările totale AF (înregistrând un grad foarte ridicat de dispersie, aşa cum se observă din analiza indicatorilor de tendinţă centrală - jumătate dintre UF (Uniuni și Federații) au avut imobilizări mai mici sau egale cu 10 mii lei). Veniturile totale şi angajaţii au avut ponderi mult mai mici, chiar nesemnificative: în 2012 veniturile totale au reprezentat 1,06% în total venituri AF, iar numărul de angajaţi a reprezentat 1,21% în total angajaţi AF. În anul 2012, 41,13% din UF au înregistrat excedent net, iar UF cu activitate economică nu au dovedit eficienţă în funcţionare la un nivel reprezentativ - doar 17,02% au înregistrat profit, însă rata profitului net a fost de 17,71%.

Tabel nr.43: Principalii indicatori economici şi ai rezultatului net al exercițiului financiar şi din activitate economică pentru Uniuni și Federații în per. 2011 - 2012

	2011	2012
Uniuni şi federaţii	135	141
Total imobilizari (mii lei)	**212.544**	**226.991**
Medie imobilizari (mii lei)	1.742	1.802
Mediana imobilizari (mii lei)	9	10
Cuartila 3 imobilizari (mii lei)	191	191
Venituri totale (mii lei)	**77.723**	**82.395**
Medie venituri totale (mii lei)	637	654
Mediana venituri totale (mii lei)	129	127
Cuartila 3 venituri totale (mii lei)	357	395

Cheltuieli totale (mii lei)	**76.242**	**76.540**
Total excedent net (mii lei)	**6.990**	**9.371**
% organizatii cu excedent net	**51.11%**	**41.13%**
Total personal	**899**	**931**
Venituri din activităţi economice (mii lei)	**27.517**	**28.819**
Medie venituri din activitatea economică (mii lei)	204	204
Mediana venituri din activitatea economică (mii lei)	0	0
Cuartila 3 venituri din activitatea economică (mii lei)	79	54
Cheltuieli din activitatea economică (mii lei)	23.249	24.320
Profit net din activitatea economică (mii lei)	3.880	4.308
% organizaţii cu profit	22.22%	17.02%
Rata profitului net	**16.69%**	**17.71%**
Total personal pt. activ. ec.	**368**	**388**
Productivitatea muncii în act. ec. (mii lei/salariat/an)	75	74

Sursa: INS; prelucrare IES-FDSC

Asociaţii cu legi speciale:

Societăţi agricole şi alte forme asociative conform legii 36/1991: analiză în detaliu 2011 şi 2012

Asociaţiile agricole şi alte forme asociative în agricultură sunt înfiinţate şi functionează pe baza Legii 36 din 1991 privind societăţile agricole şi alte forme de asociere în agricultură. Societatea agricolă este o societate de tip privat, cu capital variabil şi un număr nelimitat şi variabil de asociaţi, avînd ca obiect exploatarea agricolă a pămîntului, uneltelor, animalelor şi altor mijloace aduse în societate, precum şi realizarea de investiţii de interes agricol. Exploatarea agricolă poate consta din: organizarea şi efectuarea de lucrări agricole şi îmbunătăţiri funciare, utilizarea de maşini şi instalaţii, aprovizionarea, prelucrarea şi valorificarea produselor agricole şi neagricole şi alte asemenea activităţi. Conform legii 36 din 1991, societatea agricolă "nu are caracter comercial" (art.5). Mai mult, societăţile agricole respectă principiile cooperatiste privind participarea la decizie a membrilor, legea precizând că „fiecare asociat are un singur vot, oricare ar fi valoarea părţilor sociale pe care le deţine" (art.62). Societăţile agricole sunt de fapt forme hibride de organizare care au atât aspecte de organizaţie non-profit cât şi aspecte cooperatiste, respectând de exemplu principiul cooperatist "un om, un vot".

În anul 2012 societăţile agricole şi alte forme asociative în agricultură nu au cumulat imobilizări totale semnificative (4,8% în total imobilizări AF) sau un număr mare de angajaţi (5,74% în total angajaţi AF), în schimb s-au remarcat prin aportul considerabil la veniturile totale ale sectorului (13,90% în total venituri AF), şi prin *ponderea ridicată a veniturilor din activităţi economice în total venituri economice ale AF cu activitate economică: 54,42%.* Mai mult de jumătate dintre

societăţile agricole au demonstrat performanţă economică în funcţionare (52,07% au înregistrat profit), iar rata profitului net a fost de 10,32%. Se remarcă trendul de creştere în 2012 comparativ cu 2011, la o serie de indicatori: total imobilizări, total venituri, total venituri economice, productivitatea muncii. Mici scăderi au fost înregistrate la indicatorii ce reflectă eficienţa şi performanţa economică: ponderea organizaţiilor cu excedent net a scăzut de la 56,18% la 52,07%, însă nivelul se menţine peste 50%, situaţie caracteristică şi pentru ponderea organizaţiilor care au obţinut profit. De asemenea, rata profitului a scăzut de la 14,81% în 2011 la 10,32% în 2012.

Tabel nr.44: Principalii indicatori economici şi ai rezultatului net al exerciţiului financiar şi din activitate economică pentru Societăţile agricole în per. 2011 - 2012

	2011	2012
Număr societăţi agricole	1004	2225
Total imobilizări (mii lei)	**441.977**	**459.751**
Medie imobilizări (mii lei)	440	475
Mediana imobilizări (mii lei)	22	27
Cuartila 3 imobilizări (mii lei)	288	347
Venituri totale (mii lei)	**1.081.059**	**1.121.433**
Medie venituri totale (mii lei)	1.077	1.159
Mediana venituri totale (mii lei)	133	154
Cuartila 3 venituri totale (mii lei)	1.034	1.163
Cheltuieli totale (mii lei)	**927.033**	**1.010.716**
Total excedent net (mii lei)	162.129	123.690
% organizaţii cu excedent net	56.18%	52.58%
Total personal	**4.419**	**4.408**
Venituri din activităţi economice (mii lei)	**1.079.598**	**1.120.229**
Medie venituri din activitatea economică (mii lei)	1.075	1.157
Mediana venituri din activitatea economică (mii lei)	128	150
Cuartila 3 venituri din activitatea economică (mii lei)	1.034	1.163
Cheltuieli din activitatea economică (mii lei)	**927.033**	**1.010.716**
Profit net din activitatea economică (mii lei)	**137.303**	**104.298**
% organizaţii cu profit	55.58%	52.07%
Rata profitului (%)	**14.81%**	**10.32%**
Total personal pentru activitatea economică	**4.415**	**4.401**
Productivitatea muncii în activitatea economică (mii lei/salariat/an)	245	255

Sursa: INS 2011 - 2012; prelucrare IES-FDSC

Obşti/Composesorate - conform legii 1/2000: analiza în detaliu 2011 şi 2012

Obştile/composesoratele sunt tipuri de organizaţii cunoscute sub denumirea de „commons" în multe ţări europene, care administrează resurse comune, ca de exemplu pădurile, păşunile, zonele de pescuit, lacurile, izvoarele etc. Aceste organizaţii au fost re-înfiinţate în România în

conformitate cu Legea nr. 400/2002 în contextul restituirii păşunilor agricole şi forestiere foştilor proprietari, deoarece era nevoie de un tip specific de organizaţie pentru administrarea terenurilor şi păşunilor agricole. Pricipalele avantaje ale reînfiinţării obştilor / composesoratelor au fost oferirea de locuri de muncă, acces la serviciile oferite de organizaţie, beneficierea de facilităţi în achiziţia de material lemnos, beneficierea de facilităţi în concesionarea de păduri. În prezent, astfel de proprietăți comune de păduri se regăsesc sub diferite forme: forme asociative de tip composesorat (în Transilvania), obşti de moşneni (în Moldova, Muntenia şi Oltenia), obşti de răzeşi, păduri grănicereşti, asociaţii urbariale (în Banat), grupuri asociative de pădure.

Primele cercetări din perspectiva economiei sociale asupra obştilor/composesoratelor au fost întreprinse în cadrul proiectului Prometeus - Promovarea Economiei Sociale în România prin Cercetare, Educaţie şi Formare Profesională la Standarde Europene, POSDRU 2007 - 2013, ID 57676[28]. Comparând cu datele pentru anul 2010 din raportul ICCV amintit, observăm o creştere uşoară (cu 0,7%) a numărului obştilor cu activitate economică în 2012.

Datele pentru anul 2012 prezentate în tabelul următor arată un trend crescător în intervalul 2011 - 2012 la indicatorii: total imobilizări, total personal, venituri din activităţi economice, total personal pentru activităţi economice. În anul 2012, activele imobilizate au avut o pondere de 12,30% în total active AF, însă indicatorii de tendinţă centrală arată o variabilitate foarte mare - 75% dintre obşti au avut active imobilizate sub 78.000 lei. Aceeaşi distribuţie inegală se observă şi în cazul veniturilor din activităţi economice, unde, deşi media veniturilor economice anuale este de 176.000 lei, mediana arată faptul că 50% dintre obşti au obţinut venituri economice sub 8.000 lei. În 2012, veniturile totale ale obştilor au reprezentat numai 3,2% în total venituri AF, iar angajaţii 3% în total angajaţi. Se remarcă în schimb performanţa de funcţionare şi economică a obştilor, chiar dacă indicatorii au avut un trend uşor negativ pe intervalul celor doi ani - 60,48% dintre obşti au obţinut excedent în 2012, 36,70% dintre obşti au obţinut profit, iar rata profitului a fost de 21,55%.

Tabel nr.45: Principalii indicatori economici şi ai rezultatului net al exercițiului financiar şi din activitate economică pentru obşti şi composesorate în per. 2011 - 2012

	2011	2012
Număr obşti şi composesorate	854	921
Total imobilizări (mii lei)	**1.102.307**	**1.176.689**
Medie imobilizări (mii lei)	1.291	1.278
Mediana imobilizări (mii lei)	31	0
Cuartila 3 imobilizări (mii lei)	54	78
Venituri totale (mii lei)	**266.030**	**259.953**
Medie venituri totale (mii lei)	312	282
Mediana venituri totale (mii lei)	112	88
Cuartila 3 venituri totale (mii lei)	354	274
Cheltuieli totale (mii lei)	**191.304**	**230.013**

[28] A se vedea analiza datelor pentru perioada 2000 - 2010 în lucrarea: Claudia Petrescu (coordonator), *Organizaţiile colective ale proprietarilor de terenuri agricole şi forestiere. Profil, evoluţie, tendinţe.*, Editura Polirom, 2013

Total excedent net (mii lei)	81.039	49.420
% organizaţtii cu excedent net	70.02%	60.48%
Total personal	**1.746**	**2.353**
Venituri din activităţi economice (mii lei)	**159.529**	**162.425**
Medie venituri din activitatea economică (mii lei)	187	176
Mediana venituri din activitatea economică (mii lei)	12	8
Cuartila 3 venituri din activitatea economică (mii lei)	148	1.230
Cheltuieli din activitatea economică (mii lei)	**124.485**	**139.390**
Profit net din activitatea economică (mii lei)	**38.192**	**30.033**
% organizaţii cu profit	42.27%	36.70%
Rata profitului (%)	**30.68%**	**21.55%**
Total personal pt. activ. ec.	**806**	**896**
Productivitatea muncii în act. ec. (mii lei/salariat/an)	197	181

Sursa: INS; prelucrare IES-FDSC

Programul acţionarilor salariaţi conform legii 77/1994 : analiza în detaliu 2011 şi 2012

Programul acţionarilor salariaţi (PAS) - asociaţii ale salariaţilor se referă la procesul de vânzare a întreprinderilor către salariaţii organizaţi în asociaţii, în contextul privatizării de tip MEBO (Management Employee Buyout - vânzarea către salariaţi şi management) din perioada 1993 - 2000. Prin Legea nr. 77/1994 privind asociaţiile salariaţilor şi membrilor conducerii societăţilor comerciale care se privatizează şi legislaţia care reglementa procesul de privatizare s-a declanşat acest proces de vânzare a întreprinderilor către salariaţii organizaţi în asociaţii. Asociaţiile erau constituite în scopul de a dobândi şi de a folosi în condiţiile legii, în numele şi pentru aceste persoane, acţiuni ale societăţilor comerciale cu capital majoritar de stat, în vederea privatizării acestora în condiţiile legii, în cadrul unei societăţi comerciale fiind permisă constituirea unei singure astfel de asociaţii. Asociaţia putea fi constituită din salariaţi, foşti salariaţi şi foşti salariaţi care s-au pensionat de la respectiva societate comercială, conducerea societăţii, producătorii agricoli, persoane fizice, care se află în relaţii contractuale, de furnizori sau beneficiari, cu societatea comercială agroindustrială care se privatiza. Asociaţiile au fost implicate în ceea ce s-a numit Programul Acţionarilor Salariaţi - PAS.

În anul 2011, în România existau 146 PAS active, din care 3 PAS cu activitate economică, iar în anul 2012 numărul acestora a scăzut uşor, ajungând la 139 PAS active din care 2 PAS cu activitate economică. Menţionăm asociaţiile PAS ale salariaţilor de la producătorul de benzi din cauciuc Artego Târgu-Jiu (ARTE) şi producătorul de piese auto Compa Sibiu (CMP) care au pachete de acţiuni care valorează fiecare peste 14 mil. euro pe bursă. Salariaţii de la Artego controlează 70% din acţiunile companiei, în timp ce salariaţii de la Compa au un pachet de 54,6%. Un pachet important, în valoare de 8,9 mil. euro, este deţinut şi de asociaţia PAS a producătorului de echipamente şi trading de energie Electromagnetica Bucureşti (ELMA).

Aceste exemple sunt o dovadă că o astfel de structură de organizare poate să fie profitabilă şi în perioade de creştere economică, respectiv şi în perioade de criză economică[29].

Tabelul următor surprinde principalii indicatori economici şi ai rezultatului net al exerciţiului financiar pentru PAS în perioada 2011 - 2012. În anul 2012 observăm că imobilizările PAS au scăzut faţă de 2011 cu 14%, veniturile totale cu 15%, în schimb, excedentul net cumulat a crescut cu 56,75%, iar personalul angajat a crescut cu 22,54%. Analiza indicatorilor de tendinţă centrală calculaţi pentru total imobilizări şi venituri totale, indică o distribuţie extrem de inegală, 75% dintre PAS neînregistrând imobilizări şi venituri totale.

Tabel nr.46: Principalii indicatori economici şi ai rezultatului net al exerciţiului financiar pentru PAS în perioada 2011 - 2012

	2011	2012
Număr PAS	146	139
Total imobilizări (mii lei)	56.199	48.750
Medie imobilizări (mii lei)	385	351
Mediana imobilizări (mii lei)	0	0
Cuartila 3 imobilizări (mii lei)	0	0
Venituri totale (mii lei)	2.445	2.099
Medie venituri totale (mii lei)	17	15
Mediana venituri totale (mii lei)	0	0
Cuartila 3 venituri totale (mii lei)	0	0
Cheltuieli totale (mii lei)	3.477	2.949
Total excedent net (mii lei)	74	116
% organizaţii cu excedent net	11.64%	10.79%
Total personal	102	125

Sursa: INS; prelucrare IES-FDSC

Cooperative

Cooperativele sunt asociaţii de persoane care urmăresc îndeplinirea unor scopuri comune ale membrilor, în special de natură economică, dar şi socială şi culturală. Sunt deţinute în comun şi controlate democratic de către membrii , în conformitate cu principiile cooperatiste. Astăzi, cooperativele iau diferite forme şi operează în toate sectoarele economiei, dar în general, o cooperativă este înfiinţată de către un grup de oameni care împărtăşesc o nevoie comună, fie că sunt consumatori, producători sau lucrători.

În România, cele mai frecvente forme cooperatiste sunt *cooperativele meşteşugăreşti, de consum, agricole şi de credit*. Majoritar întâlnim *cooperative de gradul 1*, dar există şi

[29] Cojocar A., *Cât valorează pachetele de acţiuni deţinute de salariaţii companiilor de pe bursă*, Ziarul Financiar, 27 iulie 2013.

cooperative de gradul 2 şi *uniuni de cooperative*. Societatea cooperativă de gradul 1 este o persoană juridică constituită de persoane fizice şi înregistrată în conformitate cu prevederile Legii nr.1/2005 (numărul minim de membri cooperatori ai unei societăţi cooperative se stabileşte prin statut, dar nu este mai mic de 5; capitalul social al societăţii cooperative este variabil şi nu poate fi mai mic de 500 Ron). Societatea cooperativă de gradul 2 este persoană juridică constituită din societăţi cooperative de gradul 1, în majoritate, şi alte persoane fizice sau juridice, în scopul integrării pe orizontală sau pe verticală a activităţii economice desfăşurate de acestea. Participarea cumulată a societăţilor cooperative de gradul 1 la constituirea capitalului social al societăţii cooperative de gradul 2 nu poate fi mai mică de 67% .

Cooperativele realizează venituri din vânzări de produse şi servicii pe piaţă, prin urmare se încadrează în *sub-sectorul piaţă al economiei sociale*.

Spre deosebire de asociaţii, *cooperativele pot distribui parţial profitul obţinut, proporţional cu aportul de capital al membrilor cooperatori*. Conform principiului participării economice a membrilor cooperatori, membrii contribuie în mod echitabil la constituirea proprietăţii societăţii cooperative. Un membru cooperator poate deţine părţi sociale în limita şi în condiţiile prevăzute de actul constitutiv, fără a putea depăşi 20% din capitalul social. Membrii cooperatori primesc, de regulă, o compensaţie limitată în bani sau în natură, din profitul stabilit pe baza situaţiei financiare anuale şi a contului de profit şi pierderi, proporţional cu cota de participare la capitalul social. Membrii cooperatori alocă din profitul net al societăţii cooperative sumele necesare realizării următoarelor scopuri: dezvoltarea societăţii cooperative, recompensarea membrilor cooperatori în raport cu participarea la activitatea societăţii cooperative sau sprijinirea altor activităţi aprobate de către membrii cooperatori.

Deşi au un model de operare asemănător societăţilor comerciale, mecanismul democratic de guvernare – principiul un om, un vot care face ca drepturile de decizie să nu fie proporţionale cu participarea la capital, ca în cazul societăţilor comerciale, şi misiunea de a servi interesul comun al membrilor, fac ca acestea să fie parte din economia socială. De altfel, principiile de funcţionare ale economiei sociale îşi găsesc orginea în tradiţia istorică a mişcării cooperatiste.

Legislaţia cadru şi specifică a cooperaţiei în România este reprezentată de: Legea nr. 1 din 21/02/2005 privind Organizarea şi funcţionarea cooperaţiei, Legea Cooperaţiei Agricole 566/2004, OUG 99/2006 privind instituţiile de credit şi adecvarea capitalului: Titlul V – Organizaţii Cooperatiste de credit, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 227/2007.

În România, se poate vorbi în prezent de o re-descoperire a sectorului cooperatist, aflat încă sub impactul barierelor psihologice datorate perioadei comuniste, şi care trebuie depăşite. Istoricul cooperaţiei în România datează din anii 1800 (cu titlu de exemplu, amintim: 1851 - prima bancă populară este înfiinţată în Transilvania în Bistriţa aproape simultan cu cooperativele de credit modelele Schulze Delistzsch şi Raiffeisen din Germania, 1860 - Ion Ionescu de la Brad înfiinţează prima bancă populară în satul Brad, Roman, 1873 - prima

cooperativă de consum, 1883 - prima cooperativă de consum rurală „Economatul" în Retevoieşti, 1903 - prima lege a cooperativelor, în acel moment existând deja 700 bănci populare etc). În prezent, cele mai cunoscute forme de cooperative sunt: cooperativele meşteşugăreşti, de consum, de credit, agricole, iar în acest capitol vor fi analizate detaliat pe secţiuni. Cooperativele de locuinţe, de utilităţi, de servicii sociale, modele în expansiune pe plan european, sunt foarte puţin prezente sau chiar inexistente în România.

Principalii indicatori ai cooperativelor

În anul 2012 cooperaţia în România a fost reprezentată printr-un număr de 2.228 cooperative, care au însumat active în valoare de 1.222.805 mii lei, 31.428 angajaţi şi au obţinut venituri cumulate de 1.764.363 mii lei. Din cele 2228 cooperative, 42% au fost cooperative de consum, 38% cooperative meşteşugăreşti,16% cooperative agricole, şi numai 4% cooperative de credit.

Activele şi veniturile cele mai importante revin cooperaţiei meşteşugăreşti şi de consum: *cooperativelor meşteşugăreşti le revin 53% din total active cooperaţie şi 41% din total venituri*, iar cooperativelor de consum le revin 24% din total active cooperaţie şi 32% din total venituri. Cu privire la numărul de angajaţi, *cooperaţia meşteşugărească* se detaşează faţă de celelalte forme de cooperative, totalizând în anul 2012, *70,26% din total angajaţi din sectorul cooperatist*.

Tabel nr. 47: Principalii indicatori ai cooperativelor în 2012

2012	Număr organizații	Active (mii lei)	Venituri (mii lei)	Angajați
Cooperative, din care:	**2.228**	**1.122.805**	**1.764.363**	**31.428**
Cooperative meșteșugărești	846	599.352	719.036	22.082
Cooperative de consum	940	265.295	571.711	7.050
Cooperative de credit	86	86.371	156.339	2.049
Cooperative agricole	356	171.787	317.277	247
Cooperative de gradul 2*	**11**	**23.966**	**55.862**	**424**
Organizații de reprezentare a cooperativelor	**75**	**117.486**	**30.772**	**527**

Sursa: INS 2012, prelucrare FDSC-IES
Notă: incluse în categoriile de mai sus*

Grafic nr. 33: Distribuţia cooperativelor pe tipuri în 2012

Grafic nr. 34: Distribuţia activelor imobilizate pe tipuri de cooperative în 2012

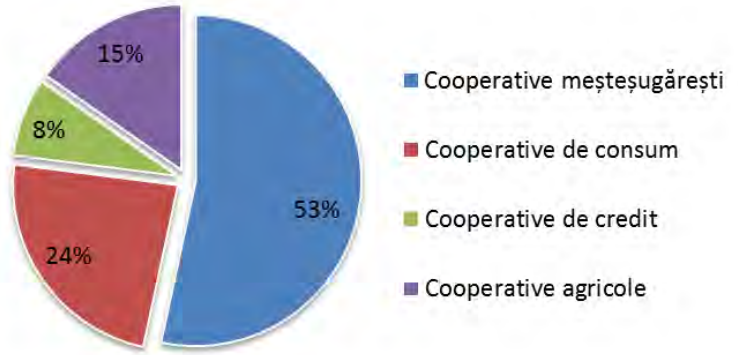

Grafic nr. 35: Distribuţia veniturilor pe tipuri de cooperative în 2012

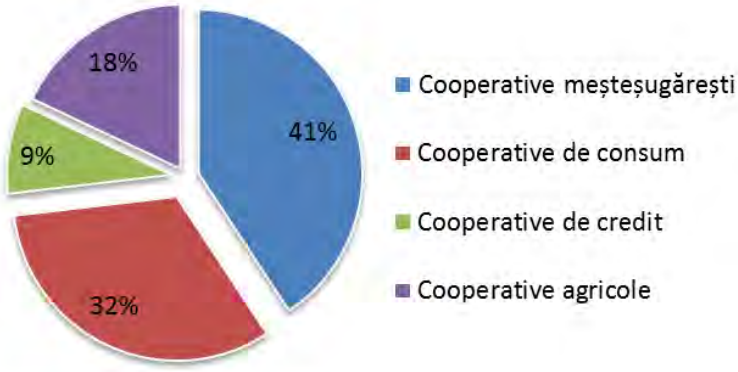

Grafic nr. 36: Distribuţia angajaţilor pe tipuri de cooperative în 2012

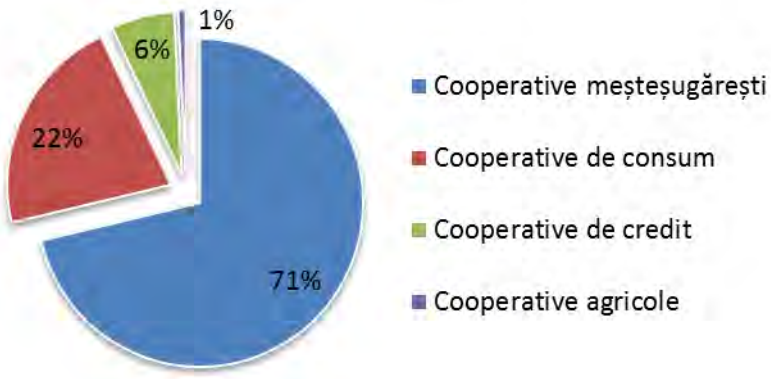

Analizând evoluţia principalilor indicatori ai cooperativelor în intervalul 2009 - 2012, putem observa cu uşurinţă că *cea mai dinamică evoluţie pozitivă au avut-o cooperativele agricole*. Numărul cooperativelor agricole a crescut cu 29,45% în 2012 faţă de 2011, iar per total interval 2010 - 2012 cu 180%, în timp ce celelalte tipuri de cooperative au înregistrat o stagnare din punct de vedere al numărului de organizaţii. Aceeaşi dinamică pozitivă pentru cooperativele agricole este caracteristică şi pentru active (au crescut cu 152,62% în 2012 faţă 2010), venituri (au crescut cu 164%,39% în 2012 faţă de 2010), şi, într-o măsură mai mică pentru angajaţi (au crescut cu 10,26% în 2012 faţă de 2011, revenind aproximativ la numărul angajaţilor din 2010). Celelalte tipuri de cooperative au avut o evoluţie oscilantă (fie rate de creştere foarte mici, fie scăderi foarte uşoare) a principalilor indicatori pentru intervalul 2009 - 2012.

Tabel nr.48 : Evoluţia principalilor indicatori ai cooperativelor în perioada 2009(2010) - 2012

COOPERATIVE MEŞTEŞUGĂREŞTI	2009	2010	2011	2012
Nr. Organizații	788	857	836	846
Active (mii lei)	597.105	592.124	615.213	599.352
Venituri (mii lei)	760.470	749.972	727.264	719.036
Angajați	25.553	25.109	23.202	22.082

Sursa: INS 2009 - 2012, prelucrare FDSC-IES

COOPERATIVE DE CONSUM	2009	2010	2011	2012
Nr. organizații	894	958	947	940
Active (mii lei)	151.028	199.204	262.381	265.295
Venituri (mii lei)	591.474	565.039	595.440	571.711
Angajați	7.401*	7.485	7.621	7.050

Sursa: INS 2009 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Notă*: diferenţa dintre valoarea indicatorului pentru anul 2009 între prima ediţie a Atlasului Economiei Sociale şi ediţia actuală, este datorată prelucrarii necesare efectuate în 2014, care a constat în eliminarea unui caz improbabil, cu un număr de peste 8000 angajaţi.

COOPERATIVE DE CREDIT	2009	2010	2011	2012
Nr. Organizații	65	75	87	86
Active (mii lei)	81.708	115.723	121.132	86.371
Venituri (mii lei)	132.702	185.119	195.903	156.339
Angajați	1.419	2.003	1.858	2.049

Sursa: INS 2009 - 2012, prelucrare FDSC-IES

COOPERATIVE AGRICOLE	2010	2011	2012
Nr. Organizații	127	275	356
Active (mii lei)	68.000	63.387	171.787
Venituri (mii lei)	120.000	236.602	317.277
Angajați	246	224	247

Sursa: INS 2010 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 37: Evoluţia numărului de cooperative (pe tipuri) în perioada 2009 - 2012

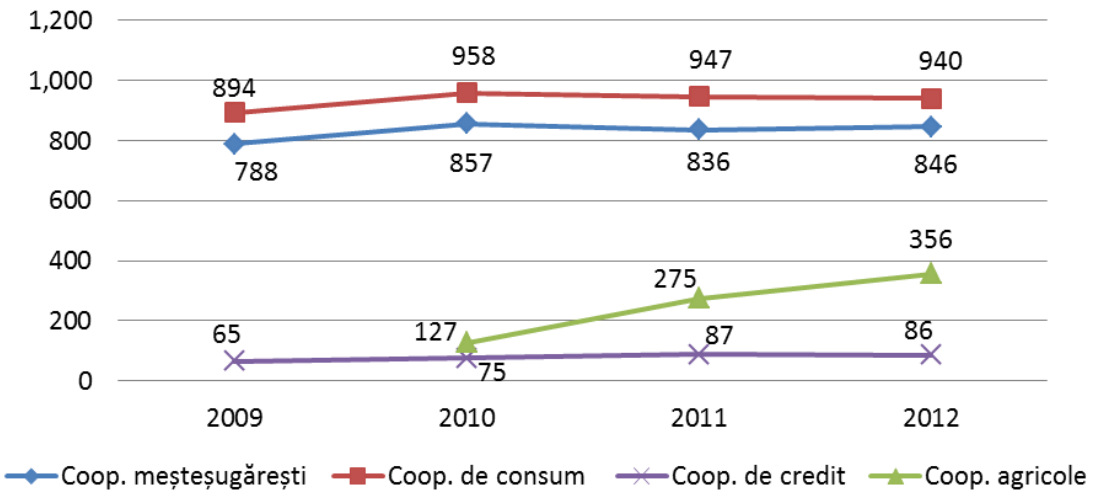

Grafic nr. 38: Evoluţia activelor cooperativelor (pe tipuri) în perioada 2009 - 2012

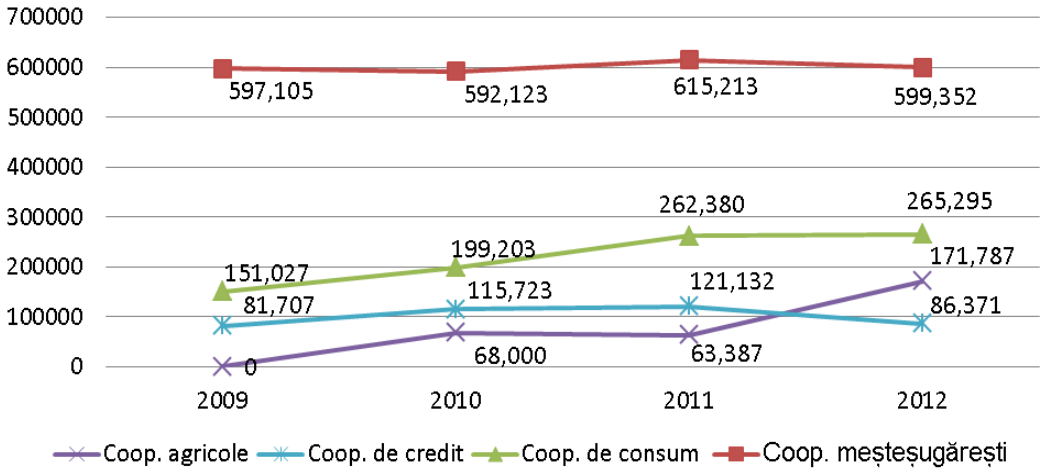

Grafic nr. 39: Evoluţia veniturilor cooperativelor (pe tipuri) în perioada 2009 - 2012

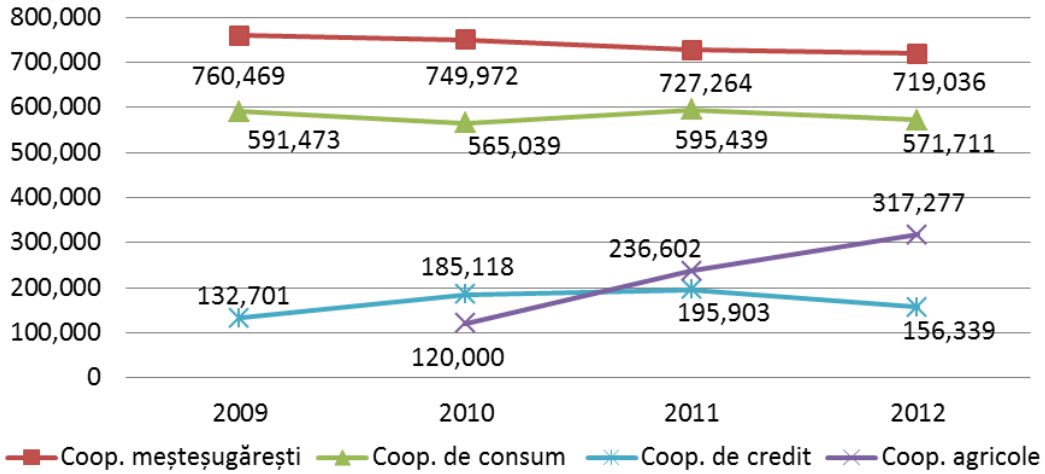

Grafic nr. 40: Evoluţia angajaţilor cooperativelor (pe tipuri) în perioada 2009 - 2012

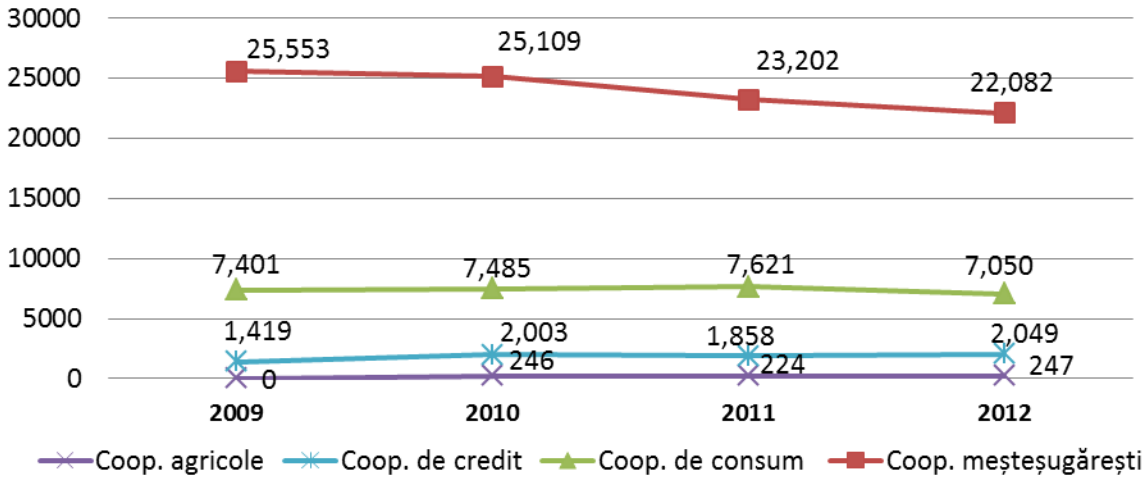

Distribuţia regională a cooperaţiei

În anul 2012, cooperaţia meşteşugărească a fost cel mai bine reprezentată ca număr de organizaţii în regiunea Nord-Est, ca venituri şi active imobilizate în regiunea Bucureşti-Ilfov, iar ca număr de angajaţi de regiunea Nord-Vest. De asemenea, regiunea Nord-Vest a concentrat şi cele mai mari venituri, active şi angajaţi ai cooperaţiei de cosum, fiind uşor depăşită la număr de organizaţii de regiunea Centru. Cooperaţia de credit este bine reprezentată atât ca număr de organizaţii tot în regiunea Nord-Vest (dar şi în Sud-Est şi Sud-Muntenia), cât şi ca venituri totale. Situaţia este însă schimbată în cazul cooperaţiei agricole, unde cele mai multe organizaţii se găsesc în regiunea Nord-Est, cele mai mari venituri în Sud-Est, iar cele mai mari active şi număr de personal în Sud-Muntenia.

Tabel nr.49: Distribuţia regională a cooperaţiei meşteşugăresti în anul 2012

	Nord-Est	Vest	Sud - Est	Centru	Nord - Vest	Sud-Vest Oltenia	Sud - Muntenia	Bucureşti - Ilfov
Nr.Organizaţii	**235**	74	132	103	104	77	75	46
Venituri Totale (mii Lei)	77.919	83.828	105.117	90.964	106.286	47.907	73.304	**133.706**
Active imobilizate (mii Lei)	58.939	62.431	65.392	91.325	88.730	57.019	65.951	**109.563**
Total Personal	2.562	2.662	2.890	2.653	**3.546**	1.838	2.714	3.217

Sursa: INS 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr.50: Distribuţia regională a cooperaţiei de consum în anul 2012

	Nord-Est	Vest	Sud - Est	Centru	Nord - Vest	Sud-Vest Oltenia	Sud - Muntenia	București - Ilfov
Nr.Organizații	164	114	110	**166**	160	79	118	29
Venituri Totale (mii Lei)	85.952	62.786	60.435	83.097	**162.414**	44.988	62.957	9.077
Active imobilizate (mii Lei)	53.193	35.087	25.028	40.294	**52.756**	18.489	32.602	7.842
Total Personal	1.181	746	761	936	**1.804**	612	870	140

Sursa: INS 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 51: Distribuţia regională a cooperaţiei de credit în 2012

	Nord-Est	Vest	Sud - Est	Centru	Nord - Vest	Sud-Vest Oltenia	Sud - Muntenia	București - Ilfov
Nr.Organizații	13	10	**14**	9	**14**	8	**14**	4
Venituri Totale (mii Lei)	25.254	9.379	17.545	16.879	**26.604**	17.836	19.874	22.964
Active imobilizate (mii Lei)	12.389	5.879	8.366	10.614	15.182	9.246	9.337	**15.353**
Total Personal	**328**	121	275	273	263	282	322	185

Sursa: INS 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 52 : Distribuţia regională a cooperaţiei agricole în 2012

	Nord-Est	Vest	Sud - Est	Centru	Nord - Vest	Sud-Vest Oltenia	Sud - Muntenia	București - Ilfov
Nr.Organizații	**77**	31	51	50	49	31	55	12
Venituri Totale (mii Lei)	62.929	16.554	**111.171**	38.239	37.636	1.875	48.105	765
Active imobilizate (mii Lei)	21.521	261	31.285	7.207	7.852	561	**101.922**	1.175
Total Personal	53	12	38	42	16	13	**57**	16

Sursa: INS 2012, prelucrare FDSC-IES

Cooperativele meşteşugăreşti

Anul 2012 se caracterizează printr-o revenire a numărului de cooperative meşteşugăreşti, după scăderea înregistrată în anul 2011. În intervalul 2000 - 2012 cooperativele meşteşugăreşti au avut o evoluţie aproximativ constantă, oscilând în jurul a 800 de organizaţii. Această formă de cooperaţie este specifică mediului urban, atât în anii 2011 şi 2012, cât şi în anii anteriori. Remarcăm însă o uşoară creştere a numărului de cooperative meşteşugăreşti în mediul rural în 2012 (cu 10 organizaţii faţă de 2011), ceea ce poate fi semnul unei noi orientări în cooperaţia

meşteşugărească. Regiunile care au concentrat cele mai multe cooperative meşteşugăreşti în aceşti ani sunt: regiunea Nord-Est (27,8% în total cooperative meşteşugăreşti în 2012, respectiv 28% în 2011), regiunea Sud-Est (15,6% în total cooperative meşteşugăreşti în 2012, respectiv 16,1% în 2011) şi regiunea Nord-Vest (12,3% în total cooperative meşteşugăreşti în 2012, respectiv 12,2% în 2011).

Tabel nr.53: Evoluţia numărului de cooperative meşteşugăreşti active în perioada 2000 - 2012

Număr de organizaţii	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Cooperative meşteşugăreşti	800	771	799	788	857	836	846

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr.54: Distribuţia regională a cooperaţiei meşteşugăreşti in 2011 si 2012

Regiune de dezvoltare	2011		2012	
	Cooperative Meşteşugăreşti	%	Cooperative Meşteşugăreşti	%
Nord-Est	**234**	**28.0%**	**235**	**27.8%**
Vest	70	8.4%	74	8.7%
Sud - Est	**135**	**16.1%**	**132**	**15.6%**
Centru	101	12.1%	103	12.2%
Nord - Vest	**102**	**12.2%**	**104**	**12.3%**
Sud-Vest Oltenia	71	8.5%	77	9.1%
Sud - Muntenia	76	9.1%	75	8.9%
Bucureşti - Ilfov	47	5.6%	46	5.4%
Distribuţia urban/rural				
Rural	*11*	*1.3%*	*21*	*2.5%*
Urban	***825***	***98.7%***	***825***	***97.5%***

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

La sfârşitul anului 2012, ***patrimoniul cooperativelor meşteşugăreşti*** se ridica la 919.532 mii lei, din care 599.352 mii lei active imobilizate şi 320.180 mii lei active circulante.

Imobilizările cooperaţiei meşteşugăreşti sunt aproape exclusiv de tip corporal, în anul 2012 imobilizările corporale (mijloace fixe, terenuri etc) având o pondere de 98,78% în total active imobilizate. Imobilizările au înregistrat o tendinţă ascendentă în intervalul 2000 - 2011 (rată de creştere de 164,62% pe întreg intervalul), şi o foarte uşoară scădere în 2012 faţă de 2011 (-2,6%). Media activelor imobilizate a fost în 2012 de 708 mii lei, însă valoarea medianei indică faptul că jumătate dintre cooperativele meşteşugăreşti au avut active sub 248 mii lei. Analiza distribuţiei cooperativelor pe intervale de imobilizări arată o distribuţie relativ echilibrată pentru perioada 2005 - 2012. În 2012, imobilizările peste 1000 mii lei au fost concentrate în 20,3% dintre organizaţii; de altfel, putem observa pe întreg intervalul analizat menţinerea modelului de concentrare a activelor în valoare mare la aproximativ 20% dintre cooperativele meşteşugăreşti.

Datoriile pe termen scurt (datorii ce trebuie plătite până la 1 an) au fost de 153.806 mii lei, iar datoriile pe termen lung (datorii ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de 1 an) au fost de 33.856 mii lei în 2012.

Tabel nr. 55: Patrimoniul cooperaţiei meşteşugăreşti în anii 2011 şi 2012

	2011	2012
Active imobilizate - total (mii lei)	**615.213**	**599.352**
Imobilizări necorporale (mii lei)	1.028	886
Imobilizări corporale (mii lei)	***608.561***	***592.074***
Imobilizări financiare (mii lei)	5.625	6.392
Active circulante (mii lei)	**319.388**	**320.180**
Datorii: sume care trebuie plătite într-o per. mai mare de 1 an (mii lei)	39.229	33.856
Datorii: sume care trebuie plătite într-o per. de până la 1 an (mii lei)	160.366	153.806

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 56: Evolutia activelor imobilizate ale cooperaţiei meşteşugăreşti în perioada 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Total Active (mii lei)	232.484	464.834	569.126	597.105	592.123	615.213	599.352
Medie (mii lei)	291	603	712	759	759	736	708
Mediana (mii lei)	136	301	322	343	281	270	248

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr.57: Distribuţia cooperativelor meşteşugăreşti pe intervale de imobilizări în perioada 2005 – 2012:

Intervale de imobilizări	Total Imobilizări (% în total imobilizări cooperative meşteşugăreşti)					
	2005	2007	2009	2010	2011	2012
0 lei	6.7%	7.1%	5.8%	6.2%	8.4%	8.9%
1 - 40 000 lei	14.9%	14.0%	15.4%	17.2%	16.7%	19.0%
40 001 - 200 000 lei	19.7%	19.1%	19.1%	19.0%	19.1%	17.6%
200 001 - 500 000 lei	23.9%	20.9%	19.9%	20.4%	18.8%	18.8%
500 001 - 1 000 000 lei	16.7%	18.8%	17.7%	16.8%	16.1%	15.4%
peste 1 000 000 lei	18.0%	20.0%	22.1%	20.3%	20.8%	20.3%

Sursa: INS 2005 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 41: Evoluţia activelor imobilizate ale cooperaţiei meşteşugăreşti în perioada 2000 - 2012

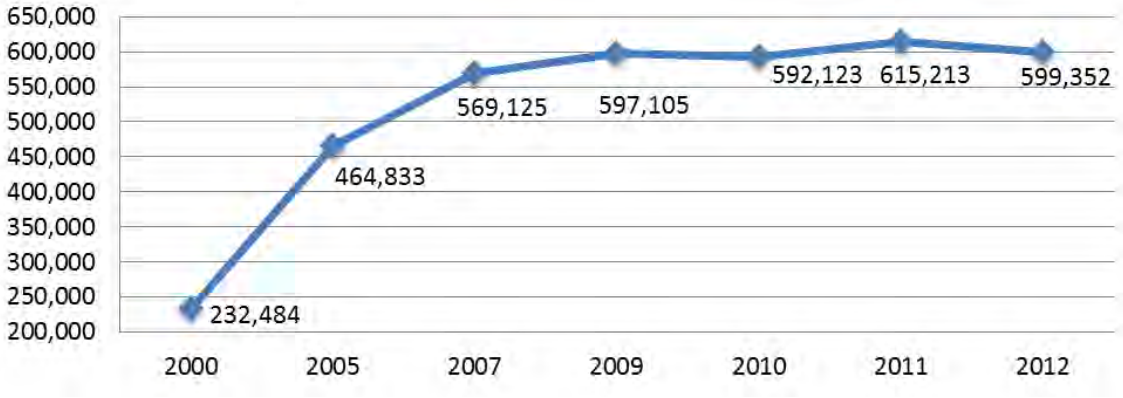

Grafic nr. 42: Distribuţia cooperativelor meşteşugăreşti pe intervale de imobilizări în anul 2012

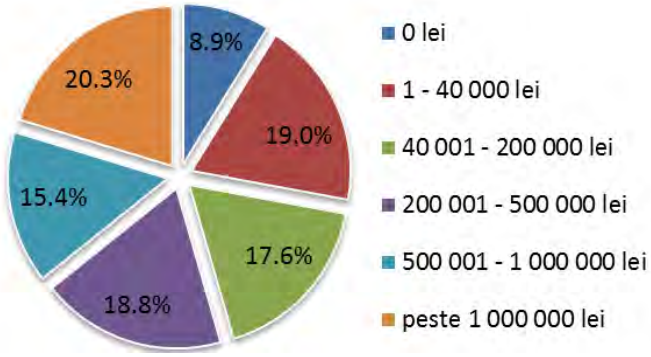

În perioada 2005 - 2012, ***veniturile totale*** ale cooperativelor meşteşugăreşti au avut o evoluţie constantă, cu mici oscilaţii, în 2012 cumulând 719.036 mii lei. Media veniturilor totale în 2012 a fost de 849 mii lei, însă 50% din total cooperative meşteşugăreşti au obţinut venituri mai mici sau egale cu 309 mii lei. Evoluţia distribuţiei pe intervale de venituri evidenţiază o concentrare relativ mai ridicată a organizaţiilor cu venituri peste 1.000.000 lei în 23,4% din total organizaţii în anul 2012, şi 24,4% în 2011.

În 2012 ***profitul*** cumulat al cooperativelor meşteşugăreşti a fost de 23.811 mii lei, în tendinţă descrescătoare pentru intervalul 2007 - 2012 (- 54,32%). Deşi tot în tendinţă de scădere ca pondere, se remarcă faptul că peste 50% din total cooperative meşteşugăreşti au obţinut profit şi în 2011 şi 2012. Marja profitului brut a fost destul de scăzută pe întreg intervalul analizat, în 2011 şi 2012 fiind de 4,3%. Se remarcă ponderea ridicată a cheltuielilor cu personalul (peste 50%) în total cheltuieli. Analiza distribuţiei organizaţiilor pe intervale de profit indică o distribuţie extrem de inegală: în 2012, 40% din cooperativele meşteşugăreşti au obţinut profituri între 1 - 40000 lei, iar numai 0,7% profituri peste 500 lei. Modelul distribuţiei este asemănător anilor 2009 - 2011.

Tabel nr. 58: Evoluţia principalilor indicatori economico-financiari ai cooperaţiei meşteşugăreşti în perioada 2000 - 2012

COOP Meşteşugăreşti	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Venituri totale (mii lei)	**398.125**	**762.162**	**829.397**	**760.470**	**749.972**	**727.264**	**719.036**
Medie Venituri totale (lei)	498.28	989.82	1.038.044	965.06	875.11	869.933	849.925
Mediana Venituri totale (lei)	208.13	522.36	531.64	449.19	373.24	366.579	309.319
Cheltuieli totale (mii lei), din care:	**378.754**	**741.606**	**779.663**	**748.148**	**734.890**	**717.544**	**712.256**
% Cheltuieli cu personalul	51.9%	50.4%	49.8%	52.2%	52.0%	52.5%	52.5%
Rezultatul net al exercițiului - profit (mii lei)	**18.737**	**29.214**	**52.136**	**30.570**	**29.492**	**25.314**	**23.811**
% coop meşteşugăreşti cu profit în total coop meşteşugăreşti	**85%**	**73%**	**70%**	**57%**	**57%**	**55%**	**54%**
Medie profit net (lei)	32.635	37.891	65.251	38.794	34.414	30.280	28.145
Mediana profit net (lei)	1.841	3.221	4.694	871	810	556	473
Rata profitului brut - (Profit brut/ Cheltuieli totale) (%)	**5.9%**	**4.6%**	**8.0%**	**5.1%**	**5.1%**	**4.3%**	**4.3%**

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr.43: Evoluţia cooperativelor meşteşugăreşti cu profit (% în total coop. meşteşugăreşti), 2000 - 2012

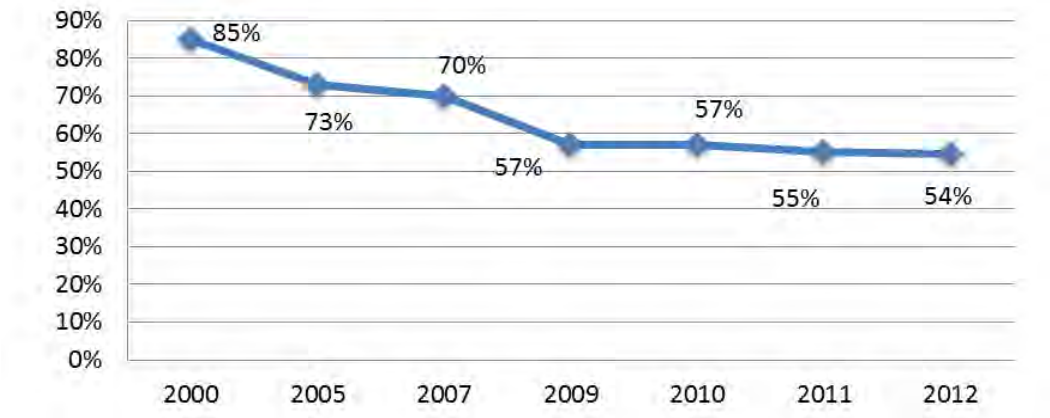

Tabel nr. 59: Evoluţia distribuţiei cooperativelor meşteşugăreşti pe intervale de venituri în perioada 2000 - 2012

Intervale de venituri	Total Venituri (% în total venituri coop meşteşugăreşti)					
	2005	2007	2009	2010	2011	2012
0 lei	2.1%	3.9%	3.6%	4.4%	7.1%	8.0%
1 - 40 000 lei	7.7%	8.5%	8.8%	11.2%	12.9%	13.8%
40 001 - 200 000 lei	19.4%	17.8%	20.8%	21.9%	19.4%	20.8%
200 001 - 500 000 lei	19.2%	17.9%	20.1%	19.3%	18.3%	17.8%
500 001 - 1 000 000 lei	22.2%	21.7%	18.7%	17.5%	17.9%	16.1%
peste 1 000 000 lei	29.5%	30.3%	28.2%	25.7%	24.4%	23.4%

Sursa: INS 2005 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 44: Distribuţia cooperativelor meşteşugăreşti pe intervale de venituri în anul 2012

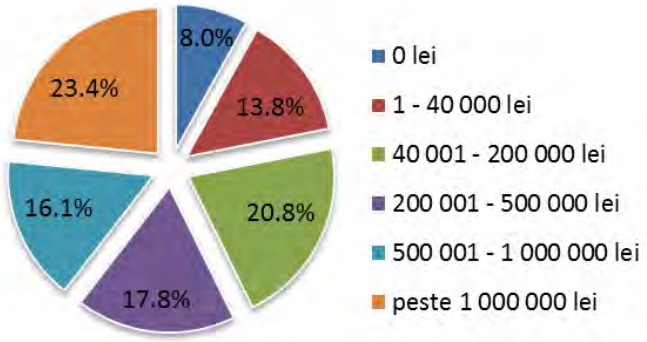

Tabel nr. 60: Distribuţia cooperativelor meşteşugăreşti pe intervale de profituri în perioada 2000 - 2012

Intervale de profituri	% în total profituri cooperative meşteşugăreşti						
	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
0 lei	15.0%	27.0%	30.2%	43.4%	43.2%	44.7%	45.5%
1 - 40 000 lei	45.5%	52.1%	45.7%	37.8%	38.6%	40.4%	40.4%
40 001 - 200 000 lei	19.4%	16.2%	16.5%	13.1%	14.2%	10.8%	9.9%
200 001 - 500 000 lei	8.3%	3.4%	4.8%	4.2%	2.8%	3.3%	3.4%
peste 500 000 lei	11.9%	1.3%	2.9%	1.5%	1.2%	0.7%	0.7%

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 45: Distribuţia cooperativelor meşteşugăreşti pe intervale de profit în anul 2012

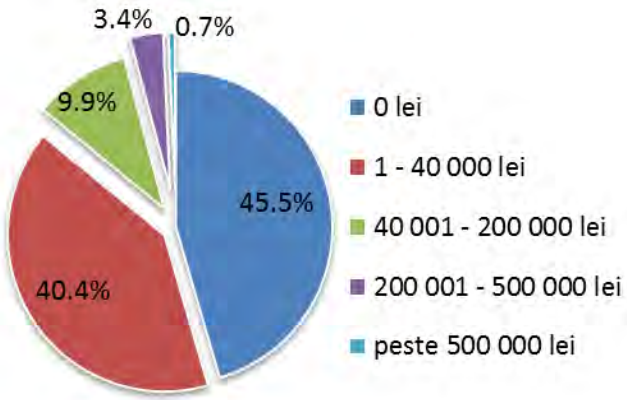

Evoluţia personalului salariat arată o tendinţă continuă de scădere de-a lungul perioadei 2000 - 2012: - 71,73% în 2012 faţă de 2000.

În anul 2012, cooperaţia meşteşugărească angaja un număr total de 22.082 salariaţi, iar numărul mediu de salariaţi pe organizaţie era de 26. Analiza indicatorilor de tendinţă centrală şi distribuţia pe intervale de salariaţi relevă faptul că 50% dintre cooperativele meşteşugăreşti au avut un număr de salariaţi mai mic sau egal cu 9 (valoarea medianei), 17,8% dintre organizaţii

nu au avut nici un salariat, 21% au avut între 1 - 5 angajaţi, iar 33,1% au avut un număr de peste 20 de angajaţi, putând vorbi astfel de o distribuţie inegală.

Datele statistice sintetice UCECOM (Uniunea Naţională a Cooperaţiei Meşteşugăreşti), evidenţiază faptul că la data de 31.12.2012 cele 524 cooperative meşteşugăreşti membre UCECOM, asigurau locuri de muncă pentru 16.158 persoane, dintre acestea, *un număr de 14.128 persoane (87,4%) având calitatea de membri cooperatori*[30].

Indicatorii privind ***nivelul salarizării*** în cooperaţia meşteşugărească în anii 2011 şi 2012 arată un salariu mediu brut în uşoară creştere: + 4.24% în 2012 faţă de 2011. În 2012, salariul mediu brut/an/organizaţie a fost de 13.273 lei, altfel exprimat - salariul mediu brut/lunar/organizaţie a fost de 1106 lei, mult mai mic însă faţă de salariul mediu brut pe ţară din 2012 care a fost de 2117 lei (mai mic cu 47,75%).

Tabel nr. 61: Evoluţia personalului salariat în cooperaţia meşteşugărească în perioada 2000 - 2012

Cooperative Meșteșugărești	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Nr. salariați total	**78.117**	**47.457**	**34.087**	**25.553**	**25.109**	**23.202**	**22.082**
Nr. mediu salariați	98	62	43	32	29	28	26
Mediana salariați	51	33	22	15	12	11	9

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 62: Distribuţia cooperativelor meşteşugăreşti pe intervale de salariaţi în perioada 2000 - 2012

	Cooperative Meşteşugăreşti (%)						
	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
niciun angajat	1.6%	2.9%	6.0%	9.5%	7.9%	12.6%	17.8%
1-5 angajați	12.8%	14.0%	18.0%	19.4%	23.3%	23.0%	21.0%
6-10 angajați	9.1%	10.6%	9.6%	12.8%	14.9%	13.9%	13.2%
11-20 angajați	5.5%	10.0%	14.5%	16.5%	14.9%	15.0%	14.8%
peste 20 de angajați	71.0%	62.5%	51.8%	41.8%	38.9%	35.5%	33.1%

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

[30] date conform Anuarului Statistic al Uniunii Naţionale a Cooperaţiei Meşteşugăreşti (UCECOM), Bucureşti, 2013, p.8

Grafic nr. 46: Distribuția cooperativelor meșteșugărești pe interval de salariați

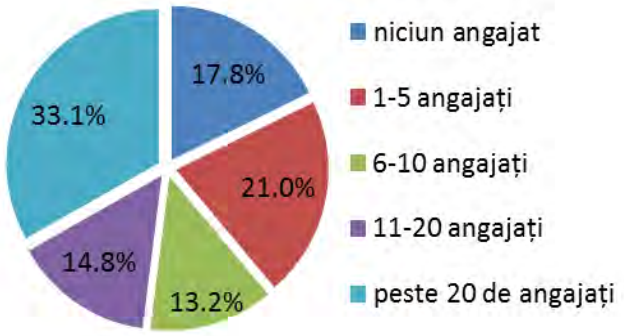

Tabel nr. 63: Indicatori privind salarizarea în cooperaţia meşteşugărească în anii 2011 şi 2012

	2011	2012
Total salariaţi	23.202	22.082
Total salarii şi indemnizaţii – brut (mii lei)	295.639	293.106
Salariul mediu brut/an/organizaţie (lei)	12.741	13.273
Salariul mediu brut/lunar/organizaţie (lei)	1.061	1.106

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Cooperative de consum

Numărul cooperativelor de consum a înregistrat o uşoară scădere în ultimii doi ani: -1,87% rată de scădere în 2012 faţă de 2010. În anul 2012 numărul total al cooperativelor de consum a fost de 940 organizaţii, cu o concentrare în regiunile Centru (17,7% din total cooperative consum), Nord - Est (17,4%) şi Nord-Vest (17%). Spre deosebire de distribuţia cooperativelor meşteşugăreşti, cooperaţia de consum este specifică mediului rural, peste 70% dintre organizaţii funcţionând în mediul rural în 2010, 2011 şi 2012.

Tabel nr. 64: Evoluția numărului de cooperative de consum în perioada 2000 - 2012

Număr de organizații	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Cooperative de Consum	874	941	927	894	958	947	940

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 65: Distribuția regională a cooperației consum în 2011 şi 2012

Regiune de dezvoltare	2011		2012	
	Cooperative de Consum	%	Cooperative de Consum	%
Nord-Est	169	17.8%	164	**17.4%**
Vest	111	11.7%	114	12.1%
Sud - Est	113	11.9%	110	11.7%
Centru	165	17.4%	166	**17.7%**
Nord - Vest	159	16.8%	160	**17.0%**
Sud-Vest Oltenia	79	8.3%	79	8.4%

Sud - Muntenia	123	13.0%	118	12.6%
București - Ilfov	28	3.0%	29	3.1%
Distribuţia urban - rural				
Urban	275	29.0%	277	29,5%
Rural	***672***	***71.0%***	***663***	***70.5%***

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

La sfârşitul anului 2012, ***patrimoniul cooperativelor de consum*** se ridica la 415.457 mii lei, din care 265.295 mii lei active imobilizate şi 150.162 mii lei active circulante.

Asemănător situaţiei cooperativelor meşteşugăreşti, *imobilizările cooperaţiei de consum sunt aproape exclusiv de tip corporal*, în anul 2012 imobilizările corporale (mijloace fixe, terenuri etc) având o pondere de 98,88% în total active imobilizate. Imobilizările au înregistrat o tendinţă ascendentă în intervalul 2000 - 2012 (au crescut de aproximativ 5 ori pe întreg intervalul). Media activelor imobilizate a fost în 2012 de 282 mii lei, însă valoarea medianei indică faptul că jumătate dintre cooperativele meşteşugăreşti au avut active sub 93 mii lei. Analiza distribuţiei cooperativelor pe intervale de imobilizări arată că cele mai multe cooperative de consum au avut imobilizări între 1 - 500.000 lei. În anul 2012 doar 6,7% dintre organizaţii au avut imobilizări între 500 001 - 1 000 000 lei, şi numai 5% peste 1 000 000 lei.

Datoriile pe termen scurt (datorii ce trebuie plătite până la 1 an) au fost de 117.685 mii lei, iar datoriile pe termen lung (datorii ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de 1 an) au fost de 22.527 mii lei în 2012.

Tabel nr. 66: Patrimoniul cooperaţiei de consum în anii 2011 si 2012

	2011	**2012**
Active imobilizate - total (mii lei)	**262.381**	**265.295**
Imobilizări necorporale (mii lei)	503	483
Imobilizări corporale (mii lei)	*259.614*	*262.330*
Imobilizări financiare (mii lei)	2.263	2.483
Active circulante (mii lei)	**147.034**	**150.162**
Datorii: sume care trebuie plătite într-o per. mai mare de 1 an (mii lei)	23.048	22.527
Datorii: sume care trebuie plătite într-o per. de până la 1 an (mii lei)	117.640	117.685

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 67: Evoluţia activelor imobilizate ale cooperaţiei de consum în perioada 2000 - 2012

	2000	**2005**	**2007**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Total active cooperative de consum (mii lei)	44.755	94.082	130.743	151.028	199.204	262.381	265.295
Medie (mii lei)	51	100	141	169	208	277	282
Mediana (mii lei)	26	47	62	74	78	90	93

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 47: Evoluţia activelor imobilizate ale cooperaţiei de consum în perioada 2000 - 2012

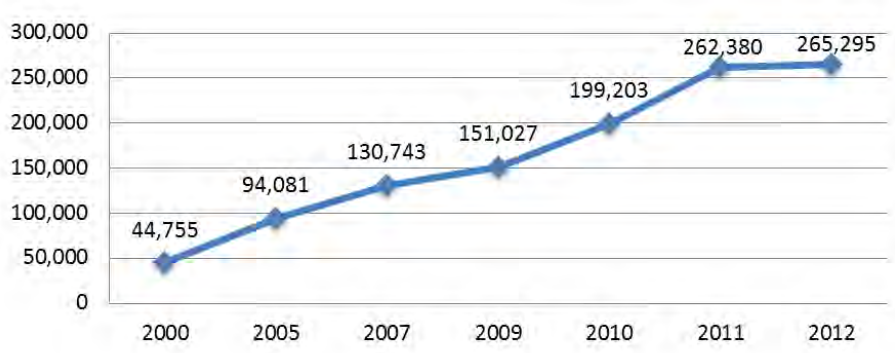

Tabel nr. 68: Distribuţia cooperativelor de consum pe intervale de imobilizări în perioada 2005 - 2012

Intervale de imobilizări	(% în total imobilizări cooperative de consum)					
	2005	2007	2009	2010	2011	2012
0 lei	1.5%	1.4%	1.3%	1.6%	2.3%	3.1%
1 - 40 000 lei	43.9%	37.9%	33.3%	33.2%	30.0%	27.6%
40 001 - 200 000 lei	42.0%	42.7%	42.7%	41.9%	38.9%	39.9%
200 001 - 500 000 lei	9.7%	12.3%	15.2%	15.1%	17.6%	17.8%
500 001 - 1 000 000 lei	2.4%	4.1%	5.0%	5.5%	6.3%	6.7%
peste 1 000 000 lei	0.5%	1.6%	2.3%	2.7%	4.9%	5.0%

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 48: Distribuţia cooperativelor de consum pe intervale de imobilizări în anul 2012

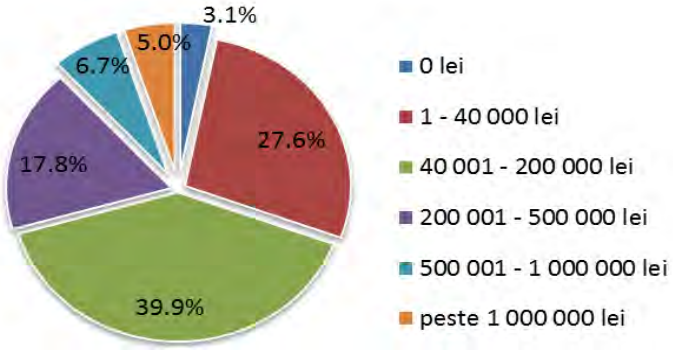

Veniturile totale ale cooperaţiei de consum s-au caracterizat printr-o tendinţă de stabilizare în perioada 2005 - 2012, înregistrându-se variaţii foarte mici de la an la an. În anul 2012 veniturile cumulate ale cooperativelor de consum au fost de 571.711 mii lei, media veniturilor totale a fost de 608 mii lei, iar 50% dintre cooperativele de consum au obţinut venituri totale mai mici sau egale cu 258 mii lei (valoarea medianei). Analiza distribuţiei cooperativelor de consum pe intervale de venituri arată că cea mai mare parte dintre organizaţii au obţinut venituri între 40 001 - 200 000 lei (26,6% din total cooperative consum),venituri între 40 001 - 200 000 lei 23,8% din total cooperative consum, iar 16,9% au obţinut venituri mai mari, peste 1.000.000 lei.

În anul 2012, cooperativele de consum au cumulat ***profituri totale*** de 14.324 mii lei. Ca şi în anii precedenţi, observăm ponderea mare a cooperativelor de consum care au obţinut profit (peste

60%) şi o marjă foarte mică a profitului brut, de numai 2,5%, deşi în uşoară creştere faţă de 2011. Majoritar (94,8% din total cooperative de consum cu profit) au obţinut profituri mici în valoare absolută, sub 40.000 lei.

Tabel nr. 69: Evoluţia principalilor indicatori economico-financiari ai cooperaţiei de consum în perioada 2000 - 2012

	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Venituri totale (mii lei)	**171.413**	**512.836**	**572.372**	**591.474**	**565.039**	**595.440**	**571.711**
Medie Venituri totale (mii lei)	196	545	617	662	590	629	608
Mediana Venituri totale (mii lei)	132	337	377	382	322	289	258
Cheltuieli totale (mii lei), din care:	**169.377**	**504.157**	**562.584**	**584.871**	**561.857**	**593.687**	**566.064**
% Cheltuieli cu personalul	16.1%	17.0%	18.0%	20.1%	20.6%	21.8%	22.0%
Rezultatul net al exercițiului - profit (total) (mii lei)	**2.374**	**8.450**	**10.258**	**8.333**	**6.060**	**10.124**	**14.324**
% cooperative de consum cu profit	**89%**	**83%**	**79%**	**61%**	**55%**	**60%**	**61%**
Medie profit net (mii lei)	20	9	11	9	6	9	13
Mediana profit net (mii lei)	4	1	1	1	0	0	1
Rata profitului brut - Profit brut/ Cheltuieli totale (%)	**1.4%**	**2.0%**	**2.2%**	**2.1%**	**1.7%**	**1.7%**	**2.5%**

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 70 : Evoluţia distribuţiei cooperativelor de consum pe intervale de venituri în perioada 2000 - 2012

Intervale de venituri	(% în total venituri cooperative de consum)					
	2005	2007	2009	2010	2011	2012
0 lei	1.3%	1.2%	1.5%	1.8%	3.1%	3.6%
1 - 40 000 lei	6.3%	7.2%	8.8%	11.6%	12.7%	13.3%
40 001 - 200 000 lei	22.5%	21.4%	20.9%	24.2%	24.1%	**26.6%**
40 001 - 200 000 lei	35.6%	31.4%	28.4%	26.5%	25.7%	**23.8%**
500 001 - 1 000 000 lei	20.5%	21.6%	21.9%	19.0%	17.2%	15.7%
peste 1 000 000 lei	13.8%	17.3%	18.5%	16.9%	17.3%	**16.9%**

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 49: Distribuţia cooperativelor de consum pe intervale de venituri în anul 2012

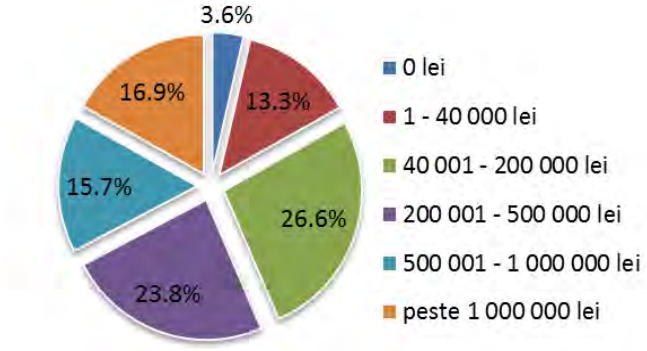

Tabel nr. 71: Evoluţia distribuţiei cooperativelor de consum pe intervale de profituri în perioada 2000 - 2012

Intervale de profituri	(% în total profituri cooperative de consum cu profit)						
	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
0 lei	11.0%	16.8%	21.5%	38.7%	44.7%	39.8%	**38.9%**
1 - 40 000 lei	79.4%	78.9%	71.7%	55.7%	51.9%	55.8%	**55.9%**
40 001 - 200 000 lei	8.6%	3.7%	6.3%	5.0%	3.3%	3.7%	4.7%
200 001 - 500 000 lei	0.5%	0.5%	0.4%	0.4%	0.0%	0.5%	0.2%
peste 500 000 lei	0.6%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.2%	0.3%

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 50: Evoluţia cooperativelor de consum cu profit (% în total cooperative de consum) în perioada 2000 - 2012

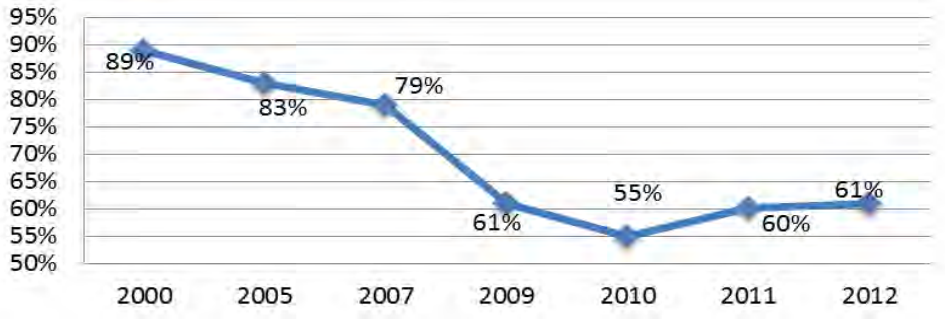

Grafic nr. 51: Distribuţia cooperativelor de consum pe intervale de profit în anul 2012

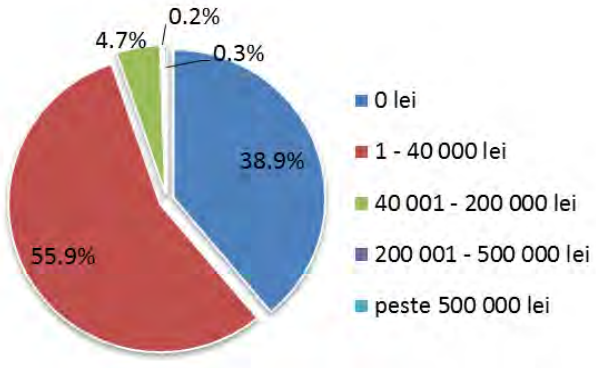

Tabelele de mai jos analizează ***personalul salariat*** în cooperaţia de consum în perioada 2000 - 2012. Se observă după stabilizarea numărului total de salariaţi în perioada 2009 - 2011 la aproximativ 7500 salariaţi, o scădere în anul 2012 faţă de 2011 cu 7,49% a numărului de salariaţi. Astfel, în anul 2012, cooperaţia de consum a cumulat un număr de 7050 salariaţi, numărul mediu de salariaţi într-o cooperativă de consum a fost de 8 salariaţi (număr neschimbat din 2009), iar valoarea medianei indică faptul că 50% din cooperativele de consum au avut un număr de salariaţi mai mic sau egal cu 4. Cooperativelor de consum le este caracteristică o distribuţie extrem de inegală pe intervale de salariaţi: majoritar, peste 50%

dintre organizaţii au între 1 şi 5 angajaţi, 18,4% din total organizaţii au între 6 şi 10 angajaţi, 12,8% au între 11 şi 20 de angajaţi, şi doar 6,7% au avut peste 20 de angajaţi. De asemenea, întâlnim şi situaţia inversă - 11,6% dintre organizaţii nu au avut nici un angajat.

Tabel nr. 72: Evoluţia personalului salariat în cooperaţia de consum în perioada 2000 - 2012

Cooperative de Consum	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Nr. salariaţi total	13.402	11.287	9.124	7.401	7.485	7.621	7.050
Nr. mediu salariaţi	15	12	10	8	8	8	8
Mediana salariaţi	11	9	7	6	5	5	4

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr.73 : Distribuţia cooperativelor de consum pe intervale de salariaţi în per. 2000 - 2012

Intervale de salariaţi	(% în total cooperative de consum)						
	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
niciun angajat	1.1%	2.7%	2.8%	6.4%	4.9%	8.1%	11.6%
1-5 angajaţi	15.1%	27.0%	37.1%	42.5%	50.2%	49.5%	**50.5%**
6-10 angajaţi	31.8%	31.2%	30.0%	27.4%	23.7%	21.3%	18.4%
11-20 angajaţi	31.8%	26.0%	20.6%	16.7%	14.7%	14.0%	12.8%
peste 20 de angajaţi	20.1%	13.1%	9.5%	7.0%	6.5%	7.0%	6.7%

Sursa: INS 2000 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr.52: Distribuţia cooperativelor de consum pe intervale de salariaţi în anul 2012

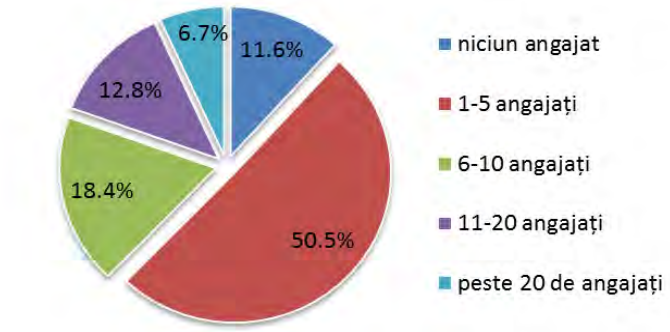

Indicatorii privind ***nivelul salarizării*** în cooperaţia de consum în anii 2011 şi 2012 arată un salariu mediu brut în uşoară creştere: + 5.05% în 2012 faţă de 2011. În 2012, salariul mediu brut/an/organizaţie a fost de 13.966 lei, altfel exprimat - salariul mediu brut/lunar/organizaţie a fost de 1164 lei, nivel apropiat salariului mediu brut al cooperaţiei meşteşugăreşti.

Tabel nr.74: Indicatori privind salarizarea în cooperaţia de consum în anii 2011 şi 2012

	2011	2012
Total salariaţi	7.621	7.050
Total salarii şi indemnizaţii – brut (mii lei)	101.343	97.349
Salariul mediu brut/an/organizaţie (lei)	13.298	13.966
Salariul mediu brut/lunar/organizaţie (lei)	1.108	1.164

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Cooperativele agricole

Aşa cum s-a arătat în secţiunea introductivă a acestui capitol, în intervalul 2009 - 2012, dintre toate tipurile de cooperative, *cea mai dinamică evoluţie pozitivă au avut-o cooperativele agricole*. Numărul cooperativelor agricole a crescut cu 29,45% în 2012 faţă de 2011, iar per total interval 2010 - 2012 cu 180%, în timp ce celelalte tipuri de cooperative au avut o evoluţie relativ constantă din punct de vedere al numărului de organizaţii. Aceeaşi dinamică a trendului pozitiv pentru cooperativele agricole este caracteristică şi pentru active (au crescut cu 152,62% în 2012 faţă 2010), venituri (au crescut cu 164%,39% în 2012 faţă de 2010). Aceste evoluţii pozitive, precum şi importanţa dezvoltării cooperativelor agricole ca oportunitate strategică de dezvoltare economică în contextul imperativului modernizării agriculturii în România, au determinat includerea în această ediţie a Atlasului Economiei Sociale, o secţiune distinctă de analiză detaliată a cooperativelor agricole în anii 2011 şi 2012.

In România, cooperativele agricole sunt reglementate de două legi, şi anume: *Legea 566/2004 - Legea cooperaţiei agricole*, care reglementează doar sectorul cooperatiei agricole, şi *Legea 1/2005 - Legea Cooperaţiei*, care prevede la rândul ei posibilitatea constituirii de societăţi cooperative de valorificare (asociaţii de persoane fizice care se constituie în scopul de a valorifica produsele proprii sau achiziţionate prin distributie directă sau prin prelucrare şi distributie directă) şi de societăţi cooperative agricole - asociaţii de persoane fizice care se constituie cu scopul de a exploata în comun suprafeţele agricole deţinute de membrii cooperatori, de a efectua în comun lucrări de îmbunătăţiri funciare, de a utiliza în comun maşini şi instalaţii şi de a valorifica produsele agricole.

Prin constituirea unei cooperative agricole, fermierii pot avea avantaje economice certe: pot influenţa stabilirea preţurilor de vânzare, pot avea acces pe pieţe de desfacere mari şi competitive, pot reduce numărul de intermediari ai lanţului de distribuţie, pot tehnologiza procesul de producţie agricolă etc

Tabelele următoare prezintă evoluţia numărului de cooperative agricole în perioada 2011 - 2012, precum şi distribuţia regională a cooperaţiei agricole. Observăm că în ambii ani, aproximativ 70% din cooperativele agricole sunt dezvoltate în mediul rural, ceea ce e şi firesc. Regiunile de dezvoltare care au concentrat cel mai mare număr de cooperative agricole sunt: Regiunea Nord-Est (aproximativ 22% din total cooperative agricole în ambii ani), Regiunea Sud-Muntenia (15,4% din total cooperative agricole în 2012, respectiv 17,5% în 2011) şi Regiunea Sud-Est (14,3% în 2012, respectiv 18,2% în 2011).

Tabel nr. 75: Evoluţia numărului de cooperative agricole în perioada 2011 - 2012

Număr de organizaţii	2011	2012
Cooperative Agricole	275	356

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 76: Distribuţia regională a cooperaţiei agricole în 2011 si 2012

Regiune de dezvoltare	2011		2012	
	Cooperative Agricole	%	Cooperative Agricole	%
Nord-Est	**61**	**22.2%**	77	**21.6%**
Vest	21	7.6%	31	8.7%
Sud - Est	**50**	**18.2%**	51	**14.3%**
Centru	34	12.4%	50	14.0%
Nord - Vest	36	13.1%	49	13.8%
Sud-Vest Oltenia	15	5.5%	31	8.7%
Sud - Muntenia	**48**	**17.5%**	55	**15.4%**
Bucureşti - Ilfov	10	3.6%	12	3.4%
Distribuţia rural - urban				
Rural	***190***	***69.1%***	***255***	***71.6%***
Urban	85	31.9%	101	29.4%

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Patrimoniul cooperaţiei agricole se ridica la sfârşitul anului 2012 la 421.157 mii lei, din care 171.787 mii lei active imobilizate şi 249.370 active circulante. Se remarcă creşterea accelerată a patrimoniului în 2012 faţă de anul 2011, când acesta cumula 196.061 mii lei (rată de creştere de 114,80%).

Asemănător situaţiei cooperativelor meşteşugăreşti şi de consum, şi *imobilizările cooperaţiei agricole sunt aproape exclusiv de tip corporal*, în anul 2012 imobilizările corporale (mijloace fixe, terenuri etc) având o pondere de 91,70% în total active imobilizate. Imobilizările au înregistrat o rată de creştere în 2012 faţă de 2011 de 171%. Media activelor imobilizate a fost în 2012 de 483 mii lei, însă aşa cum arată valoarea medianei şi distribuţia pe intervale de imobilizări, aproape 50% din cooperativele agricole nu au avut deloc active. O mare parte a cooperativelor agricole (33,6% din total cooperative agricole) au avut imobilizări între 1 - 40 000 lei.

În 2012, datoriile pe termen scurt ale cooperaţiei agricole (datorii ce trebuie plătite până la 1 an) au fost de 179.753 mii lei, însă observăm că şi datoriile pe termen lung (datorii ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de 1 an) au fost de valoare aproximativ egală, şi anume 178.295 mii lei.

Tabel nr. 77: Patrimoniul cooperaţiei agricole în anii 2011 si 2012

	2011	2012
Active imobilizate - total (mii lei)	**63.388**	**171.787**
Imobilizări necorporale (mii lei)	208	217
Imobilizări corporale (mii lei)	*56.814*	*157.540*
Imobilizări financiare (mii lei)	6.366	14.030
Active circulante (mii lei)	**132.673**	**249.370**
Datorii: sume care trebuie plătite într-o per. mai mare de 1 an (mii lei)	94.900	178.295
Datorii: sume care trebuie plătite într-o per. de până la 1 an (mii lei)	72.368	179.753

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 78: Evoluția activelor imobilizate ale cooperaţiei agricole în perioada 2011 - 2012

	2011	2012
Total active imobilizate (mii lei)	63.388	171.787
Medie (mii lei)	231	483
Mediana (mii lei)	0	0

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 53: Evoluţia activelor imobilizate ale cooperaţiei agricole în perioada 2011 - 2012

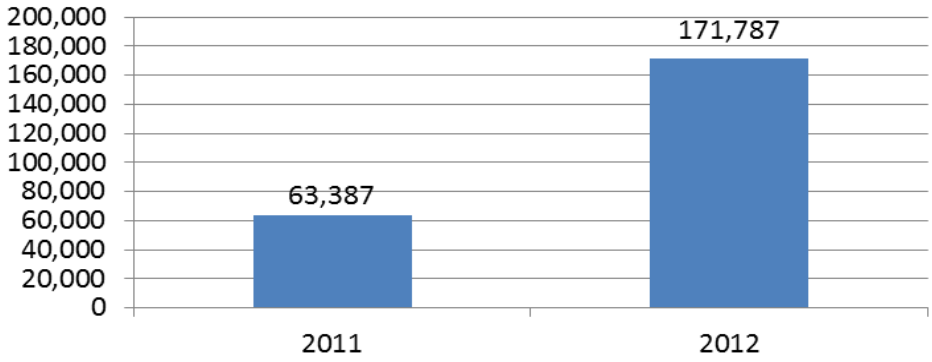

Tabel nr. 79 : Distribuţia cooperativelor agricole pe intervale de imobilizări în perioada 2011 - 2012

Intervale de imobilizări	% în Total Imobilizări	
	2011	2012
0 lei	44.7%	**46.3%**
1 - 40 000 lei	38.2%	**33.6%**
40 001 - 200 000 lei	8.0%	9.6%
200 001 - 500 000 lei	4.0%	5.4%
500 001 - 1 000 000 lei	1.1%	1.4%
peste 1 000 000 lei	4.0%	3.7%

*Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-*IES

Grafic nr. 54: Distribuţia cooperativelor agricole pe intervale de imobilizări în 2012

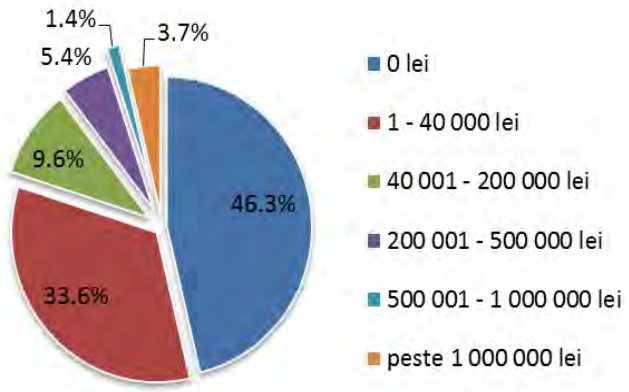

Tabelele de mai jos evidenţiază ***evoluţia indicatorilor economico-financiari ai cooperaţiei agricole în anii 2011 şi 2012***. Observăm atât creşterea veniturilor totale (+34,09%), cât şi creşterea profiturilor totale (+34,41%) în anul 2012 faţă de 2011. Media veniturilor totale a fost în anul 2012 de 891 mii lei, în uşoară creştere (+3,6%) faţă de media veniturilor totale din 2011. Majoritatea cooperativelor agricole (63,2% din total cooperative agricole) au obţinut în 2012 venituri sub 40.000 lei, iar din acestea 31,5% nu au obţinut deloc venituri. Se observă însă şi evoluţii negative: scăderea ponderii cooperativelor agricole cu profit în total cooperative agricole de la 50% în 2011 la 39% în 2012. De asemenea, în ambii ani marja profitului brut a fost destul de mică (2,9%) în condiţiile în care cheltuielile cu personalul nu au fost deloc mari, având o pondere în cheltuieli totale de 1,5% în 2012, respectiv 1,3% în 2011. Distribuţia cooperativelor agricole pe intervale de profituri arată faptul că un număr foarte mic de cooperative au obţinut profituri mari: 1,7% din total cooperative agricole au obţinut în 2012 profituri între 200 001 - 500 000 lei, şi numai 0,3% profituri peste 500 000 lei.

Tabel nr. 80: Evoluţia principalilor indicatori economico-financiari ai cooperaţiei agricole în perioada 2011 - 2012

COOP Agricole	2011	2012
Venituri totale (mii lei)	**236.603**	**317.277**
Medie Venituri totale (mii lei)	860	891
Mediana Venituri totale (mii lei)	10	8
Cheltuieli totale (mii lei), din care:	235.335	313.526
% Cheltuieli cu personalul	1.3%	1.5%
Rezultatul net al exercițiului - profit (total) (mii lei)	**6.709**	**9.018**
% cooperative agricole cu profit	50%	39%
Medie profit net (mii lei)	22	23
Mediana profit net (mii lei)	0	0
Marja profitului brut: Profit brut/ Cheltuieli totale (%)	**2.9%**	**2.9%**
Impozitul pe profit/venit (mii lei)	781	663

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 81: Evoluţia distribuţiei cooperativelor agricole pe intervale de venituri în perioada 2011 - 2012

Intervale de venituri	(% în total venituri cooperative agricole)	
	2011	2012
0 lei	24.1%	**31.5%**
1 - 40 000 lei	33.2%	**31.7%**
40 001 - 200 000 lei	16.8%	14.3%
200 001 - 500 000 lei	10.2%	7.9%
500 001 - 1 000 000 lei	4.4%	3.7%
peste 1 000 000 lei	11.3%	11.0%

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 55: Distribuţia cooperativelor agricole pe intervale de venituri în anul 2012

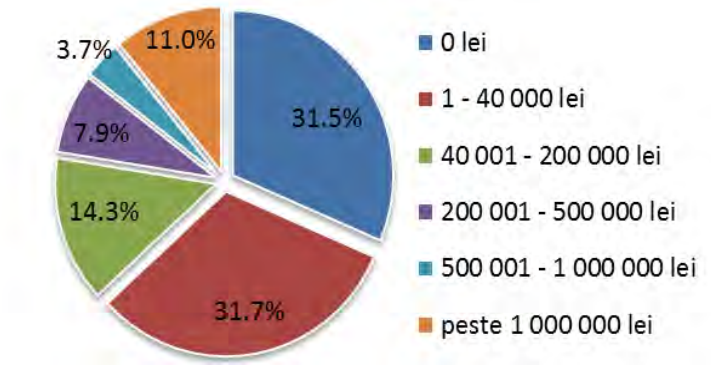

Tabel nr. 82: Evoluţia distribuţiei cooperativelor agricole pe intervale de profituri în perioada 2011 - 2012

Intervale de profituri	(% în total profituri cooperative agricole)	
	2011	2012
0 lei	49.8%	**61.0%**
1 - 40 000 lei	37.8%	31.7%
40 001 - 200 000 lei	10.5%	5.3%
200 001 - 500 000 lei	0.7%	1.7%
peste 500 000 lei	1.1%	0.3%

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 56: Distribuţia cooperativelor agricole pe intervale de profit în 2012

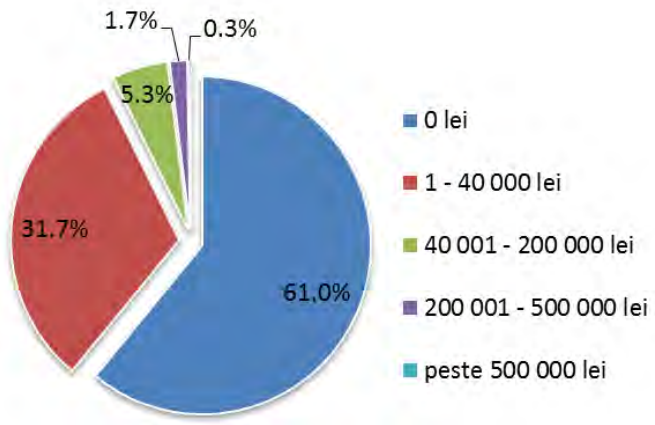

Grafic nr. 57: Evoluţia cooperativelor agricole cu profit (% în total cooperative agricole) în perioada 2011 - 2012

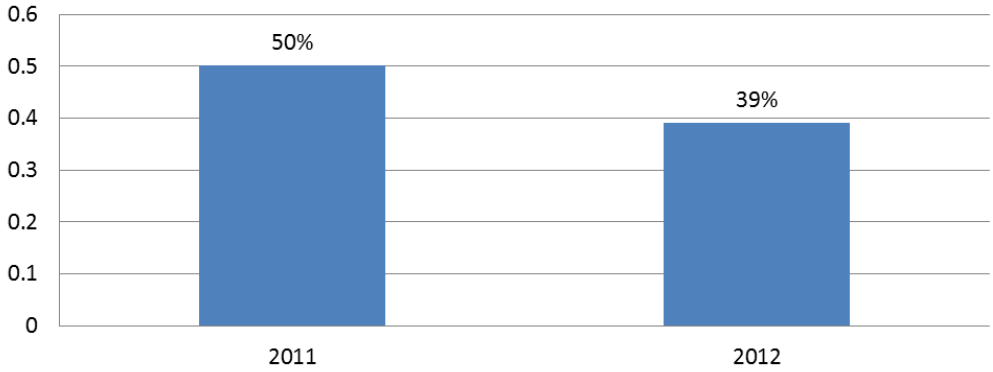

Analiza personalului salariat în cooperaţia agricolă arată o uşoară creştere a numărului total de salariaţi de la 224 salariaţi în 2011 la 247 salariaţi în 2012 (rată de creştere de 10,26%). Numărul mediu de salariaţi în ambii ani a fost de 1 salariat, iar valoarea medianei şi distribuţia pe intervale de salariaţi indică o inegalitate extremă: în 2012, 74,5% din cooperativele agricole nu au avut nici un angajat, 21,7% au avut între 1 şi 5 angajaţi, în timp ce numai 2,6% din total cooperative agricole au avut între 6 şi 10 angajaţi, şi 1,2% între 11 şi 20 de angajaţi. Modelul distribuţiei pe intervale de salariaţi este asemănător anului 2011.

Nivelul salarizării este similar cooperativelor meşteşugăreşti şi de consum: în anul 2012 salariul mediu brut lunar/organizaţie a fost de 1283 lei, în creştere cu 41,76% comparativ cu 2011.

Tabel nr. 83: Evoluţia personalului salariat în cooperaţia agricole în perioada 2011 - 2012

COOP Agricole	2011	2012
Nr. salariaţi total	224	247
Nr. mediu salariaţi	1	1
Mediana salariaţi	0	0

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 84: Distribuţia cooperativelor agricole pe intervale de salariaţi în perioada 2011 - 2012

	COOP Agricole (%)	
	2011	**2012**
niciun angajat	73.6%	**74.5%**
1-5 angajaţi	23.0%	**21.7%**
6-10 angajaţi	1.9%	2.6%
11-20 angajaţi	1.1%	1.2%
peste 20 de angajaţi	0.4%	0.0%

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 58: Distribuţia cooperativelor agricole pe intervale de salariaţi în anul 2012

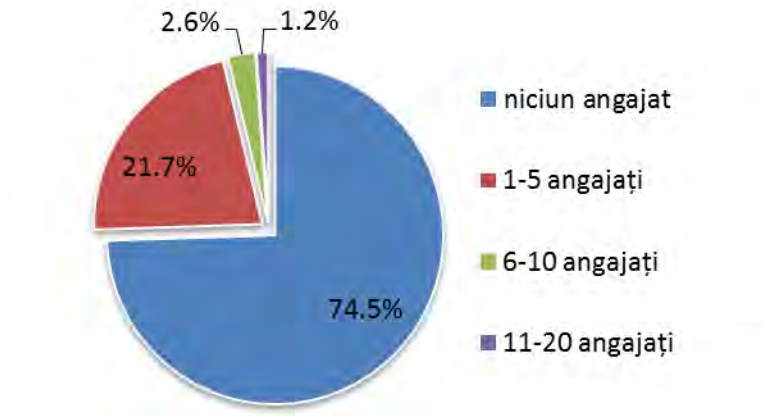

Tabel nr. 85: Indicatori privind salarizarea în cooperaţia agricolă în anii 2011 şi 2012

	2011	**2012**
Total salariaţi	224	247
Salarii şi indemnizaţii – brut (mii lei)	2.432	3.803
Salariul mediu brut/an/organizaţie (lei)	10.857	15.396
Salariul mediu brut/lunar/organizaţie (lei)	905	1.283

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Cooperativele de credit (Băncile cooperatiste)

Băncile cooperatiste sunt instituţii de credit constituite ca asociaţii autonome de persoane fizice unite voluntar în scopul îndeplinirii nevoilor şi aspiraţiilor lor comune de ordin economic, social şi cultural, a căror activitate se desfăşoară, cu precădere, pe principiul într-ajutorării membrilor cooperatori. Legislaţia aferentă cooperativelor de credit este reprezentată de Ordonanţa de Urgenţă 99 din 6 decembrie 2006 (OUG 99/2006) privind instituţiile de credit şi adecvarea capitalului, Titlul V Organizaţii cooperatiste de credit.

În tabelul şi în graficele următoare este prezentată ***evoluţia principalilor indicatori economico-financiari ai cooperativelor de credit în perioada 2005 - 2012.*** Observăm o creştere a

numărului de cooperative de credit începând cu anul 2009, în prezent putând vorbi de o stabilizare la 86 de organizaţii[31]. Imobilizările totale au înregistrat un trend crescător în perioada 2007 - 2011 (+117,40% pe întreg intervalul), după care, în anul 2012 se înregistrează o scădere bruscă faţă de anul 2011, cu 29,7%. În anul 2012 media imobilizărilor a fost de 1004 mii lei, iar valoarea medianei indică faptul că 50% din cooperativele de credit au avut imobilizări mai mici sau egale cu 595 mii lei. Acelaşi trend crescător în intervalul 2007 - 2011, urmat de scădere în 2012, îl observăm şi în cazul veniturilor totale. Cooperativele de credit au cumulat în anul 2012 venituri totale în valoare de 156.339 mii lei, în scădere cu 21,19% faţă de nivelul veniturilor din 2011. Media veniturilor totale în 2012 a fost de 1.818 mii lei. O evoluţie oscilantă în perioada 2010 - 2012 observăm în cazul numărului de angajaţi, însă per total interval 2005 - 2012 putem vorbi de o creştere substanţială a angajaţilor de 40,72%, considerând revenirea din anul 2012.

Tabel nr. 86: Evoluţia indicatorilor economico - financiari ai cooperativelor de credit în perioada 2005 - 2012

Cooperative de credit/ Bănci Cooperatiste	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Nr. de organizaţii	**132**	**93**	**65**	**75**	**87**	**86**
Total Imobilizări (mii lei)	**72.622**	**55.716**	**81.708**	**115.723**	**121.132**	**86.371**
Medie Imobilizări (mii lei)	550	599	1.257	1.543	1.392	1.004
Mediana Imobilizări (mii lei)	321	242	277	1.065	209	595
Venituri totale (mii lei)	**140.494**	**112.839**	**132.702**	**185.119**	**195.903**	**156.339**
Medie Venituri (mii lei)	1.064	1.213	2.042	2.468	2.252	1.818
Mediana Venituri (mii lei)	523	702	372	1.711	1.153	1.067
Cheltuieli totale (mii lei)	**127.730**	**105.097**	**131.993**	**179.088**	**185.964**	**153.768**
Medie Cheltuieli (mii lei)	968	1.130	2.095	2.420	2.138	1.788
Mediana Cheltuieli (mii lei)	372	661	779	1.909	1.073	1.070
Total Personal	**1.456**	**1.315**	**1.419**	**2.003**	**1.858**	**2.049**
Medie Personal	11	14	22	27	21	24
Mediana Personal	7	8	3	21	2	16
Rezultatul net al exercițiului – profit (mii lei)	**12.766**	**7.866**	**2.980**	**5.675**	**9.078**	**6.284**
Medie excedent (mii lei)	97	85	46	76	104	73
Mediana excedent (mii lei)	35	24	0	14	10	2
% Cooperative cu profit net	**73%**	**66%**	**49%**	**59%**	**58%**	**52%**
Marja profitului net: Profit Net/ Cheltuieli totale (%)	**10.0%**	**7.5%**	**2.3%**	**3.2%**	**4.9%**	**4.1%**

Sursa: INS 2005 - 2012, prelucrare FDSC-IES

[31] Precizăm că numărul de organizaţii este conform denumirii şi formei juridice înregistrate la Institutul Naţional de Statistică. Menţionăm că în anul 2012, din cele 86 de organizaţii cooperatiste de credit din analiză, 38 de organizaţii au depus bilanţ contabil de societate comercială şi nu fac parte din Reţeaua Creditcoop şi nu figurează în Registrul Băncii Naţionale a României. la secţiunea Organizaţii cooperatiste de credit.

Grafic nr. 59: Evoluţia numărului de cooperative credit în perioada 2005 - 2012

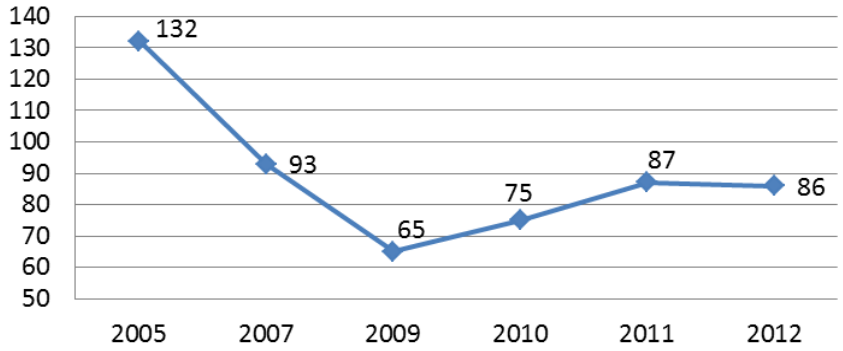

Grafic nr. 60: Evoluţia activelor imobilizate ale cooperativelor de credit în perioada 2005 - 2012

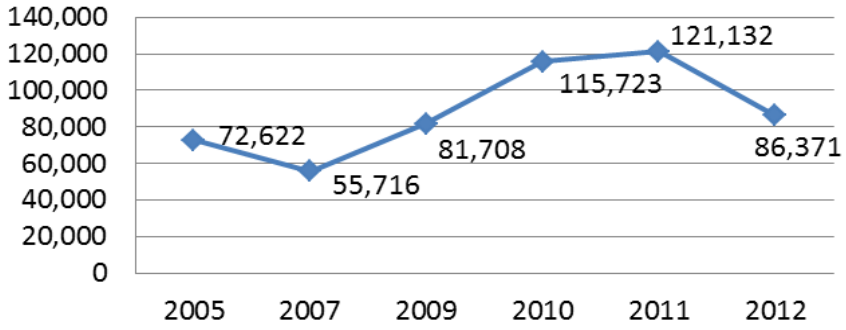

Grafic nr. 61: Evoluţia veniturilor totale ale cooperativelor de credit în perioada 2005 - 2012

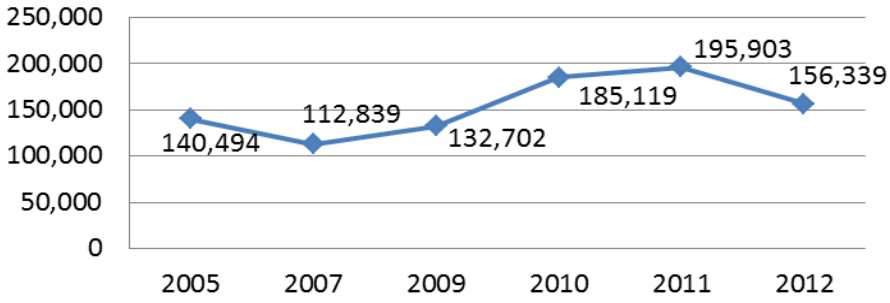

Grafic nr. 62: Evoluţia numărului de angajaţi ai cooperativelor de credit în perioada 2005 – 2012

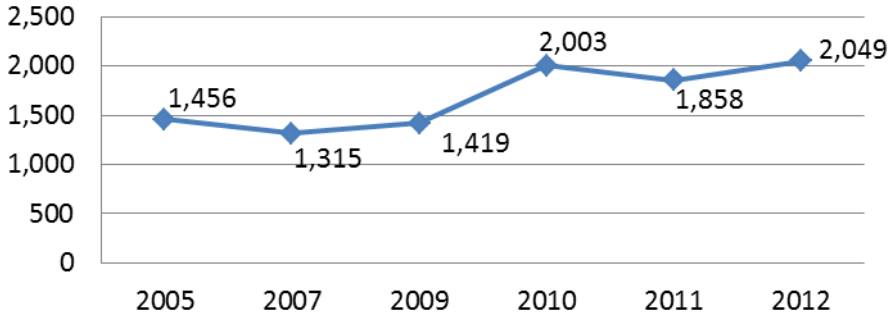

Calculele privind ***nivelul salarizării*** în cooperaţia de credit, arată în anul 2012 un salariul mediu brut/lunar/organizaţie de 2.274 mii lei. Cooperativele de credit au cele mai mari salarii comparativ cu celelalte tipuri de cooperative, foarte apropiat de nivelul salariului mediu brut pe ţară din 2012 (2.117 lei), ceea ce însemană că au reuşit să creeze locuri de muncă cu o remunerare decentă.

Tabel nr. 87: Indicatori privind salarizarea în cooperaţia de credit în anii 2011 şi 2012

	2011	2012
Total salariaţi	1.858	2.049
Salarii - brut(mii lei)	56.662	55.937
Salariul mediu brut/an/organizaţie (lei)	30.496	27.299
Salariul mediu brut/lunar/organizaţie (lei)	2.541	2.274

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Analiza distribuţiei regionale a principalilor indicatori ai cooperativelor de credit în 2012, indică faptul că cele mai multe cooperative de credit sunt concentrate în regiunile Sud-Est, Nord-Vest şi Sud, veniturile şi activele cele mai ridicate sunt concentrate în regiunile Nord-Vest, Nord-Est şi Bucureşti-Ilfov, iar cele mai multe locuri de muncă au fost create în regiunile Nord-Est, Sud-Est şi Sud.

Tabel nr. 88: Distribuția regională a principalilor indicatori ai cooperativelor de credit în 2012

	Nord-Est	Vest	Sud-Est	Centru	Nord-Vest	Sud-Vest	Sud	București-Ilfov
Nr. organizații	13	10	**14**	9	**14**	8	**14**	4
Venituri toale (mii lei)	**25.254**	9.379	17.545	16.879	**26.604**	17.836	19.874	**22.964**
Active Imbiliziate (mii lei)	**12.389**	5.879	8.366	10.614	**15.182**	9.246	9.337	**15.353**
Total Personal	**328**	121	**275**	273	263	282	**322**	185

Sursa: INS 2012, prelucrare FDSC-IES

Nivelul creditării şi al depozitelor atrase - 2011 şi 2012

Conform legislaţiei, cooperativele de credit pot să atragă depozite sau alte fonduri rambursabile de la membrii acestora, precum şi de la persoane fizice, juridice ori alte entităţi, care domiciliază, au reşedinţa sau locul de muncă, respectiv au sediul social şi desfaşoară activitate, în raza teritorială de operare a cooperativei de credit. Cooperativele de credit pot să acorde credite: membrilor acestora, cu prioritate; persoanelor fizice, persoanelor juridice ori altor entităţi fără personalitate juridică, ce domiciliază, au reşedinţa sau locul de muncă, respectiv au sediul social şi desfăşoară activitate, in raza teritorială de operare a cooperativei de credit, la un nivel care să nu poată depăşi 25% din activele cooperativei de credit. Cooperativele de credit pot să deruleze credite, în numele şi pe contul statului, din surse puse la dispoziţie, destinate persoanelor enumerate mai sus şi/sau destinate finanţărilor unor proiecte de

dezvoltare/reabilitare a activităţilor economice şi sociale din raza teritorială de operare a cooperativei de credit.

Tabelul de mai jos evidenţiază depozitele atrase şi creditele acordate de cooperaţia de credit în anii 2011 şi 2012. Observăm creşterea depozitelor atrase în 2012 faţă de 2011 cu 25,47% ceea ce indică în acelaşi timp creşterea gradului de încredere în aceste entităţi, şi o uşoară scădere (-3,82%) a creditelor acordate, explicabilă prin conjunctura economică care a afectat întregul sistem bancar. În anul 2012 cooperaţia de credit a reuşit să atragă depozite de 537.590 mii lei (cu o medie a depozitelor de 11.200 mii lei/organizaţie, valoare foarte apropiată medianei), şi să ofere credite în valoare de 462.080 mii lei (cu o medie a creditelor de 9627 mii lei, valoare apropiată medianei).

Tabel nr.89: Evoluţia depozitelor atrase şi creditelor acordate de cooperativele de credit în perioada 2011 - 2012

	2011			2012		
	Suma	Media	Mediana	Suma	Media	Mediana
Depozite (mii lei)	**428.459**	9.521	9.645	**537.590**	11.200	11.044
Creanţe asupra clientelei (mii lei)	**480.476**	10.677	10.833	**462.080**	9.627	9.111

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Conform datelor CREDITCOOP[32], în anul 2012 *activitatea de creditare a Băncii Centrale Cooperatiste CREDITCOOP[33] s-a adresat cu preponderenţă persoanelor fizice* (97,18% din total clienţi au fost persoane fizice, iar numai 2,82% au fost persoane juridice). Regiunile care au absorbit un volum ridicat de credite au fost: Nord- Est (18,20% din total credite persoane fizice), Sud (18,42%) şi Nord-Vest (15,91%). În ceea ce priveşte defalcarea creditelor acordate persoanelor fizice la nivelul reţelei CREDITCOOP pe zone geografice şi pe mediu urban şi rural, *cea mai mare parte a creditelor a fost absorbită de mediul rural (61,33% din total credite)*, iar 38,67% de mediul urban. Regiunile în care mediul rural a apelat cel mai mult la creditarea oferită de cooperaţie au fost regiunile Nord-Est (a absorbit 13,23% din volumul creditelor pe rural), Nord-Vest (11,78%), şi Sud-Muntenia (10,43%). Cele mai multe credite acordate au fost pe termen scurt şi mediu: 6 - 12 luni, 1 - 2 ani şi 2 -3 ani.

Cooperativele de gradul 2 - analiza în detaliu 2011 şi 2012

Cooperativa de gradul 2 este o persoană juridică constituită din societăţi cooperative de gradul 1, în majoritate, şi alte persoane fizice sau juridice, în scopul integrării pe orizontală sau pe

[32] Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP, Raport privind cerinţele de publicare şi transparenţă 2012, p. 28 - 29.
[33] Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP este instituţia de credit constituită prin asocierea băncilor cooperatiste din România, în scopul gestionării intereselor lor comune, urmăririi centralizate a respectării dispoziţiilor legale şi a reglementărilor-cadru aplicabile, prin exercitarea supravegherii şi a controlului administrativ, tehnic şi financiar asupra organizării şi funcţionării acestora. În anul 2012 Reţeaua CREDITCOOP era formată din 48 de bănci asociate.

verticală a activităţii economice desfăşurate de acestea. Participarea cumulată a societăţilor cooperative de gradul 1 la constituirea capitalului social al societăţii cooperative de gradul 2 nu poate fi mai mică de 67% .

Tabelul următor prezintă principalii indicatori economici şi ai rezultatului net al exerciţiului financiar pentru cooperativele de gradul 2 în anii 2011 si 2012 (12 organizaţii în anul 2011, respectiv 11 în 2012). Datele evidenţiază faptul că integrarea pe orizontală sau pe verticală a activităţii economice desfăşurate de cooperativele de gradul 1, poate conduce la creşterea rentabilităţii economice, în anul 2012, 90,9% din cooperativele de gradul 2 înregistrând profit, iar rata profitului fiind de 9,73%, net superioară marjelor de profit obţinute de cooperativele de gradul 1. Printre cooperativele de gradul 2 care au obţinut venituri totale ridicate în 2012 s-au numărat Banca Centrală Cooperatistă CreditCoop, Cooperativa agricolă de gardul 2 Montefeltro, Federalcoop - Satu Mare, Dâmboviţa, Cluj.

Tabel nr.90: Principalii indicatori economici şi ai rezultatului net al exerciţiului financiar pentru cooperativele de gradul 2 în anii 2011 si 2012

	2011	2012
Nr. organizaţii	**12**	**11**
Total active (mii lei)	**29.142**	**23.967**
Venituri totale (mii lei)	**51.300**	**55.862**
Cheltuieli totale (mii lei)	49.478	50.543
Rezultatul net al exerciţiului - profit (mii lei)	**1.611**	**4.916**
% coop. de gradul 2 cu profit	***58.3%***	***90.9%***
Rata profitului	3.26%	9.73%
Total angajaţi	**451**	**424**

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Organizaţii de reprezentare a cooperativelor - analiza în detaliu 2011 şi 2012

Această secţiune prezintă principalii indicatori economici şi ai rezultatului net al exercitiului financiar şi din activitatea economică pentru organizaţiile de reprezentare a cooperativelor in anii 2011 si 2012. Observăm un număr stabil al acestor organizaţii: 75 de organizaţii, atât în 2011, cât şi în 2012. Majoritatea indicatorilor economici (total imobilizări, total venituri, total cheltuieli, total personal) au valori apropiate în cei doi ani de analiză. Observăm uşoare creşteri a veniturilor din activităţi economice, a profitului net din activitatea economică, şi a salariaţilor pentru activitatea economică. De asemenea, aceste organizaţii au dovedit eficienţă în funcţionare, aproximativ 50% având excedent, iar din cele cu activitate economică 100% obţinând profit. Rata profitului a fost ridicată în ambii ani, aproximativ 18%. În anul 2012, printre organizaţiile de reprezentare a cooperativelor care au obţinut cele mai ridicate venituri totale s-au numărat UCECOM, CENTROCOOP, Uniunile Judeţene ale Cooperaţiei de Consum Ilfov, Bihor şi Constanţa.

Tabel nr. 91: Principalii indicatori economici şi ai rezultatului net al exercitiului financiar şi din activitatea economică pentru organizaţii de reprezentare a cooperativelor in anii 2011 si 2012

	2011	2012
Nr. Organizaţii	**75**	**75**
Total imobilizări (mii lei)	**118.891**	**117.486**
Medie imobilizări (mii lei)	1.585	1.566
Mediana imobilizări (mii lei)	54	54
Cuartila 3 imobilizări (mii lei)	298	268
Venituri totale (mii lei)	**29.828**	**30.772**
Medie venituri totale (mii lei)	398	410
Mediana venituri totale (mii lei)	169	140
Cuartila 3 venituri totale (mii lei)	375	416
Cheltuieli totale (mii lei)	**32.117**	**31.670**
Total excedent net (mii lei)	1.454	1.903
% organizaţii cu excedent net	57.3%	44.0%
Total personal	**523**	**527**
Venituri din activităţi economice (mii lei)	**20.583**	**22.858**
Medie venituri din activitatea economică (mii lei)	274	305
Mediana venituri din activitatea economică (mii lei)	0	0
Cuartila 3 venituri din activitatea economică (mii lei)	306	275
Cheltuieli din activitatea economică (mii lei)	17.066	18.987
Profit net din activitatea economică (mii lei)	**3.017**	**3.515**
% organizaţii cu profit net	***100%***	***100%***
Rata profitului	**17.7%**	**18.5%**
Total personal pentru activitatea economică	**237**	**263**

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Profil cooperative 2011 şi 2012 (indicatori medii)

În încheierea acestei secţiuni, prezentăm în tabelele următoare valorile medii ale indicatorilor cooperativelor meşteşugăreşti, de consum, agricole şi de credit pentru anii 2011 şi 2012. Fără a ne propune o comparaţie care ar fi irelevantă datorită specificului domeniilor de activitate, observăm la cooperativele de credit valori mai mari la majoritatea indicatorilor: active imobilizate, venituri totale, rata profitului, salariul mediu brut.

Tabel nr. 92: Profil cooperativă meşteşugărească 2011 şi 2012 (indicatori medii)

COOP MEŞTEŞUGĂREASCĂ	2011	2012
Active imobilizate - medie (lei)	735.901	708.454
Venituri totale - medie (lei)	869.933	849.925
Rata profitului - medie	3.5%	3.3%
Nr. Salariaţi- medie	28	26
Salariul mediu brut (lei)	1.061	1.106

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 93: Profil cooperativă de consum 2011 şi 2012 (indicatori medii)

COOP CONSUM	2011	2012
Active imobilizate - medie (lei)	277.065	282.229
Venituri totale - medie (lei)	628.764	608.203
Rata profitului - medie	1.4%	2.1%
Nr. salariaţi - medie	8	8
Salariul mediu brut (lei)	1.108	1.164

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 94: Profil cooperativă agricolă 2011 şi 2012 (indicatori medii)

COOP AGRICOLĂ	2011	2012
Active imobilizate - medie (lei)	230.501	482.549
Venituri totale - medie (lei)	860.373	891.228
Rata profitului - medie	2.5%	2.7%
Nr. salariaţi - medie	1	1
Salariul mediu brut (lei)	905	1.283

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 95: Profil cooperativă de credit 2011 şi 2012 (indicatori medii)

COOP CREDIT	2011	2012
Active imobilizate - medie (lei)	1.392.326	1.004.316
Venituri totale - medie (lei)	2.251.760	1.817.896
Rata profitului - medie	4.9%	4.1%
Nr. salariaţi - medie	21	24
Salariul mediu brut (lei)	2.541	2.274

Sursa: INS 2011 - 2012, prelucrare FDSC-IES

Casele de Ajutor Reciproc

Casele de ajutor reciproc *(CAR)* din punct de vedere legislativ sunt înfiinţate ca asociaţii fără scop patrimonial şi se împart în două mari categorii: ***case de ajutor reciproc ale salariaţilor*** (CARS, înfiinţate conform legii nr. 122/1996) şi ***case de ajutor reciproc ale pensionarilor*** (CARP, înfiinţate conform legii nr. 540/2002). CAR pot fi considerate că fac parte din categoria *societăţilor mutuale de economisire* sau a *uniunilor de credit*, având rolul principal de a strânge fonduri de la membri în „fondul social" şi de a oferi împrumuturi cu dobândă avantajoasă membrilor (uneori şi ajutorare în situaţii deosebite - susţinerea cheltuielilor de înmormântare etc), contribuind astfel la obiectivul european de prevenire a excluziunii sociale. CAR sunt încadrate de legislaţia naţională în categoria *instituţiilor financiare nebancare (IFN)* şi sunt înregistrate în Registrul de evidenţă al instituţiilor financiare nebancare al Băncii Naţionale a României, alături de casele de amanet şi de alte entităţi fără scop patrimonial cu activităţi în acest domeniu. Ele nu sunt instituţii de credit (instituţii financiare monetare), în sensul în care

nu pot atrage depozite sau alte fonduri rambursabile de la public şi oferi credite în cont propriu şi/sau emite monedă electronică.

Istoria creditului mutual datează în România încă din secolul al XVIII-lea când în Transilvania s-au constituit astfel de asociaţii, urmând modelul breslelor care aveau şi un caracter de întrajutorare. Literatura de specialitate menţionează[34]: în anul 1722 a apărut la Reşiţa aşa numita „ladă frăţească" (Bruderlade), asociaţie ce a luat fiinţă după modelul asociaţiilor miniere din Europa Centrală ce funcţionau încă din sec.XV-XVI; în anul 1789 la Baia-Mare exista Casa principală frăţească, care ulterior s-a extins şi la metalurgiştii din localitate; în anul 1835 a luat fiinţă la Brasov, Casa de Păstrare "Kronstadter Allgemeine Sparkassa", constituită din depunerile membrilor. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea apar primele uniuni de credit rezultate din iniţiativele unor categorii sociale, cum ar fi mici meşteşugari, comercianţi, cadre didactice, muncitori ş.a. care îşi puneau o parte din economii în comun, ca bază pentru obţinerea creditelor (de exemplu: 1846, în Braşov – Asociaţia de Ajutor Reciproc Românească a lucrătorilor tipografi; 1855, în Brăila – Societatea de economie, credit şi ajutor „Înfrăţirea"; în 1858, în Bucureşti – „Casa de ajutor şi prevedere a lucrătorilor tipografi"; în 1863, în Bucureşti, „Casa de Ajutor Reciproc a tipografilor din România", avându-l ca preşedinte pe C.A.Rosetti; în 1868, în comuna Chirnogi, judeţul Ilfov – „Societatea de înlesnire interioară a comunei Chirnogi", considerată prima asociaţie de credit modernă care funcţiona legal în România – cu personalitate juridică; în 1870, în Bucureşti – „Economia – Asociaţiune de credit popular", casă de economii şi credite fondată de Petre S.Aurelian[35] etc). Casele de ajutor reciproc au fost mereu prin tradiţie sprijin pentru persoanele cu venituri scăzute în România, menţinându-şi credibilitatea atât în perioada comunistă, cât şi după anul 1990, făcând faţă transformărilor economice şi schimbărilor globale, supravieţuind şi dezvoltându-se până în prezent, când se înscriu pe direcţia instituţiilor de microfinanţare promovate la nivel european. Menţionăm în acest sens faptul că, recent, în cadrul primelor etape ale iniţiativei comune europene JASMINE[36], din România au fost selectate 6 CAR pentru a beneficia de furnizarea de asistenţă tehnică, evaluare şi formare ca furnizori de microcredite.

În anul 2012, în Registrul de evidenţă Instituţii Financiare Nebancare, Secţiunea B - Case de Ajutor Reciproc al Băncii Naţionale a României au fost înregistrate un număr total de 2845 CAR[37]. Efectiv, au fost însă active (cu bilanţ contabil raportat la INS) un număr de *2.767 CAR, din*

34 Conform raport de cercetare realizat de Mircea Kivu - Accesul la finanțare în România. Casele de Ajutor Reciproc și Cooperativele de Credit - Dimenisuni, performanțe, tendințe, provocări (2011), preluat din Lambru M., Organizațiile de ajutor reciproc, Editura Polirom 2013, p.37

35 UNCARSR, File de istoria caselor de ajutor reciproc ale salariaţilor din România, a se vedea: http://www.uncar.ro/Istoria-Car.aspx

36 JASMINE este cea de-a patra initiativa comună a Comisiei Europene, Băncii Europene de Investitii (BEI) şi a Fondului European de Investiţii (FEI). Scopul JASMINE este de a stimula capacitatea furnizorilor de microcredite/instituţiilor de microfinantare in diverse domenii, printre care buna guvernanţa, sistemele de informaţii, managementul riscurilor şi planificarea strategică, ajutându-le, astfel, sa devină operatori sustenabili şi viabili pe piata microcreditelor.

37 menţionăm că în Registrul de evidenţă Instituţii Financiare Nebancare, Secţiunea B - Case de Ajutor Reciproc al Băncii Naţionale a României, nu sunt cuprinse CAR din unităţi militare

care 2.569 CARS (92,84% din total CAR) şi 198 CARP (7,16% din total CAR), rata de activitate pentru total CAR fiind de 97,3%. În evoluţie, observăm o creştere nesemnificativă a numărului de CAR, atât la CAR înregistrate în Registrul BNR (+0,85%), cât şi ca organizaţii active (+1,17%) în 2012 comparativ cu 2011.

Din cele 2.569 CARS din 2012, cea mai mare parte (72% din total CARS), 1852 de organizaţii sunt afiliate UNCARSR (Uniunea Naţională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaţilor din România). Cele 717 organizaţii neafiliate UNCARSR sunt fie CAR militare, poliţie sau alte structuri (295 de organizaţii), fie sunt afiliate altor federaţii, fie sunt neafiliate.

Tabel nr. 96 : Număr total CAR înregistrate şi active; rate de activitate în 2011 şi 2012

	2011	2012
CAR înregistrate (Registrul BNR)	2.821	2.845
CAR active (cu bilanț INS)	2.735	2.767
Rata de activitate (%)	97.0%	97.3%

Sursa: Banca Naţională a României - Registrul de evidenţă Instituţii Financiare Nebancare, Secţiunea B - Case de Ajutor Reciproc; INS 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Principalii indicatori ai CAR active au înregistrat o evoluţie pozitivă în anul 2012 comparativ cu anul 2011. CAR au cumulat în anul 2012 active în valoare de 3.624.190 mii lei (în creştere cu 7,31% faţă de anul 2011), au obţinut venituri totale de 589.143 mii lei (în creştere cu 4,06% faţă de anul 2011), şi au angajat un total de 5.403 persoane (în creştere cu 1,31% faţă de anul 2011).

Tabel nr. 97 : Principalii indicatori CAR active în anii 2011 şi 2012

2011	Număr organizaţii	Active (mii lei)	Venituri (mii lei)	Angajaţi
CAR, din care:	**2.735**	**3.377.058**	**566.148**	**5.333**
CARP	193	678.768	145.194	2.176
CARS	2.542	2.698.290	420.954	3.157

2012	Număr organizaţii	Active (mii lei)	Venituri (mii lei)	Angajaţi
CAR, din care:	**2.767**	**3.624.190**	**589.143**	**5.403**
CARP	198	768.865	159.879	2.240
CARS	2.569	2.855.325	429.264	3.163

Sursa: INS, 2011 - 2012, UNCARSR (date de bilanţ încarcate pe site) 2011 – 2012

Grafic nr. 63: Evoluţia numărului CAR active în 2011 - 2012

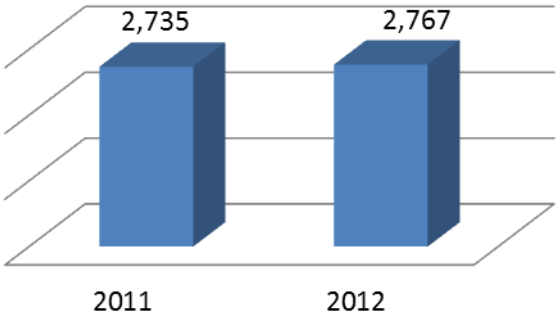

Grafic nr. 64: Structura CAR active (cu bilanţ contabil la INS) în 2012 (% număr de organizaţii pe tipuri în total CAR active)

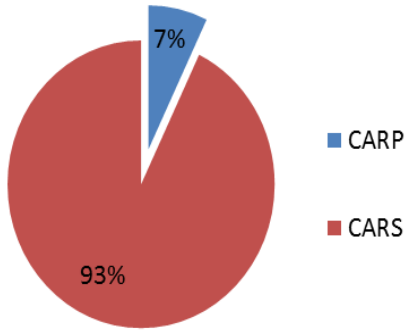

Grafic nr. 65: Evoluţia activelor şi veniturilor CAR în 2011 - 2012 (mii lei)

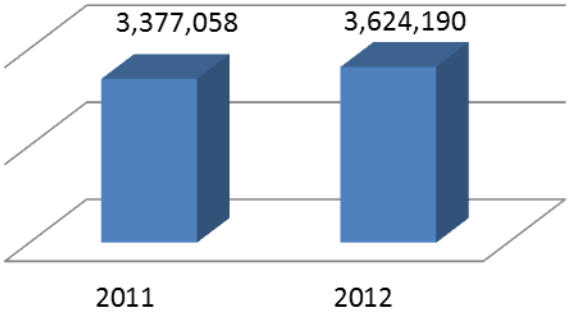

Grafic nr. 66: Venituri CAR în 2011 - 2012 (mii lei)

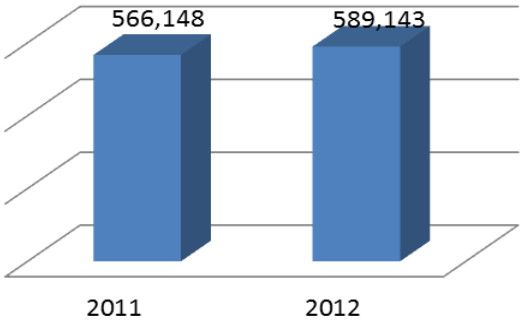

Grafic nr. 67 Evoluţia angajaţilor CAR în 2011 – 2012

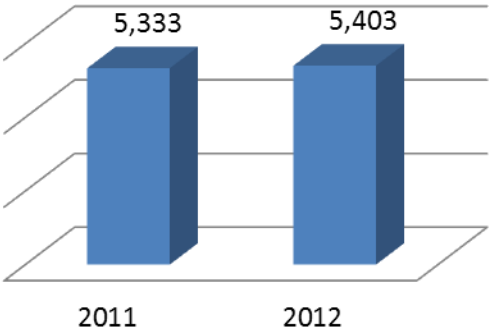

Grafic nr.68 : Structura veniturilor CAR pe tipuri de organizaţii în 2012 (% în total venituri CAR)

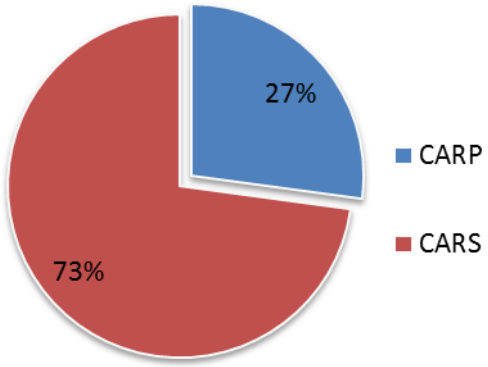

Grafic nr. 69:
Structura activelor CAR pe tipuri de organizaţii în 2012 (% în total active CAR)

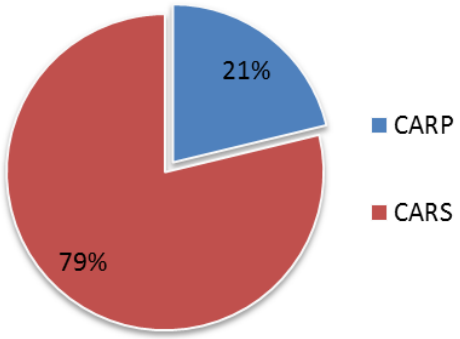

Grafic nr. 70:
Structura angajaţilor CAR pe tipuri de organizaţii în 2012 (% în total angajaţi CAR)

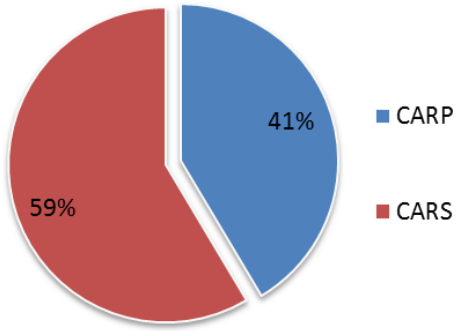

Tabel nr. 98 : Evoluţia numărului de membri CAR în perioada 2010 - 2012 (estimate)

Nr. membri (mii)	2010	2011	2012
CAR, din care:	**3.237**	**3.125**	**3.028**
CARP	2.000	1.853	1.811
CARS	1.237	1.272	1.217

Sursa: estimate autori în baza datelor INS 2011-2012, UNCARSR 2011 - 2012, F.N. CARP Omenia 2011- 2012; estimate autori Atlasul Economiei Sociale ediţia 2012 pentru anul 2010

Metodologia de estimare a numărului membrilor CAR în 2011 şi 2012:

Nr. membri	*2011*	*2012*
Nr. membri CAR afiliate UNCARSR	*935.286*	*877.895*
Nr. membri CAR neafiliate UNCARSR (Nr. mediu membri CAR afiliată UNCARSR x nr. CAR neafiliate UNCARSR)	*337.674*	*339.858*
Total membri CARS (1)	***1.272.960***	***1.217.753***
Nr. membri CAR afiliate F.N.CARP Omenia	*1.373.400*	*1.417.979*
Nr. membri CAR neafiliate F.N.CARP Omenia (Nr. mediu membri CARP membră F.N.CARP Omenia x nr. CARP neafiliate F.N.CARP Omenia)	*480.210*	*393.375*
Total membri CARP (2)	***1.853.610***	***1.811.354***
Total membri CAR (1 + 2)	***3.126.360***	***3.029.125***

Casele de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor (CARP)

La sfârşitul anului 2012, în România funcţionau un număr de 198 CARP, număr în uşoară creştere faţă de anul 2011 (+2,5%). În prezent, Federaţia Naţională Omenia a Caselor de Ajutor Reciproc a Pensionarilor din România, cea mai puternică organizaţie de pensionari din ţară, are

142 CARP-uri afiliate, cu peste 1.400.000 membri răspânditi atât în mediul urban (53%), cât si în mediul rural (47%)[38].

În anul 2012, regiunile care au concentrat cele mai multe CARP au fost: regiunea Nord-Est (18% din total CARP), Sud-Muntenia (16% din total CARP) şi Sud-Vest (15% din total CARP). Peste 90% din total CARP au fost situate în mediul urban. Modelul distribuţiei pe regiuni de dezvoltare şi pe mediile urban-rural a fost similar anului 2011.

Tabel nr. 99: Evoluţia nr. CARP în perioada 2000 - 2012

Număr organizații	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012
CARP	133	170	186	193	203	193	198

Sursa: INS, 2000 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 71: Evoluţia numărului CARP în perioada 2000 - 2012

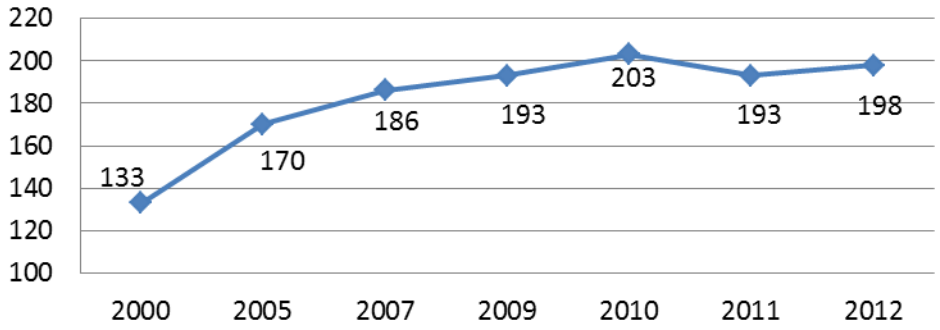

Tabel nr. 100: Distribuţia regională a CARP în anii 2011 şi 2012

Regiunea de dezvoltare	2011		2012	
	CARP	CARP(%)	CARP	CARP(%)
NORD-EST	**35**	**18%**	**35**	**18%**
SUD-EST	22	11%	21	11%
SUD-MUNTENIA	**31**	**16%**	**31**	**16%**
SUD-VEST	**30**	**16%**	**30**	**15%**
VEST	23	12%	26	13%
NORD-VEST	21	11%	23	12%
CENTRU	20	10%	22	11%
BUCUREȘTI	11	6%	10	5%
Distribuţia rural - urban				
Rural	16	8%	17	9%
Urban	***177***	***92%***	***181***	***91%***

Sursa: INS, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

[38] date conform Federaţia Naţională Omenia a Caselor de Ajutor Reciproc a Pensionarilor din România, extrase din: http://www.fn-omenia.ro/Introducere.htm în aprilie 2014.

La sfârşitul anului 2012, ***patrimoniul CARP*** se ridica la 1.170.968 mii lei, din care 768.866 mii lei active imobilizate şi 402.102 mii lei active circulante.

Imobilizările CARP sunt aproape exclusiv de tip financiar, în anul 2012 imobilizările financiare având o pondere de 93,35% în total active imobilizate. Imobilizările au înregistrat o tendinţă ascendentă în intervalul 2005 - 2012 (au crescut de aproximativ 3 ori pe întreg intervalul), cu o creştere de 13,27% în 2012 faţă de 2011. Media activelor imobilizate a fost în 2012 de 3.883 mii lei, însă valoarea medianei indică faptul că jumătate dintre CARP au avut active sub 1.153 mii lei. Analiza distribuţiei CARP pe intervale de imobilizări indică o distribuţie inegală, 27,8% dintre organizaţii având în 2012 imobilizări între 1 - 500 mii lei, iar 33,8% dintre organizaţii concentrând imobilizări de valoare ridicată, peste 3.000 mii lei.

Datoriile pe termen scurt (datorii ce trebuie plătite până la 1 an) au fost de 10.954 mii lei, iar datoriile pe termen lung (datorii ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de 1 an) au fost de 1.827 mii lei în 2012.

Tabel nr. 101: Patrimoniul CARP în 2011 şi 2012

	2011	2012
Active imobilizate total (mii lei), din care:	**678.768**	**768.866**
Imobilizări necorporale (mii lei)	2.292	4.831
Imobilizări corporale (mii lei)	44.106	46.244
Imobilizări financiare (mii lei)	*632.370*	*717.790*
Active circulante (mii lei)	**329.121**	**402.102**
Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă de până la 1 an (mii lei)	**10.477**	**10.954**
Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă de peste 1 an (mii lei)	**1.657**	**1.827**

Sursa: INS, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr.102: Evoluţie active imobilizate (total) CARP în perioada 2005 - 2012

CARP	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Total Active Imobilizate (mii lei)	196.560	318.804	507.371	674.163	678.768	768.866
Medie Active Imobilizate (mii lei)	1.156	1.714	2.629	3.321	3.517	3.883
Mediana Active Imobilizate (mii lei)	340	529	870	891	1.067	1.153

Sursa: INS, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 103: Distribuţia CARP pe intervale de imobilizări în perioada 2005 - 2012

	Total Imobilizări (%CARP)	
	2011	2012
0 lei	10.9%	8.6%
1 - 500 000 lei	25.9%	27.8%
500 001 - 1 000 000 lei	11.4%	12.1%
1 000 001 - 2 000 000 lei	13.0%	11.6%
2 000 001 - 3 000 000 lei	6.2%	6.1%
peste 3 000 000 lei	32.6%	33.8%

Sursa: INS, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Grafic nr.72: Evoluţia activelor imobilizate CARP în perioada 2005 - 2012

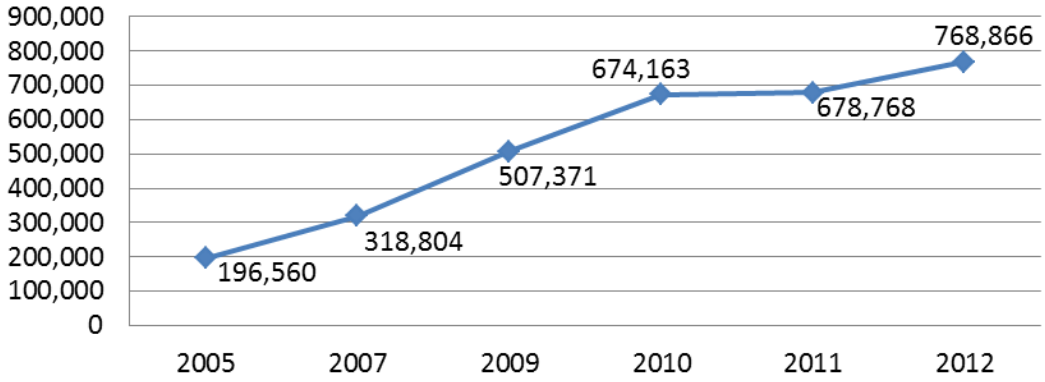

CAR operează cu fonduri proprii, colective şi indivizibile. Sursa împrumuturilor acordate de către CAR este reprezentată de depunerile (cotizaţiile) membrilor în ***fondul social***. În anul 2012, conform datelor de bilanţ INS, fondul social al CARP a fost de 987.357 mii lei, în creştere cu 16,89% faţă de anul 2011. ***Fondul de deces al membrilor*** CARP (fond tot de natură colectivă şi indivizibil, rezultat din contribuţiile membrilor) a fost de 38.933 mii lei, în creştere cu 23,18% faţă de anul 2011. O evoluţie pozitivă observăm şi în cazul capitalului permanent al CARP (total active minus datorii curente, +13,41% în 2012 faţă de 2011), ceea ce denotă creşterea finanţării pe termen lung a CARP.

Tabel nr. 104: Fondul social al membrilor CARP şi alte fonduri, capitalul permanent 2011 - 2012

	2011	2012
Fondul social al membrilor CARP (mii lei)	**844.661**	**987.357**
Fondul pentru ajutor de deces al membrilor CARP (mii lei)	31.606	38.933
Total active minus datorii curente (Capitalul Permanent) (mii lei)	668.291	757.912

Sursa: INS, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

În anul 2012, CARP au cumulat ***venituri totale*** în valoare de 159,879 mii lei. După scăderea înregistrată în anul 2010, veniturile totale CARP şi-au reluat trendul crescător, în 2011 crescând cu 78%, iar în 2012 crescând cu 10,11%. Media veniturilor totale a fost în anul 2012 de 807 mii lei. Indicatorii de tendinţă centrală (mediana şi cuartila 3) şi distribuţia CARP pe intervale de venituri arată că în anul 2012, 50% dintre CARP au obţinut venituri totale mai mici sau egale cu 305 mii lei, şi că numai 25% dintre organizaţii au obţinut venituri mari, peste 1.011 mii lei. Intervalele de venituri cu cele mai ridicate frecvenţe au fost 40.001 - 200.000 lei (23,7% dintre CARP obţinând în 2012 venituri încadrate în acest interval) şi intervalul peste 500.000 lei (41,9% dintre CARP obţinând în 2012 venituri încadrate în acest interval).

Spre deosebire de CARS, CARP pot realiza şi ***venituri din activităţi economice*** (de exemplu, unele CARP oferă la preţuri modice excursii, pelerinaje, cabinete medicale, prestări servicii reparaţii, coafor, frizerie, croitorie, magazine sociale etc). Veniturile din activităţi economice au avut o pondere mică în veniturile totale CARP pe întreg intervalul analizat, în 2012, ponderea acestora scăzând la 3% din venituri totale.

CARP au dovedit eficienţă în funcţionare pe întreg intervalul 2005 - 2012, în ultimii 2 ani ponderea CARP care au obţinut ***excedent*** ajungând la aproximativ 90% în total CARP, iar rata excedentului net stabilizându-se în jurul valorii de 32%.

Tabel nr. 105: Evoluţia principalilor indicatori economico-financiari ai CARP în perioada 2005 - 2012

CARP	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Medie venituri totale (mii lei)	369	462	594	402	752	807
Mediana venituri totale (mii lei)	146	184	260	44	302	305
Percentila 75 venituri totale (mii lei)	464	546	736	278	943	1.011
Venituri totale (mii lei), din care:	**62.721**	**85.977**	**114.639**	**81.574**	**145.194**	**159.879**
Venituri din activităţile economice (mii lei)	**3.566**	**4.344**	**6.723**	**3.757**	**5.365**	**5.000**
% Venituri din activităţile economice	**6%**	**5%**	**6%**	**5%**	**4%**	**3%**
Cheltuieli totale (mii lei)	48.415	71.198	85.027	69.686	109.580	122.019
Rezultatul net al exerciţiului - excedent (mii lei)	**14.712**	**15.239**	**30.634**	**14.270**	**36.191**	**38.842**
Rezultatul net al exerciţiului - deficit (mii lei)	406	460	1.022	2.382	578	982
% CARP cu rezultatul net al exerciţiului - excedent	**87.1%**	**88.7%**	**88.6%**	**60.1%**	**91.2%**	**89.9%**
Medie excedent (mii lei)	99	92	179	117	206	218
Mediana excedent (mii lei)	21	27	56	19	48	54
Percentila 75 excedent (mii lei)	87	98	212	118	198	234
Excedent net/Cheltuieli totale (%)	30.04%	21.4%	36.0%	20.5%	33.0%	31.8%

Sursa: INS, 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 106: Distribuţia CARP pe intervale de venituri în perioada 2005 - 2012

	Total Venituri (%CARP)				
	2005	**2007**	**2010**	**2011**	**2012**
0 lei	1.8%	1.6%	14.3%	1.6%	2.5%
1 - 40 000 lei	21.2%	17.2%	32.5%	14.5%	12.1%
40 001 - 200 000 lei	35.9%	33.3%	24.1%	21.2%	23.7%
200 001 - 500 000 lei	18.8%	21.5%	11.8%	22.8%	19.7%
peste 500 000 lei	22.4%	26.3%	17.2%	39.9%	41.9%

Sursa: INS, 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Grafic nr.73: Evoluţia veniturilor CARP, 2005 - 2012

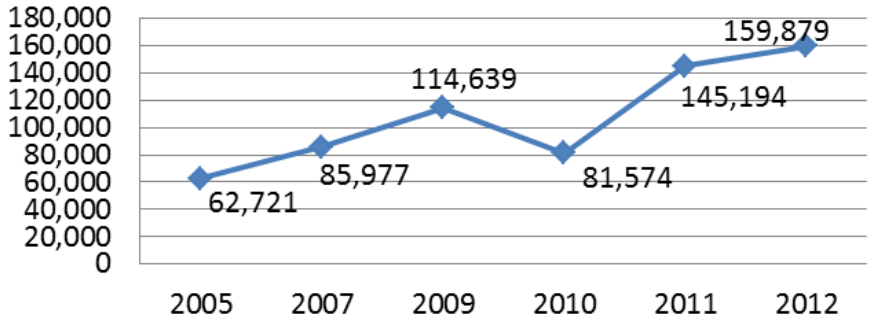

Datele din tabelele următoare referitoare la ***total angajaţi*** CARP trebuie privite şi analizate cu precauţie datorită faptului că datele de personal din bilanţuri ridică probleme de acurateţe[39]. În anul 2012, datele INS indică un nivel angajării CARP de aproximativ 2.200 salariaţi şi o medie de 12 angajaţi pe CARP, o evoluţie aproximativ constantă în intervalul 2011 - 2012. Valoarea medianei indică faptul că 50% dintre CARP au avut un număr de angajaţi de maxim 6, situaţie neschimbată pe întreg intervalul 2007 - 2012.

Distribuţia CARP pe intervale de salariaţi arată că în anii 2011 şi 2012, aproximativ 40% din total CARP au avut un număr de salariaţi situat în intervalul 1-5 salariați. Analiza distribuţiei pe baza datelor INS este validată de rezultatele cercetării pe un eşantion reprezentativ de CARP, efectuată de către ICCV, în cadrul proiectului Prometeus, 2011, variaţiile între cele două surse fiind relativ mici[40].

Tabel nr. 107: Evolutia indicatorilor privind angajarea in CARP in perioada 2000 - 2012

CARP	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Medie Personal	14	13	14	12	12	12
Mediana Personal	7	6	6	6	6	6
Total Personal	**2.345**	**2.368**	**2.724**	**2.510**	**2.176**	**2.240**

Sursa: INS, 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 108: Distribuţia CARP pe intervale de salariaţi în perioada 2005 - 2012

Intervale salariaţi	%CARP (INS)			*% CARP (cercetare ICCV)*	%CARP (INS)	
	2005	**2007**	**2010**	***2011***	**2011**	**2012**
niciun salariat	6.5%	8.1%	9.9%	*17.8%*	10.1%	8.2%
1-5 salariaţi	34.7%	36.6%	39.9%	***39.0%***	**37.6%**	**40.7%**
6-10 salariaţi	21.2%	17.7%	20.7%	*16.1%*	19.0%	17.5%
11-20 salariaţi	20.0%	19.4%	11.8%	*16.1%*	18.0%	17.5%
peste 20 salariaţi	17.6%	18.3%	17.7%	*12.7%*	15.3%	16.0%

Sursa: INS, 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES; cercetare reprezentativă pe CARP, ICCV-CNPS, 2011, realizată în cadrul proiectului Prometeus

Calculele privind ***nivelul salarizării*** pentru CARP care au utilizat formularul de bilanţ lung în raportare - aproximativ 20% din total CARP (singurele formulare care au conţinut date disponibile) relevă faptul că aceste CARP au reuşit să creeze locuri de muncă cu o remunerare

[39] Aceste probleme de acurateţe sunt datorate, cel mai probabil, confuziei între membri şi salariaţi, unele organizaţii raportând numărul de membri în coloana aferentă efectivului de personal din formularul de bilanţ. În anii 2011 şi 2012, au fost excluse 4 CARP cu un număr foarte mare de angajaţi (peste trei abateri standard faţă de medie - 60 angajaţi) în condiţiile unor active şi venituri modice care nu ar fi putut susţine efortul de angajare. Aşadar datele din tabel privind evoluţia personalului nu indică în mod cert o anumită tendinţă, care ar putea fi datorată în egală măsură şi „curăţării" bazelor de date.

[40] preluat din FDSC (2012), Constantinescu St., *Atlasul Economiei Sociale România 2012*, p.53

decentă: în 2012 salariul mediu brut al acestor CARP a fost de 1,941 lei, nivel foarte apropiat de nivelul salariului mediu brut pe ţară din 2012 (2117 lei).

Tabel nr. 109: Indicatori privind salarizarea CARP* în anii 2011 şi 2012

	2011	2012
Salariul mediu brut/an/organizaţie (lei)	21.393	23.287
Salariul mediu brut/lunar/organizaţie (lei)	1.783	1.941

Sursa: INS, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES
** Notă: indicatorii privind salarizarea CARP sunt valabili doar pentru organizaţiile care au utilizat formularul de bilanţ lung în raportare (39 CARP în anul 2011, respectiv 38 organizaţii în anul 2012)*

Distribuţia regională a principalilor indicatori CARP în anii 2011 şi 2012 indică faptul că regiunile în care CARP au fost cel mai bine reprezentate au fost: *regiunea Nord-Est* (în 2012 a concentrat 17,7% din total CARP, 23,6% din total venituri CARP, 28,4% din total active CARP şi 22% din total personal CARP), *regiunea Sud* (în 2012 a concentrat 15,7% din total CARP, 24% din total venituri CARP, 26,9% din total active CARP şi 24% din total personal CARP) şi *regiunea Sud-Vest* (în 2012 a concentrat 15,2% din total CARP, 10,5% din total venituri CARP, 9,9% din total active CARP). S-a remarcat şi regiunea Vest prin ponderi ridicate ale personalului şi veniturilor.

Tabel nr.110: Distribuţia regională a principalilor indicatori CARP în anii 2011 şi 2012

2011	Nr. organizații	% Nr. organizații	Venituri (mii lei)	% Venituri	Active (mii lei)	% Active	Total personal	% Personal
Nord-Est	35	**18.1%**	34.269	**23.6%**	188.066	**27.7%**	439	**20.2%**
Vest	23	11.9%	15.320	**10.6%**	62.966	9.3%	274	**12.6%**
Sud-Est	22	11.4%	14.806	10.2%	51.364	7.6%	236	10.8%
Centru	20	10.4%	12.736	8.8%	46.092	6.8%	180	8.3%
Nord-Vest	21	10.9%	9.882	6.8%	47.310	7.0%	121	5.6%
Sud-Vest	30	**15.5%**	14.748	10.2%	70.075	**10.3%**	205	9.4%
Sud	31	**16.1%**	33.936	**23.4%**	178.534	**26.3%**	499	**22.9%**
București-Ilfov	11	5.7%	9.492	6.5%	34.357	5.1%	222	10.2%
Total	*193*	*100%*	*145.194*	*100%*	*678.768*	*100%*	*2.176*	*100%*

2012	Nr. organizații	% Nr. organizații	Venituri (mii lei)	% Venituri	Active (mii lei)	% Active	Total personal	% Personal
Nord-Est	35	**17.7%**	37.792	**23.6%**	218.429	**28.4%**	492	**22.0%**
Vest	26	13.1%	16.343	10.2%	67.900	8.8%	278	**12.4%**
Sud-Est	21	10.6%	15.643	9.8%	56.200	7.3%	190	8.5%
Centru	22	11.1%	14.978	9.4%	53.439	7.0%	199	8.9%
Nord-Vest	23	11.6%	10.842	6.8%	55.230	7.2%	120	5.4%
Sud-Vest	30	**15.2%**	16.730	**10.5%**	75.765	**9.9%**	209	9.3%
Sud	31	**15.7%**	38.313	**24.0%**	206.752	**26.9%**	537	**24.0%**
București-Ilfov	10	5.1%	9.233	5.8%	35.147	4.6%	215	9.6%
Total	*198*	*100%*	*159.879*	*100%*	*768.865*	*100%*	*2.240*	*100%*

Sursa: INS, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

În încheierea secţiunii, prezentăm mai jos ***profilul unui CARP în anii 2011 şi 2012*** *(valorile indicatorilor medii).* Se observă cu uşurinţă tendinţa de creştere la majoritatea indicatorilor în 2012 comparativ cu 2011.

Tabel nr.111: Profil CARP (indicatori medii) în 2011 si 2012

	2011	2012
Active imobilizate - medie (mii lei)	3.517	3.883
Venituri totale - medie (mii lei)	752	807
Fondul social - medie (mii lei)	4.422	5.012
Total active minus datorii curente (capitalul permanent) - medie	3.463	3.828
Excedent - medie (mii lei)	206	218
Salariaţi - medie	12	12

Sursa: INS, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Casele de Ajutor Reciproc ale Salariaţilor (CARS)

Analiza datelor privind casele de ajutor reciproc ale salariaţilor vor fi prezentate în 3 secţiuni: un total agregat al domeniului CARS în România, detaliat ulterior în următoarele două secţiuni care prezintă date despre CARS afiliate Uniunii Naţionale a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaţilor din România (UNCARSR), şi date despre case neafiliate UNCARSR aflate în bazele de date INS.

1. Total CARS

Agregând datele din sursele UNCARSR şi INS, prezentăm mai jos principalii indicatori pentru CARS în anii 2011 şi 2012.

În anul 2012 cele 2.569 CARS din România (72% afiliate UNCARSR şi 28% neafiliate UNCARSR) au cumulat active imobilizate în valoare de 2.855.325 mii lei (în creştere cu 5,81% faţă de anul 2011), şi au obţinut venituri totale în cuantum de 429.264 mii lei (în creştere cu 1,97% faţă de anul 2011). Estimăm că aceste organizaţii au angajat în 2012 aproximativ 3.157 persoane şi au avut aproximativ 1.217.771 membri.

Datele oficiale din bilanţurile consolidate UNCARSR 2011 şi 2012 privind situaţia şi evoluţia principalilor indicatori ale CARS afiliate UNCARS sunt următoarele:

CARS afiliate UNCARSR – date din bilantul consolidat UNCARS

Indicator	2011	2012
Nr. CARS afiliate	1966	1912
Nr membri	944.564	954.979
Active imobilizate(mii lei)	2.098.450	2.369.090
Venituri (mii lei)	301.208	324.376
Angajati	1784	1832

Sursa: UNCARSR, 2012

Pentru prelucrările necesare analizelor realizate în Atlas au fost disponibile electronic numai datele pentru CARS care au fost de acord să încarce bilanţul contabil pe site UNCARSR, şi anume: 1852 CARS în 2012, şi 1868 CARS în 2011. Aceste diferenţe mici faţă de numărul caselor afiliate (98 case în 2011 - 4,9% din total case afiliate în 2011, şi 60 organizaţii - 3,1% din total case afiliate în 2012), conform discuţiilor cu reprezentanţii UNCARSR, rezultă din faptul că CARS din judeţul Hunedoara nu au dorit sa încarce bilanţurile pe site. Ca urmare, **analiza datelor CARS afiliate UNCARSR din Atlas se referă la numărul de organizaţii enunţat mai sus, şi nu la numărul oficial**.

Tabel nr. 112: Indicatori CARS în 2011 şi 2012

2011	Număr organizaţii	Active imobilizate (mii lei)	Venituri (mii lei)	Angajaţi	Membri* (mii)
CARS afiliate UNCARSR	1.868	2.078.301	298.318	1.765	935.286
CARS neafiliate UNCARSR	674	619.989	122.636	1.392	337.674
Total CARS	**2.542**	**2.698.290**	**420.954**	**3.157**	**1.272.960**

2012	Număr organizaţii	Active imobilizate (mii lei)	Venituri (mii lei)	Angajaţi	Membri* (mii)
CARS Afiliate UNCARSR	1.852	2.085.624	283.000	1.659	877.895
Neafiliate UNCARSR	717	769.701	146.264	1.504	339.858
Total CARS	**2.569**	**2.855.325**	**429.264**	**3.163**	**1.217.753**

Sursa: UNCARSR 2011- 2012 şi INS 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES
** date UNCARS şi estimate IES pentru organizaţiile neafiliate*

Grafic nr. 74: Structura numărului de CARS, afiliate UNCARSR şi neafiliate, în anii 2011 şi 2012

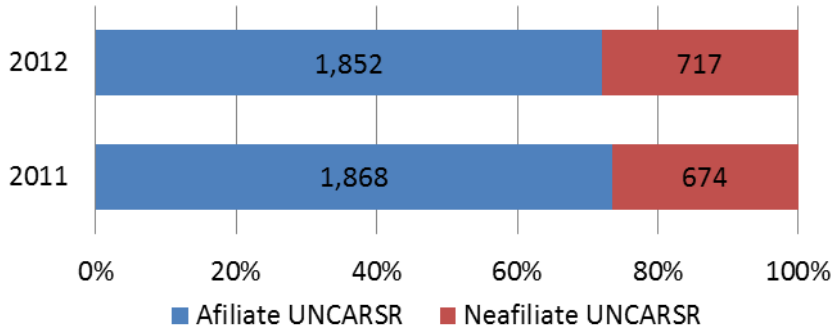

Analiza fondurilor colective şi indivizibile, sursă de împrumuturi şi ajutoare pentru membri, la nivel total CARS în România, indică o evoluţie pozitivă a acestor indicatori în anul 2012 comparativ cu 2011. În 2012, fondul social al total CARS a fost de 2.505.683 mii lei, în creştere cu 7,64% faţă de 2011, iar fondul pentru ajutor de deces al membrilor CARS a fost de 23.347 mii lei, în creştere cu 9,36% faţă de 2011. De asemenea, putem vorbi de o creştere a capacităţii de finanţare pe termen lung a acestor organizaţii, capitalul permanent (total active), cumulând în anul 2012 suma de 2.816.892 mii lei, în creştere cu 6,02%.

Tabel nr. 113: Fondul social al membrilor CARS (total) şi alte fonduri, capitalul permanent 2011 - 2012

	2011	2012
Fondul social al membrilor CARS (total) (mii lei)	2.327.714	2.505.683
Fondul pentru ajutor de deces al membrilor CARS (total) (mii lei)	21.347	23.347
Total active minus datorii curente (Capitalul Permanent) (mii lei)	2.656.783	2.816.892

Sursa: UNCARSR 2011- 2012 şi INS 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 75: Evoluţia fondului social şi al capitalului permanent pentru total CARS în 2011 - 2012

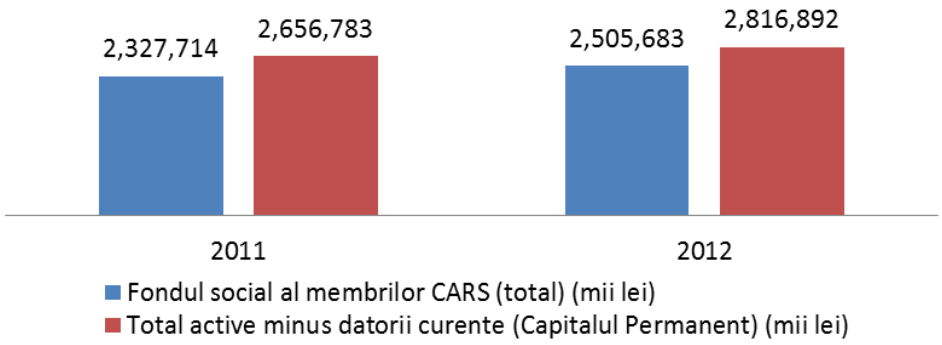

Grafic nr. 76: Evoluţia fondului pentru ajutor de deces al membrilor CARS (total) în 2011 - 2012

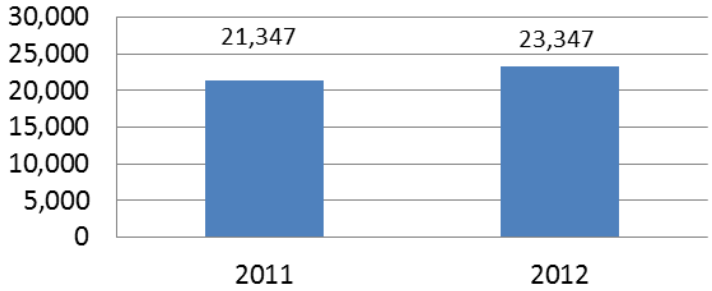

Calculele privind ***nivelul salarizării*** în cazul CARS pentru care au fost date disponibile privind acest indicator (aproximativ 31% din total CARS) indică un nivel al salariului mediu brut situat peste nivelul salariului mediu brut pe ţară: în 2012 salariul mediu brut al acestor CARS a fost de 3.085 lei, cu 45,72% peste nivelul salariului mediu brut pe ţară din 2012 (2.117 lei).

Tabel nr. 114: Indicatori privind salarizarea CARS* în anii 2011 şi 2012

	2011	2012
Salariul mediu brut/an/organizaţie (lei)	36.787	37.022
Salariul mediu brut/lunar/organizaţie (lei)	3.066	3.085

Sursa: UNCARSR 2011 - 2012 şi INS 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

** Notă: indicatorii privind salarizarea CARS sunt valabili doar pentru 809 CARS în 2011 - din care 799 CARS afiliate UNCARSR şi 10 CARS neafiliate, şi pentru 787 CARS în 2012 - din care 775 CARS afiliate UNCARSR şi 12 CARS neafiliate.*

Prezentăm mai jos ***profilul unui CARS în anii 2011 şi 2012*** *(valorile indicatorilor medii)*. Se pot observa cu uşurinţă creşteri la majoritatea indicatorilor medii.

Tabel nr. 115: Profil CARS în 2011 şi 2012 (indicatori medii)

	2011	2012
Active imobilizate - medie (mii lei)	1.061	1.111
Venituri totale - medie (mii lei)	166	167
Fondul social - medie (mii lei)	918	976
Total active minus datorii curente (Capitalul Permanent) - medie (mii lei)	1.044	1.096
Excedent - medie (mii lei)	61	59
Salariaţi - medie	2	2
Membri - medie	500	474

Sursa: UNCARSR 2011 - 2012 şi INS 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

2. CARS afiliate UNCARSR

În anul 2012 UNCARSR avea 1.852 CARS afiliate, cu un număr total de 877.895 membri, şi un număr de 474 membri/casă. Datele din registrele UNCARSR evidenţiază o scădere constantă a numărului de CARS afiliate (-46,25% în 2012 faţă de 2004) şi a membrilor acestora (-33,67% în 2012 faţă de 2004). În 2012 numărul total al membrilor a reprezentat numai 14,08% din populaţia salariată[41], ceea ce semnifică faptul că multe CARS nu reuşesc să atragă un număr suficient de mare de membri (numai 21,3% din total CARS afiliate UNCARSR au avut în 2012 peste 500 membri). Pe de altă parte, ponderea scăzută a membrilor CARS în total populaţie salariată, sugerează un potenţial ridicat al dezvoltării CARS în România.

Regiunile care în anii 2011 şi 2012 au concentrat cele mai multe CARS au fost: *regiunea Sud* (20,2% din total CARS în 2012, respectiv 20,0% în 2011), *regiunea Centru* (17,1% din total CARS în 2012, respectiv 16,9% în 2011) şi *regiunea Nord-Est* (14,5% din total CARS în 2012, respectiv 14,2% în 2011). În mod firesc, tot aceste regiuni au concentrat şi cel mai mare număr de membri în ambii ani.

Tabel nr. 116: Evoluţia nr. de case şi membri din cadrul UNCARSR în perioada 2004 - 2012

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nr.CARS-uri	3.446	3.134	2.695	2.501	2.377	2.232	2.083	1.868	1.852
Membri	1.323.591	1.188.615	1.115.633	1.043.209	1.002.484	965.760	942.381	935.286	877.895
Membri/ casă	384	379	414	417	422	434	450	501	474

Sursa: UNCARSR 2004 - 2012

[41] conform INS, în anul 2012, populaţia salariată a reprezentat 67,3% din populaţia ocupată, totalizând 6.234 mii persoane (*România în cifre 2013 - breviar statistic*, p. 17 - 18)

Grafic nr. 77: Evoluţia numărului caselor afiliate UNCARS în perioada 2004 - 2012

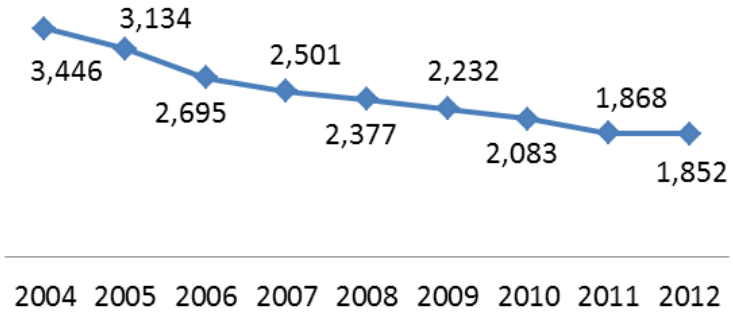

Grafic nr.78: Evoluţia numărului membrilor caselor afiliate UNCARS în perioada 2004 - 2012

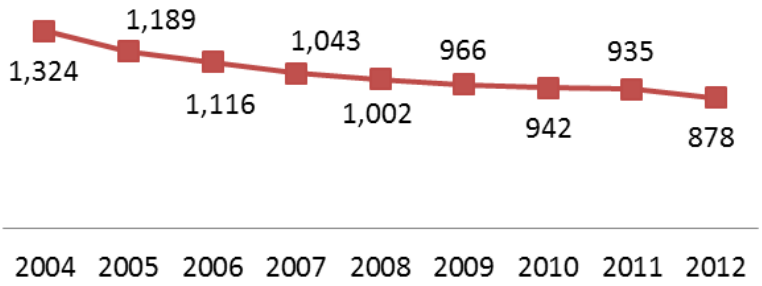

Tabel nr. 117: Distribuţia regională a caselor UNCARSR în anii 2011 şi 2012

	2011		2012	
	Numar organizații	% din Total	Numar organizații	% din Total
Nord-Est	265	**14.2%**	269	**14.5%**
Vest	120	6.4%	98	5.3%
Sud-Est	229	12.3%	230	12.4%
Centru	316	**16.9%**	316	**17.1%**
Nord-Vest	248	13.3%	248	13.4%
Sud-Vest	249	13.3%	250	13.5%
Sud	374	**20.0%**	374	**20.2%**
București-Ilfov	67	3.6%	67	3.6%

Sursa: UNCARSR, 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 118: Distribuţia regională a membrilor CARS afiliate UNCARSR în anii 2011 şi 2012

2011	Nr. Membri	Medie	Mediana	Sub 50 membri	51-100 membri	101-200 membri	201-500 membri	501-1000 membri	Peste 1000 membri
Nord-Est	**147.258**	556	140	16.6%	23.4%	18.1%	19.6%	9.4%	12.8%
Vest	110.649	922	241	6.7%	12.5%	25.8%	22.5%	11.7%	**20.8%**
Sud-Est	102.672	448	155	12.7%	21.0%	25.8%	20.1%	9.2%	11.4%
Centru	**147.718**	467	166	13.9%	19.0%	24.7%	20.3%	8.9%	13.3%
Nord-Vest	82.961	335	176	13.3%	19.0%	23.4%	27.4%	10.9%	6.0%
Sud-Vest	124.367	499	196	10.0%	12.9%	28.1%	26.5%	9.6%	12.9%
Sud	**183.862**	492	193	8.6%	17.1%	25.4%	23.8%	**13.1%**	12.0%
București-Ilfov	35.799	534	201	6.0%	16.4%	26.9%	28.4%	11.9%	10.4%
Total	***935.286***	***501***	***178***	***11.7%***	***18.1%***	***24.5%***	***23.1%***	***10.5%***	***12.1%***

2012	Nr.Membri	Medie	Mediana	Sub 50 membri	51-100 membri	101-200 membri	201-500 membri	501-1000 membri	Peste 1000 membri
Nord-Est	**150.659**	560	144	17.8%	22.3%	18.2%	20.8%	8.6%	12.3%
Vest	41.044	419	176	12.2%	14.3%	29.6%	25.5%	12.2%	6.1%
Sud-Est	103.214	449	150	13.0%	20.9%	27.0%	20.0%	7.0%	12.2%
Centru	**150.663**	477	163	14.2%	18.7%	24.1%	19.6%	9.5%	**13.9%**
Nord-Vest	81.968	331	174	12.9%	21.0%	23.0%	27.4%	9.3%	6.5%
Sud-Vest	127.772	511	200	12.0%	12.0%	26.0%	28.4%	8.8%	12.8%
Sud	**185.311**	495	197	8.0%	19.5%	24.1%	23.3%	**13.1%**	12.0%
București-Ilfov	37.264	556	220	4.5%	20.9%	22.4%	29.9%	11.9%	10.4%
Total	***877.895***	***474***	***175***	***12.4%***	***18.9%***	***23.9%***	***23.5%***	***9.9%***	***11.4%***

Sursa: UNCARSR 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Analiza evoluţiei principalilor indicatori economici ai caselor membre UNCARSR în perioada 2009 - 2012 indică o creştere la majoritatea indicatorilor (exceptând membrii şi agenţiile de lucru) în perioada 2009 - 2011, după care, în 2012, comparativ cu 2011, se observă doar o uşoară creştere a activelor imobilizate şi o rată de creştere de +6,8% a agenţiilor de lucru.

În anul 2012, CARS afiliate UNCARSR au cumulat ***active imobilizate*** în valoare de 2.085.624 mii lei, şi au obţinut ***venituri totale*** de 283.001 mii lei. Regiunile în care CARS au reuşit să obţină cele mai mari venituri în anul 2012 au fost: regiunea Sud (a cumulat venituri totale în valoare de 58.392 mii lei), regiunea Nord-Est (venituri totale în valoare de 47.158 mii lei) şi regiunea Centru (venituri totale în valoare de 41.562 mii lei).

Distribuţia pe intervale de venituri este inegală, în 2012, 63% din total CARS obţinând venituri între 10.001 şi 200.000 lei, şi numai 7% dintre organizaţii situându-se în intervalul veniturilor

ridicate, peste 500.000 lei. Pe regiuni, observăm că media este depăşită de regiunea Bucureşti-Ilfov, unde în 2012, 12% dintre organizaţii au obţinut venituri ridicate, peste 500.000 lei.

În anul 2012, conform datelor de bilanţ, ***fondul social*** al CARS afiliate UNCARSR a fost de 1.644.050 mii lei, în tendinţă de stabilizare comparativ cu anul 2011, faţă de care s-a înregistrat o creştere nesemnificativă, de +0,71%.

Fondul de deces al membrilor CARS afiliate a fost de 7.619 mii lei, în scădere cu 8,14% faţă de anul 2011. O tendinţă constantă observăm şi în cazul capitalului permanent al CARS afiliate UNCARSR (total active minus datorii curente, +0,53% în 2012 faţă de 2011).

Din punct de vedere al concentrării salariaţilor, se remarcă de asemenea regiunile Sud şi Nord Est, precum şi regiunea Sud-Vest. În medie, CARS afiliate UNCARSR au avut 1 salariat atât în 2012, cât şi în 2011. Mediana şi distribuţia pe intervale de salariaţi arată că, de fapt, în ambii ani de analiză, 61% dintre CARS nu au avut nici un salariat. În anul 2012, pe regiuni, se remarcă regiunea Vest unde 41% dintre organizaţii au avut 2 salariaţi, şi 10% au avut 3 salariaţi sau mai mulţi.

Tabel nr. 119: Evoluţia principalilor indicatori economici ai caselor membre UNCARSR, în perioada 2009 - 2012

	2009	2010	2010/ 2009(%)	2011	2011/ 2010(%)	2012	2012/ 2011(%)
Active Imobilizate (mii lei)	1.676.562	1.859.216	10.9%	2.078.301	11.8%	2.085.624	0.4%
Venituri (mii lei)	253.015	276.068	9.1%	298.318	8.1%	283.001	-5.1%
Cheltuieli (mii lei)	150.324	164.359	9.3%	182.514	11.0%	176.719	-3.2%
Salariaţi	1.701	1.711	0.6%	1.765	3.2%	1.659	-6.0%
Membri	962.725	935.309	-2.8%	935.286	0.0%	877.895	-6.1%
Agenţii de lucru	415	390	-6.0%	235	-39.7%	251	6.8%

Sursa: UNCARSR 2009 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 120: Fondul social al membrilor CARS afiliate UNCARSR şi alte fonduri, capitalul permanent 2011 - 2012

	2011	2012
Fondul social al membrilor CAR afiliate UNCARSR (mii lei)	**1.632.415**	**1.644.050**
Fondul pentru ajutor de deces al membrilor CAR afiliate UNCARSR (mii lei)	8.295	7.619
Total active minus datorii curente (Capitalul Permanent) (mii lei)	**2.046.592**	**2.057.573**

Sursa: UNCARSR 20011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 121: Distribuţia regională a veniturilor din casele UNCARSR în anii 2011 şi 2012

2011	Venituri totale (mii lei)	Media (mii lei)	Mediana (mii lei)	0 RON	1-10000 lei	10001-40000 lei	40001-200000 lei	200 001-500 000 lei	peste 500 000 lei
Nord-Est	**41.562**	157	21	2%	32%	25%	23%	9%	9%
Vest	**50.135**	418	77	0%	8%	25%	38%	8%	**20%**
Sud-Est	26.396	115	26	0%	20%	41%	26%	6%	7%
Centru	41.234	130	29	2%	21%	34%	25%	**11%**	6%
Nord-Vest	23.297	94	33	0%	22%	31%	36%	6%	4%
Sud-Vest	35.282	142	47	1%	16%	28%	41%	8%	6%
Sud	**58.392**	156	31	1%	16%	37%	29%	10%	7%
Bucureşti-Ilfov	22.021	329	67	0%	6%	21%	48%	13%	12%
Total	***298.318***	***160***	***35***	***1%***	***19%***	***32%***	***31%***	***9%***	***8%***

2012	Venituri totale (mii lei)	Media (mii lei)	Mediana (mii lei)	0 RON	1-10 000 lei	10 001-40 000 lei	40 001-200 000 lei	200 001-500 000 lei	peste 500 000 lei
Nord-Est	**47.158**	175	22	4%	30%	25%	25%	8%	9%
Vest	13.678	140	55	0%	12%	29%	45%	8%	6%
Sud-Est	28.816	125	30	0%	20%	39%	26%	7%	7%
Centru	**43.555**	138	33	3%	20%	35%	25%	**12%**	6%
Nord-Vest	24.858	100	36	0%	24%	30%	35%	7%	4%
Sud-Vest	38.627	155	48	2%	15%	27%	40%	8%	8%
Sud	**63.485**	170	34	1%	16%	36%	28%	11%	8%
Bucureşti-Ilfov	22.823	341	66	1%	3%	24%	43%	16%	**12%**
Total	***283.001***	***153***	***36***	***2%***	***19%***	***32%***	***31%***	***9%***	***7%***

Sursa: UNCARSR 2011- 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 122: Distribuţia regională a salariaţilor din casele UNCARSR în 2011 şi 2012

2011	Nr.salariaţi	Medie	Mediana	Niciun salariat	1 salariat	2 salariaţi	3 salariaţi sau mai mulţi
Nord-Est	251	1	0	75%	6%	7%	13%
Vest	**277**	2	2	39%	3%	**36%**	**23%**
Sud-Est	157	1	0	67%	8%	21%	4%
Centru	224	1	0	69%	9%	17%	5%
Nord-Vest	199	1	0	57%	13%	25%	6%
Sud-Vest	**274**	1	1	47%	14%	32%	7%
Sud	**314**	1	0	59%	13%	20%	8%
Bucureşti-Ilfov	69	1	0	58%	18%	13%	10%
Total	***1.765***	***1***	***0***	***61%***	***10%***	***21%***	***8%***

2012	Nr.salariați	Medie	Mediana	Niciun salariat	1 salariat	2 salariați	3 salariați sau mai mulți
Nord-Est	**263**	1	0	74%	6%	7%	**12%**
Vest	126	1	2	44%	5%	**41%**	10%
Sud-Est	162	1	0	66%	10%	20%	4%
Centru	231	1	0	69%	8%	18%	5%
Nord-Vest	199	1	0	58%	13%	23%	6%
Sud-Vest	**289**	1	1	46%	13%	32%	9%
Sud	**315**	1	0	59%	13%	20%	9%
București-Ilfov	74	1	0	58%	13%	18%	10%
Total	***1.659***	***1***	***0***	***61%***	***10%***	***21%***	***8%***

Sursa: UNCARSR 2011- 2012; prelucrare FDSC-IES

3. CARS neafiliate UNCARSR

Tabelul de mai jos prezintă evoluţia principalilor indicatori economici ai organizaţiilor neafiliate UNCARSR în perioada 2005 - 2012. În anul 2012, au funcţionat 717 CARS neafiliate UNCARSR, reprezentând aproape o treime din total CARS (27,90% din total CARS în 2012). Observăm tendinţa constantă de creştere a numărului acestor organizaţii în intervalul 2005 - 2012: rată de creştere de 30,12% per total interval.

În anul 2012, CARS neafiliate UNCARSR au cumulat imobilizări totale în valoare de 769.702 mii lei (rată de creştere de 159,05% în 2012 faţă de 2005), au obţinut venituri totale în valoare de 146.265 mii lei (rată de creştere de 157,32% în 2012 faţă de 2005), şi au avut un număr total de angajaţi de aproximativ 1.504 persoane. Media veniturilor totale a CARS neafiliate UNCARSR a fost de 204 mii lei, însă valoarea medianei indică faptul că 50% din aceste organizaţii au obţinut venituri mai mici sau egale cu 21 mii lei.

Tabel nr. 123: Evoluţia indicatorilor economici ai organizaţiilor neafiliate UNCARSR în perioada 2005 - 2012

	2005	2007	2010	2011	2012
Nr. CARS	**551**	**637**	**654**	**674**	**717**
Total Imobilizări CARS (mii lei)	**297.129**	**442.988**	**609.264**	**619.989**	**769.702**
Medie Imobilizări CARS (mii lei)	520	674	892	920	1.074
Mediana Imobilizări (mii lei)	75	98	114	125	129
Venituri totale (mii lei)	**56.840**	**73.336**	**68.622**	**122.636**	**146.265**
Medie venituri totale (mii lei)	100	112	100	182	204
Mediana venituri totale (mii lei)	11	12	11	19	21
Total personal*	17.047	19.407	15.962	**1.392**	**1.504**

Sursa: INS 2005- 2012; prelucrare FDSC-IES

*Notă: diferenţa între valorile privind personalul total în anii 2011 şi 2012 şi anii anteriori provine din faptul că în aceşti ani a fost curăţată baza de date prin eliminarea cazurilor extreme sau improbabile situate la mai mult de trei abateri standard faţă de medie: peste 18 angajaţi în 2011 şi peste 21 angajaţi în 2012 (erori datorate confuziei între salariaţi şi membri în raportare, efort de angajare care nu ar fi putut fi susţinut din veniturile obţinute).

În anul 2012, fondul social al CARS neafiliate UNCARSR a fost de 861.633 mii lei. Observăm la aceste organizaţii rate ridicate de creştere atât pentru fondul social, cât şi pentru fondul de ajutor de deces în 2012 faţă de 2011: 23,92% pentru fondul social, respectiv 20,50% pentru fondul de deces. De asemenea, în anul 2012 faţă de 2011, apreciem că a crescut şi finanţarea pe termen lung a acestor organizaţii, capitalul permanent înregistrând o rată de creştere de 24,43%.

Tabel nr. 124: Fondul social al membrilor CARS neafiliate UNCARSR şi alte fonduri, capitalul permanent 2011 - 2012

	2011	2012
Fondul social al membrilor CARS neafiliate UNCARSR (mii lei)	**695.299**	**861.633**
Fondul pentru ajutor de deces al membrilor CAR neafiliate UNCARSR (mii lei)	13.052	15.728
Total active minus datorii curente (Capitalul Permanent) (mii lei)	610.191	759.319

Sursa: INS 2011- 2012; prelucrare FDSC-IES

Analiză comparativă CARS afiliate UNCARSR şi CARS neafiliate UNCARSR

Fără a ne dori o comparaţie în sensul ierarhizării deoarece ar fi irelevantă datorită diferenţei între numărul de organizaţii şi mărimilor absolute ale indicatorilor, prezentăm mai jos o analiză comparativă a principalilor indicatori pentru CARS neafiliate UNCARSR şi CARS afiliate UNCARSR. Observăm că în anii 2011 şi 2012, CARS afiliate UNCARSR au avut medii ale activelor imobilizate, capitalului permanent şi salariului mediu brut superioare mediilor indicatorilor caselor neafiliate, în timp ce acestea din urmă au înregistrat indicatori medii superiori pentru veniturile totale, fondul social, şi angajaţi. Media excedentului a avut valori asemănătoare pentru toate CARS, fie că au fost afiliate UNCARSR sau nu.

Tabel nr. 125: Comparaţie indicatori medii CARS afiliate UNCARSR şi CARS neafiliate

	CARS neafiliate UNCARSR		CARS afiliate UNCARSR	
	2011	**2012**	**2011**	**2012**
Active imobilizate - medie (mii lei)	920	1.074	**1.113**	**1.126**
Venituri totale - medie (mii lei)	**182**	**204**	160	153
Fondul social - medie (mii lei)	**1.036**	**1.203**	874	888
Total active minus datorii curente (Capitalul Permanent) - medie (mii lei)	905	1.059	**1.096**	**1.111**
Excedent - medie (mii lei)	56	**64**	**62**	58
Salariaţi - medie	**3**	**3**	1	1
Salariul mediu brut/lunar/organizaţie (lei)	1.314	1.247	3.160	3.196

Sursa: UNCARSR 2011 - 2012 şi INS 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

În tabelul următor prezentăm o comparaţie de dinamică între principalii indicatori, pe intervale egale, alese în funcţie de disponibilitatea datelor. Se observă cu uşurinţă o dinamică mult mai

bună pentru CARS neafiliate la majoritatea indicatorilor, putând aşadar vorbi de un proces de expansiune a acestora din urmă în sector.

Tabel nr. 126: Comparaţie dinamică indicatori CARS afiliate UNCARSR şi CARS neafiliate

	CARS afiliate UNCARSR	CARS neafiliate UNCARSR
Nr. CARS	Tendinţă constantă de scădere - 40,90% (2012/2005)	**Tendinţă constantă de creştere** **+ 30,12% (2012/2005)**
Imobilizări totale	**+ 12,17% (2012/2010)**	+ 9,63% (2012/2010)
Venituri totale	+ 2,51% (2012/2010)	**+ 113,14% (2012/2010)**
Fondul social al membrilor	+ 0,71% (2012/2011)	**+ 23,92% (2012/2011)**
Fondul pentru ajutor de deces al membrilor	- 8,14% (2012/2011)	**+ 20,50% (2012/2011)**
Capitalul permanent (Total active minus datorii curente)	+ 0,53% (2012/2011)	**+ 24,43% (2012/2011)**

Sursa: UNCARSR 2005 - 2012 şi INS 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Prezentăm detaliat, evoluţia în ultimii ani a principalilor indicatori CARS pe cele două segmente (afiliate UNCARSR şi neafiliate) în tabelele şi în graficele de mai jos.

Tabel nr. 127: Evoluţia numărului de CARS total şi pe segmente, în perioada 2005 - 2012

	2005	2007	2010	2011	2012
Nr.CARS-uri afiliate UNCARSR	3.134	2.501	2.083	1.868	1.852
Nr.CARS-uri neafiliate UNCARSR	551	637	654	674	717
Nr. CARS total	3.685	3.138	2.737	2.542	2.569

Sursa: UNCARSR 2005 - 2012 şi INS 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Tabel nr. 128: Evoluţia activelor imobilizate CARS afiliate UNCARSR şi neafiliate, în perioada 2010 - 2012

	2010	2011	2012
Total active imobilizate CARS neafiliate UNCARSR (mii lei)	609.264	619.989	769.702
Total active imobilizate CARS afiliate UNCARSR (mii lei)	1.859.216	2.078.301	2.085.624

Sursa: UNCARSR 2010 - 2012 şi INS 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 79: Evoluţia activelor imobilizate CARS afiliate UNCARSR şi neafiliate, în perioada 2010 - 2012

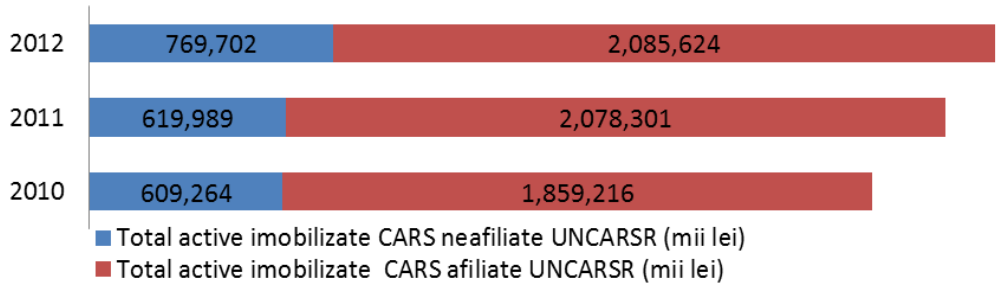

Tabel nr. 129: Evoluţia veniturilor totale CARS afiliate UNCARSR şi neafiliate, în perioada 2010 - 2012

	2010	2011	2012
Total venituri CARS neafiliate UNCARSR (mii lei)	68.622	122.636	146.265
Total venituri CARS afiliate UNCARSR (mii lei)	276.067	298.318	283.001

Sursa: UNCARSR 2010 - 2012 şi INS 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 80: Evoluţia veniturilor totale CARS afiliate UNCARSR şi neafiliate, în perioada 2010 - 2012

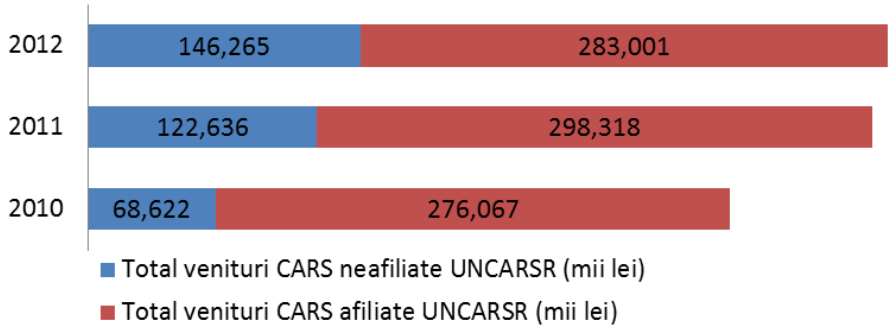

Tabel nr. 130: Evoluţia angajaţilor CARS afiliate UNCARSR şi neafiliate, în perioada 2010 - 2012

	2011	2012
Total angajaţi CARS neafiliate UNCARSR	1.392	1.504
Total angajaţi CARS afiliate UNCARSR	1765	1659

Sursa: UNCARSR 2010 - 2012 şi INS 2005 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Grafic nr. 81: Evoluţia angajaţilor CARS afiliate UNCARSR şi neafiliate, în perioada 2010 - 2012

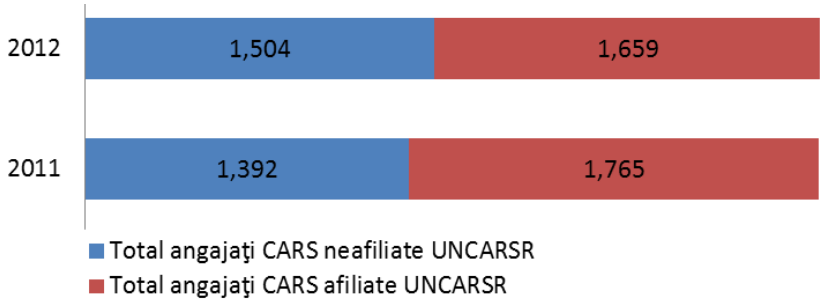

Analiză comparativă CARP şi CARS

În contextul actual în care funcţionarea CAR ar putea fi schimbată datorită unei propuneri legislative noi[42] (care presupune, printre altele: existenţa unui singur tip de CAR, extinderea setului de activităţi economice posibile ale CARP către CARS, extinderea plajei de membri şi la alte categorii ale pieţei muncii înafară de salariaţi etc), considerăm oportună şi prezentarea unei comparaţii între principalii indicatori CARS şi CARP.

[42] a se vedea proiectul Legii privind organizarea şi funcţionarea Caselor de Ajutor Reciproc - http://www.senat.ro/Legis/PDF/2014/14b019FG.pdf

Analiza indicatorilor medii pe casă prezentaţi pe parcursul acestui capitol arată: mediile activelor imobilizate, venitului total, fondului social, capitalului permanent sunt de aproximativ 5 ori mai mari decât mediile acestori indicatori pentru CARS, iar media excendentului CARP este de aproximativ 4 ori mai mare decât media excedentului CARS. În plus, un CARP a avut în anii 2011 şi 2012, un număr mediu de 12 salariaţi, în timp ce un CARS a avut în medie 2 salariaţi.

În tabelul de mai jos prezentăm şi o comparaţie de dinamică a principalilor indicatori în anul 2012 comparativ cu 2011. Deşi pentru ambele tipuri de CAR s-au înregistrat tendinţe de creştere la toţi indicatorii, se observă cu uşurinţă o dinamică mai accelarată a indicatorilor în cazul CARP.

Tabel nr. 131: Comparaţie dinamică indicatori CARS şi CARP

	CARS	CARP
Nr. CAR	+ 1,06% (2012/2011)	**+ 2,59% (2012/2011)**
Imobilizări totale	+ 5,81% (2012/2011)	**+ 13,27% (2012/2011)**
Venituri totale	+ 1,97% (2012/2011)	**+ 10,11% (2012/2011)**
Fondul social al membrilor	+ 7,64% (2012/2011)	**+ 16,89% (2012/2011)**
Fondul pentru ajutor de deces al membrilor	+ 9,36% (2012/2011)	**+ 23,18% (2012/2011)**
Capitalul permanent (Total active minus datorii curente)	+ 6,02% (2012/2011)	**+ 13,41% (2012/2011)**

Sursa: UNCARSR 2011 - 2012 şi INS 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

Aceste comparaţii conduc la prezumţia că unele prevederi din noua propunere legislativă (de exemplu, extinderea posibilităţii de a derula activităţi economice către CARS, extinderea plajei de membri) ar putea genera efecte pozitive pentru CARS, şi implicit pentru întregul sector CAR. Pe de altă parte, diferenţele de mărime şi dinamică a indicatorilor ar putea fi explicate şi prin faptul că rolul CAR în sine este mult mai bine conştientizat ca posibilitate de întrajutorare financiară pentru pensionari, un segment aflat mult mai mult în nevoie comparativ cu salariaţii care beneficiază în prezent de oportunităţi multiple de împrumut.

Organizaţii non-profit de reprezentare a CAR

În tabelul de mai jos, prezentăm principalii indicatori economici pentru organizaţiile non-profit de reprezentare a CAR în anii 2011 si 2012. Cele 5 organizaţii au fost: Uniunea Naţională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaţilor din România, Federaţia Naţională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor din România Omenia[43], Federaţia Caselor de Ajutor Reciproc din România[44], Uniunea Judeţeană Timiş a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaţilor şi Asociaţia Judeţeană a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaţilor din Judeţul Satu-Mare.

Tabel nr. 132: Principalii indicatori economici pentru organizaţiile non-profit de reprezentare de CAR în anii 2011 si 2012

	2011	2012
Nr. organizaţii	**4**	**4**
Total imobilizări (mii lei)	**89.138**	**103.941**
Medie imobilizări (mii lei)	22.284	25.985
Mediana imobilizări (mii lei)	15.814	19.483
Cuartila 3 imobilizări (mii lei)	44.390	51.754
Venituri totale (mii lei)	**31.304**	**33.100**
Medie venituri totale (mii lei)	7.826	8.275
Mediana venituri totale (mii lei)	4.746	4.976
Cuartila 3 venituri totale (mii lei)	14.994	15.968
Cheltuieli totale (mii lei)	26.406	27.221
Total excedent net (mii lei)	**5.089**	**5.879**
% organizaţii cu excedent net	**100%**	**100%**
Total personal	**155**	**173**

Sursa: INS 2011 - 2012; prelucrare FDSC-IES

[43] Federaţia Naţională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor Omenia a fost înfiinţată în septembrie 1990 şi are în prezent 38 de filiale judeţene şi 142 CARP-uri afiliate; a se vedea www.fn-omenia.ro

[44] Federaţia Caselor de Ajutor Reciproc din România a fost înfiinţată în iunie 2004 şi are în prezent 20 CAR membre; a se vedea www.fedcar.ro

Societăţi comerciale deţinute de organizaţii ale economiei sociale

Grupurile de afaceri de economie socială cu o frecvenţă de înfiinţare din ce în ce mai mare la nivel european, se pot constitui de una sau mai multe organizaţii de economie socială. La nivel european, un grup este considerat ca fiind grup de afacere de economie socială dacă întreprinderea sau coaliţia de întreprinderi care conduce şi controlează procesele de luare a deciziei în grup şi beneficiază de activităţile sale este o organizaţie de economie socială, indiferent de forma legală pe care o adoptă grupul[45]. În Uniunea Europeană există astfel de grupuri de economie socială în agricultură şi alimentaţie, industrie, distribuţie şi retail, servicii welfare şi alte activităţi. În România am considerat că grupurile de afaceri de economie socială se regăsesc sub forma ***societăţilor comerciale deţinute de organizaţiile de economie socială*** *(SC deţinute de OES)*. Aceste societăţi comerciale pot avea totodată rolul unui mecanism alternativ de finanţare al organizaţiilor de economie socială care le deţin în scopul auto-susţinerii financiare.

În această ediţie a Atlasului Economiei Sociale prezentăm date agregate privind societăţile comerciale deţinute de organizaţiile de economie socială pentru anul 2012 (acele societăţi comerciale care au acţionar majoritar - peste 50% - una sau mai multe organizaţii de economie socială). De asemenea, menţionăm că, începând cu anul 2012, aceste entităţi au fost incluse şi în conturile satelit ale economiei sociale elaborate de CNPS - INS.

În anul 2012, organizaţiile de economie socială din România au deţinut 903 de societăţi comerciale (înregistrate la ONRC), din care au fost active (cu bilanţ depus, aflate în bazele INS) un număr de 682. ***Rata de activitate*** *a SC deţinute de OES a fost de 75,52%*. Analizând situaţia SC active, *aproape în exclusivitate (94,28% din total SC ale OES active) au fost deţinute de asociaţii şi fundaţii*, şi numai 3,37% au fost deţinute de cooperative şi un număr nesemnificativ (5 SC, reprezentând 0,73% din total SC deţinute de OES) au revenit CARS/P. O altă situaţie au reprezentat-o SC deţinute de OES cu acţionariat mixt - din ţară şi din străinătate, şi care au avut o pondere de 1,61% în total SC deţinute de OES.

Tabel nr. 133: Tipologia societăţilor comerciale deţinute de OES în 2012

	Înregistrate la ONRC	Active (cu bilanţ)
Nr. SC, din care:	**903**	**682**
SC deţinute de AF	845	643
SC deţinute de CARS/P	7	5
SC deţinute de cooperative	36	23
Alte situaţii (SC deţinute de OES interne şi externe)	15	11

Sursa: Oficiul Naţional al Registrului Comerţului 2012; INS 2012

[45] Centre Internationale de Recherches et de l´Information sur l´Économie Sociale et Coopérative (CIRIEC), December 2006, José Barea, José Luis Monzón, „Manual of drawing up the satellite accounts of companies in the social economy: co-operatives and mutual societies", p. 49

În continuare, vom analiza principalii indicatori economici şi financiari ai SC deţinute de OES active. În anul 2012, ***patrimoniul SC deţinute de OES*** a fost de 4.120.425 mii lei, din care 1,971,667 active imobilizate şi 2,148,758 active circulante.

Activele imobilizate au fost aproape exclusiv de tip corporal, imobilizările corporale având o pondere de 91,07% în total active. Media activelor imobilizate a fost de 2,891 mii lei, însă valoarea medianei arată o distribuţie inegală a acestora, 50% dintre SC deţinute de OES având active mai mici sau egale cu 12 mii lei. Distribuţia pe intervale de imobilizări arată aceeaşi inegalitate: 28,5% din total SC ale OES neavând imobilizări, şi numai 21,7% având imobilizări de peste 500 mii lei.

Datoriile pe termen scurt ale SC deţinute de OES (care trebuie plătite până în 1 an) au fost de 1,672,371 mii lei, iar cele care trebuie plătite într-o perioadă mai mare de 1 an au fost de 815,132 mii lei. Observăm o rată a datoriillor foarte mare, peste 1, de 1,26 (calculată ca raport între total datorii şi total active), şi un capital propriu (total active minus total datorii) negativ (-515,836). Aceasta se explică prin faptul că prin intermediul societăţilor comerciale create, a fost adeseori singura posibilitate pentru asociaţii şi fundaţii de a obţine credite de la băncile comerciale.

Tabel nr.134: Activele şi datoriile societăţilor comerciale deţinute de OES în 2012

	2012
Număr societăţi	682
Active imobilizate - total (mii lei)	**1.971.667**
Medie Active imobilizate (mii lei)	2.891
Mediana Active imobilizate (mii lei)	12
Imobilizări necorporale (mii lei)	16.151
Imobilizări corporale *(mii lei)*	***1.795.641***
Imobilizări financiare (mii lei)	159.875
Active circulante (mii lei)	**2.148.758**
Datorii: sume care trebuie plătite într-o perioadă mai mare de 1 an	**815.132**
Datorii: sume care trebuie plătite într-o perioadă de până la 1 an (mii lei)	**1.672.371**

Sursa: INS 2012; prelucrare FDSC - IES

Tabel nr. 135: Distribuţia SC deţinute de OES pe intervale de imobilizări în 2012

	2012
0 Lei	**28.5%**
1 - 10 000 Lei	**19.8%**
10 001 Lei - 20 000 Lei	5.7%
20 001 Lei - 40 000 Lei	5.1%
40 001 Lei - 500 000 Lei	**19.1%**
peste 500 000 Lei	**21.7%**

Sursa: INS 2012; prelucrare FDSC - IES

Datele din tabelele următoare prezintă ***rezultatul exerciţiului financiar*** pentru SC deţinute de OES în anul 2012. Acestea au cumulat în anul 2012 venituri totale în valoare de 2,202,563 mii lei, şi profituri brute de 97,348 mii lei. Media veniturilor totale a fost de 3,230 mii lei, însă valoarea medianei indică faptul că 50% din SC au obţinut venituri modice, mai mici sau egale cu 137 mii lei. Apreciem o performanţă economică scăzută a SC deţinute de OES, mai puţin de jumătate din SC (46%) reuşind să obţină profit. Media profitului brut a fost de 143 mii lei. Distribuţia pe intervale de profituri arată că numai 4,5% dintre SC au reuşit să obţină profituri peste 500.000 lei. Rata profitului brut (calculată la cost) a fost mică, de numai 4%.

Tabel nr.136: Rezultatul exerciţiului financiar pentru SC deţinute de OES în 2012

	2012
Venituri totale (mii lei)	**2.202.563**
Medie venituri totale (mii lei)	3.230
Mediana venituri totale (mii lei)	137
Cheltuieli totale (mii lei)	2.196.073
Profit brut (mii lei)	**97.348**
Medie profit brut (mii lei)	143
Mediana profit brut (mii lei)	0
Pierdere (mii lei)	90.858
Impozit pe profit/venit (mii lei)	17.498
% SC care au înregistrat profit (mii lei)	**46%**
Rata profitului brut (%)	**4%**

Sursa: INS 2012; prelucrare FDSC - IES

Tabel nr.137: Distribuţia SC deţinute de OES pe intervale de venit în 2012

0 Lei	**19.1%**
1 - 100 000 Lei	**25.8%**
100 001 Lei - 200 000 Lei	11.1%
200 001 Lei - 400 000 Lei	9.5%
400 001 Lei - 1 000 000 Lei	13.5%
peste 1 000 000 Lei	**21.0%**

Sursa: INS 2012; prelucrare FDSC - IES

Tabel nr.138: Distribuţia SC deţinute de OES pe intervale de profit în 2012

0 Lei	**53.8%**
1 - 10 000 Lei	**15.2%**
10 001 Lei - 20 000 Lei	6.0%
20 001 Lei - 40 000 Lei	5.7%
40 001 Lei - 500 000 Lei	**14.7%**
peste 500 000 Lei	4.5%

Sursa: INS 2012; prelucrare FDSC - IES

SC deţinute de OES au angajat un total de 17,394 salariaţi. Media salariaţilor a fost de 26 angajaţi/SC, însă valoarea medianei arată că 50% dintre SC au avut un număr mai mic sau egal

cu 2 angajaţi. Distribuţia pe intervale de salariaţi arată aceeaşi inegalitate: 35% dintre SC nu au avut nici un angajat, în timp ce numai 12,9% dintre SC au avut peste 20 de angajaţi.

În 2012, salariul mediu brut/an/SC deţinută de OES a fost de 24.214 lei, altfel exprimat - salariul mediu brut/lunar/SC deţinută de OES a fost de 2018 lei, un nivel foarte apropiat de salariul mediu brut pe ţară din 2012 care a fost de 2117 lei, ceea ce denotă faptul că aceste SC au reuşit să creeze locuri de muncă cu o remunerare decentă.

Productivitatea muncii în anul 2012 a fost de 127 mii lei/salariat/an (sau, altfel exprimat: 10,58 mii lei/salariat/lună sau 66,14 lei/salariat/oră - considerând săptămâna standard de 40 ore lucrătoare). Observăm un nivel al productivităţii muncii net superior mediei pe ţară care în anul 2012 a fost de 19,5 lei/oră, echivalentul a 5,4 euro/oră, însă încă cu mult sub nivelul mediu UE - 28 de 31,9 euro/oră.

Tabel nr. 139: Indicatori ai angajării şi salarizării pentru SC deţinute de OES în 2012

Total salariaţi	17.394
Medie salariaţi	26
Mediana salariaţi	2
Salarii şi indemnizaţii (mii lei)	421.178
Salariul mediu brut/an/organizaţie (lei)	24.214
Salariul mediu brut/lunar/organizaţie (lei)	2018
Productivitatea muncii (mii lei/salariat/an)	127

Sursa: INS 2012; prelucrare FDSC - IES
Notă: Productivitatea muncii = venituri totale / total personal

Tabel nr. 140: Distribuţia SC deţinute de OES pe intervale de salariaţi în 2012

0 angajaţi	**35.3%**
1 - 5 angajaţi	**34.2%**
6 - 20 angajaţi	17.6%
21 - 50 angajaţi	6.3%
peste 50 angajaţi	6.6%

Sursa: INS 2012; prelucrare FDSC – IES

În încheierea capitolului, prezentăm mai jos profilul unei SC deţinută de OES.

Tabel nr. 141: Profil SC deţinută de OES în 2012: indicatori medii

Active imobilizate - medie (mii lei)	2,891
Venituri totale - medie (mii lei)	3,230
Profit - medie (mii lei)	143
Rata profitului brut - medie (%)	4%
Salariati - medie	26
Salariul mediu brut	2018

Sursa: INS 2012; prelucrare FDSC - IES

***

Bibliografie

1. Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP (2012), *Raport privind cerinţele de publicare şi transparenţă 2012*
2. Centre Internationale de Recherches et de l´Information sur l´Économie Sociale et Coopérative (CIRIEC), December 2006, José Barea, José Luis Monzón, „*Manual of drawing up the satellite accounts of companies in the social economy: co-operatives and mutual societies*"; manual elaborat în numele Comisiei Europene, Directoratul General Întreprindere & Industrie
3. Centrul Naţional de Pregătire în Statistică (2014), raport *Conturile satelit privind Economia Socială în România 2011 - 2012*
4. Constantinescu S. (2013), *Economia socială şi ocuparea forţei de muncă. Integrarea grupurilor vulnerabile pe piaţa muncii*., IES -FDSC, Bucureşti
5. Constantinescu S. (2012), *Atlasul Economiei Sociale, Romania 2012*, IES-FDSC, Bucuresti
6. Cojocar A. (2013), *Cât valorează pachetele de acţiuni deţinute de salariaţii companiilor de pe bursă*, Ziarul Financiar, 27 iulie 2013
7. European Commission, DG Enterprise & Industry (2014), http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/, extras în martie 2014.
8. European Commission - DG Enterprise and Industry (2013), http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/social-enterprises/, extras în 11.08.2013
9. IES-FDSC (2013), *Programul Actionarilor Salariati sau intreprinderile detinute de lucratori - o experienta de economie socială de succes in Romania?*, a se vedea: http://www.ies.org.ro/info-stiri/vrs/IDstire/537/t/programul-actionarilor-salariati-sau-int
10. INS (2013, 2012) - *România în cifre. Breviar statistic*
11. Kivu M. (2011), *Accesul la finanţare în România 2010 - Casele de ajutor reciproc şi cooperativele de credit – Dimensiuni, performanţe, tendinţe, provocări*, Raport preliminar de cercetare realizat în cadrul proiectului Prometeus
12. Lambru M. (2013), *Organizatiile de ajutor reciproc*, Editura Polirom, București
13. UCECOM (2013), *Anuarul Statistic al Uniunii Naţionale a Cooperaţiei Meşteşugăreşti*
14. UNCARSR (2014), *File de istoria caselor de ajutor reciproc ale salariaţilor din România*, a se vedea: http://www.uncar.ro/Istoria-Car.aspx

Index grafice

Grafic nr. 1	Distribuţia numărului de organizaţii de economie socială pe tipuri de organizaţii în 2012 (% în total OES)	p. 21
Grafic nr. 2	Distribuţia activelor imobilizate pe tipuri de organizaţii în 2012 (% în total active imobilizate OES)	p. 21
Grafic nr. 3	Distribuţia veniturilor pe tipuri de organizaţii în 2012 (% în total venituri OES)	p. 22
Grafic nr. 4	Distribuţia angajaţilor pe tipuri de organizaţii în 2012 (% în total angajaţi OES)	p. 22
Grafic nr. 5	Distribuţia regională a numărului de organizaţii de economie socială în 2012 (% în total organizaţii de economie socială)	p. 23
Grafic nr. 6	Distribuţia regională a veniturilor organizaţiilor de economie socială în 2012 (% în total venituri obţinute de organizaţiile de economie socială)	p. 23
Grafic nr. 7	Distribuţia regională a activelor imobilizate în 2012 (% în total active imobilizate ale organizaţiilor de economie socială)	p. 24
Grafic nr. 8	Distribuţia regională a numărului de angajaţi în 2012 (% în total angajaţi ai organizaţiilor de economie socială)	p. 24
Grafic nr. 9	Evoluţia AF înregistrate, AF active şi AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012	p. 31
Grafic nr. 10	Evoluţia ratelor de activitate şi de activitate economică AF în perioada 2000 – 2012	p. 31
Grafic nr. 11	Structura ONG active în anul 2012 (% număr de organizaţii pe tipuri în total ONG active)	p. 33
Grafic nr. 12	Structura asociaţiilor cu legi speciale în anul 2012	p. 33
Grafic nr. 13	Evoluţia activelor imobilizate AF în perioada 2000 - 2012	p. 35
Grafic nr. 14	Evoluţia veniturilor totale şi a veniturilor din activităţi economice în perioada 2000 – 2012	p. 37
Grafic nr. 15	Evoluţia rezultatelor nete ale exerciţiului financiar AF 2000 - 2012	p. 39
Grafic nr. 16	Evoluţia numărului de salariaţi, 2000 – 2012	p. 41
Grafic nr. 17	Distribuţia AF pe intervale de salariaţi, 2012	p. 41
Grafic nr. 18	Distribuţia AF pe domenii de activitate – număr de organizaţii - în anul 2012	p. 43
Grafic nr. 19	Distribuţia salariaţilor pe domenii de activitate în 2012	p. 45
Grafic nr. 20	Distribuţia veniturilor pe domenii de activitate în 2012	p. 46
Grafic nr. 21	Distribuţia activelor imobilizate pe domenii de activitate	p. 48
Grafic nr. 22	Repartiţia AF pe regiuni de dezvoltare în 2012	p. 50
Grafic nr. 23	Repartiţia veniturilor AF pe regiuni de dezvoltare în 2012	p. 50
Grafic nr. 24	Repartiţia salariaţilor AF pe regiuni de dezvoltare în 2012	p. 51
Grafic nr. 25	Repartiţia imobilizărilor AF pe regiuni de dezvoltare în 2012	p. 51
Grafic nr. 26	Evoluţia nr. AF active şi AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012	p. 53
Grafic nr. 27	Structura AF cu activităţi economice în 2012	p. 54
Grafic nr. 28	Incidenţa activităţilor economice pe domenii de activitate în 2012	p. 55
Grafic nr. 29	Evoluţia veniturilor totale şi a veniturilor din activităţi economice pentru AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012	p. 57
Grafic nr. 30	Evoluţia activelor imobilizate pentru AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012	p. 57
Grafic nr. 31	Evoluţia personalului total şi personalului total pentru activităţi economice: AF cu activitate economică în perioada 2000 – 2012	p. 58
Grafic nr. 32	Evoluţia productivităţii muncii pentru AF cu activitate economică în perioada 2000 - 2012	p. 58
Grafic nr. 33	Distribuţia cooperativelor pe tipuri în 2012	p. 67
Grafic nr. 34	Distribuţia activelor imobilizate pe tipuri de cooperative în 2012	p. 67
Grafic nr. 35	Distribuţia veniturilor pe tipuri de cooperative în 2012	p. 67

Grafic nr. 36	Distribuţia angajaţilor pe tipuri de cooperative în 2012	p. 67
Grafic nr. 37	Evoluţia numărului de cooperative (pe tipuri) în perioada 2009 - 2012	p. 69
Grafic nr. 38	Evoluţia activelor cooperativelor (pe tipuri) în perioada 2009 - 2012	p. 69
Grafic nr. 39	Evoluţia veniturilor cooperativelor (pe tipuri) în perioada 2009 - 2012	p. 69
Grafic nr. 40	Evoluţia angajaţilor cooperativelor (pe tipuri) în perioada 2009 - 2012	p. 70
Grafic nr. 41	Evoluţia activelor imobilizate ale cooperaţiei meşteşugăreşti în perioada 2000 - 2012	p. 74
Grafic nr. 42	Distribuţia cooperativelor meşteşugăreşti pe intervale de imobilizări în anul 2012	p. 74
Grafic nr. 43	Evoluţia cooperativelor meşteşugăreşti cu profit (% în total coop. meşteşugăreşti), 2000 - 2012	p. 75
Grafic nr. 44	Distribuţia cooperativelor meşteşugăreşti pe intervale de venituri în anul 2012	p. 76
Grafic nr. 45	Distribuţia cooperativelor meşteşugăreşti pe intervale de profit în anul 2012	p. 76
Grafic nr. 46	Distribuţia cooperativelor meşteşugăreşti pe interval de salariaţi	p. 78
Grafic nr. 47	Evoluţia activelor imobilizate ale cooperaţiei de consum în perioada 2000 - 2012	p. 80
Grafic nr. 48	Distribuţia cooperativelor de consum pe intervale de imobilizări în anul 2012	p. 80
Grafic nr. 49	Distribuţia cooperativelor de consum pe intervale de venituri în anul 2012	p. 81
Grafic nr. 50	Evoluţia cooperativelor de consum cu profit (% în total cooperative de consum) în perioada 2000 - 2012	p. 82
Grafic nr. 51	Distribuţia cooperativelor de consum pe intervale de profit în anul 2012	p. 82
Grafic nr. 52	Distribuţia cooperativelor de consum pe intervale de salariaţi în anul 2012	p. 83
Grafic nr. 53	Evoluţia activelor imobilizate ale cooperaţiei agricole în perioada 2011 - 2012	p. 86
Grafic nr. 54	Distribuţia cooperativelor agricole pe intervale de imobilizări în 2012	p. 87
Grafic nr. 55	Distribuţia cooperativelor agricole pe intervale de venituri în anul 2012	p. 88
Grafic nr. 56	Distribuţia cooperativelor agricole pe intervale de profit în 2012	p. 89
Grafic nr. 57	Evoluţia cooperativelor agricole cu profit, (% în total cooperative agricole) în perioada 2011 - 2012	p. 89
Grafic nr. 58	Distribuţia cooperativelor agricole pe intervale de salariaţi în anul 2012	p. 90
Grafic nr. 59	Evoluţia numărului de cooperative credit în perioada 2005 - 2012	p. 92
Grafic nr. 60	Evoluţia activelor imobilizate ale cooperativelor de credit în perioada 2005 - 2012	p. 92
Grafic nr. 61	Evoluţia veniturilor totale ale cooperativelor de credit în perioada 2005 - 2012	p. 92
Grafic nr. 62	Evoluţia numărului de angajaţi ai cooperativelor de credit în perioada 2005 – 2012	p. 92
Grafic nr. 63	Evoluţia numărului CAR active în 2011 - 2012	p. 100
Grafic nr. 64	Structura CAR active (cu bilanţ contabil la INS) în 2012 (% număr de organizaţii pe tipuri în total CAR active)	p. 100
Grafic nr. 65	Evoluţia activelor şi veniturilor CAR, în 2011 - 2012 (mii lei)	p. 100
Grafic nr. 66	Venituri CAR în 2011 – 2012 (mii lei)	p. 100
Grafic nr. 67	Evoluţia angajaţilor CAR, în 2011 – 2012	p. 100
Grafic nr. 68	Structura veniturilor CAR pe tipuri de organizaţii în 2012 (% în total venituri CAR)	p. 100
Grafic nr. 69	Structura activelor CAR pe tipuri de organizaţii în 2012 (% în total active CAR)	p. 101
Grafic nr. 70	Structura angajaţilor CAR pe tipuri de organizaţii în 2012 (% în total angajaţi CAR)	p. 101
Grafic nr. 71	Evoluţia numărului CARP în perioada 2000 - 2012	p. 102
Grafic nr. 72	Evoluţia activelor imobilizate CARP în perioada 2005 - 2012	p. 104
Grafic nr. 73	Evoluţia veniturilor CARP, 2005 - 2012	p. 105
Grafic nr. 74	Structura numărului de CARS, afiliate UNCARSR şi neafiliate, în anii 2011 şi 2012	p. 109
Grafic nr. 75	Evoluţia fondului social şi al capitalului permanent pentru total CARS în 2011 - 2012	p. 110
Grafic nr. 76	Evoluţia fondului pentru ajutor de deces al membrilor CARS (total) în 2011 – 2012	p. 110
Grafic nr. 77	Evoluţia numărului caselor afiliate UNCARSR în perioada 2004 - 2012	p. 112
Grafic nr. 78	Evoluţia numărului membrilor caselor afiliate UNCARSR în perioada 2004 - 2012	p. 112

Grafic nr. 79	Evoluţia activelor imobilizate CARS afiliate UNCARSR şi neafiliate, în perioada 2010 - 2012	p. 118
Grafic nr. 80	Evoluţia veniturilor totale CARS afiliate UNCARSR şi neafiliate, în perioada 2010 - 2012	p. 119
Grafic nr. 81	Evoluţia angajaţilor CARS afiliate UNCARSR şi neafiliate, în perioada 2010 - 2012	p. 119

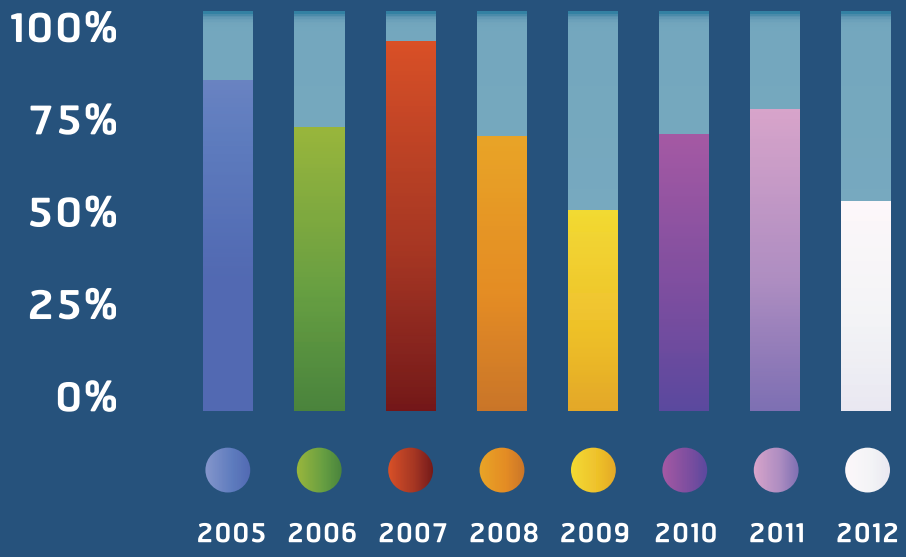

Material realizat în cadrul proiectului **“Pentru ca economia socială din România să devină vizibilă!”**, finanțat de **Comisia Europeană**, **Direcția Generală Întreprinderi și Industrie**, apelul de proiecte „Impactul economic al întreprinderilor sociale”.

Editor: Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

Data publicării: Iunie 2014

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Comisiei Europene.

Institutul de Economie Socială
Bd. Nerva Traian, nr. 21, sector 3, București
Tel.: +40-21-310 01 77/81/82/83, Fax.: +40-21-310 01 80
E-mail: ies@ies.org.ro
www.ies.org.ro

ISBN: **978-973-0-17000-9**